Doğan Kardeş

Haziran 1960 ★ 125 Kuruş

SCANFAN

TİK-TAK AMCA

Kapak resmimiz : Sanat Müsameremize

LIBRARY OF SCANFAN

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Kuruluşu : 23 Nisan 1945

•

Sayı: 495 _ Haziran 1960

Fiatı : 125 kuruş

•

Her ayın başında çıkar aylık çocuk dergisi ★ Sahibi : Kâzım Taşkent ★ Yazı işlerini fiilen idare eden: Şükrü Enis Regü ★ Yazı işleri bürosu : Galata, Kuledibi, İlk Belediye Caddesi, Küçük Hendek sokağı No. 27. Kat 1 ★ Mektup adresi : Posta Kutusu : 217 - Beyoğlu ★ Yazı işleri için telefon : 44 74 37 - 44 05 39 ★ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ★ Yayınevi telefonu : 27 34 54 ★ Abone şartları : 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ★ Yurt dışı iki misli ★ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ★ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ★ Basıldığı yer : Doğan Kardeş Yayınları A. Ş.

☆

Doğan Kardeş Dergisi

ve

kitapları

Yapı ve Kredi Bankasının kültür hizmetlerinden biridir.

4 Tatil Yarışması

1. **En güzel tatil şiirleri.**
2. **En güzel tatil hikâyeleri.**
3. **En güzel tatil resimleri** (sulu ve yağlıboya)
4. **En güzel tatil karikatürleri** (çini mürekkebi ile yapılacak).

Yarışmalarımıza sen de katıl.

Yazı jürisi : Avni Başman, Ahmet Kutsi Tecer, Vedat Nedim Tör.

Resim jürisi : Zeki Faik İzer, Nurullah Berk, Davut İdil.

Karikatür jürisi : Yusuf Ziya Ortaç, Selma Emiroğlu, Yalçın Çetin.

Her seride en çok beğenilen beşer esere birer güzel hediye verilecektir.

Eserler Eylül sonuna kadar (P. K. 217 Beyoğlu) adresine gönderilmelidir.

BİR YARIŞMA DAHA

«Allah Rahatlık Versin» hikâyeleri hakkında en iyi yazıyı yazan 10 kardeşe hediyeler dağıtacağız.

Yazılar 20 satırı aşmamalı, ve en geç Temmuz sonuna kadar (P. K. 217 Beyoğlu) adresine gönderilmelidir.

ALLAH RAHATLIK VERSİN

Tatilde okunacak bir kitap: **«Allah Rahatlık Versin»** masalları. Bu kitap dünyanın belli başlı dillerine çevrilmiştir. Yazarı Bayan Jella Lepman Münih'deki Milletlerarası Gençlik Kitaplığının kurucusudur. 1 Mayıs günü İstanbul Radyosu Çocuk Saatinde oynanan «Fıldırfış» hikâyesi bu kitaptan alınmıştır.

ABONELERİNİZİ YENİLEYİN

Bazı kardeşler abonelerini zamanında yenilemiyorlar. Sonra ay başında dergileri adreslerine gelmeyince üzülüyorlar. Onun için abonenizi bitmeden bir ay önce yenileyin ki, Doğan Kardeş aksamadan elinize geçsin.

ADRES DEĞİŞİKLİKLERİ İÇİN

Adresleri değişen abonelerimiz bize yeni adresleriyle birlikte eski adreslerini ve abone numaralarını da bildirmelidirler.

Adres değişiklikleri ayın 15 - ine kadar bize bildirilirse, o ayın dergisi yeni adrese yollanır. Ayın 15 - inden sonra yapılan değişiklikler bir ay sonra başlar. Kardeşlerimizden adres değişikliklerini erken bildirmelerini rica ederiz.

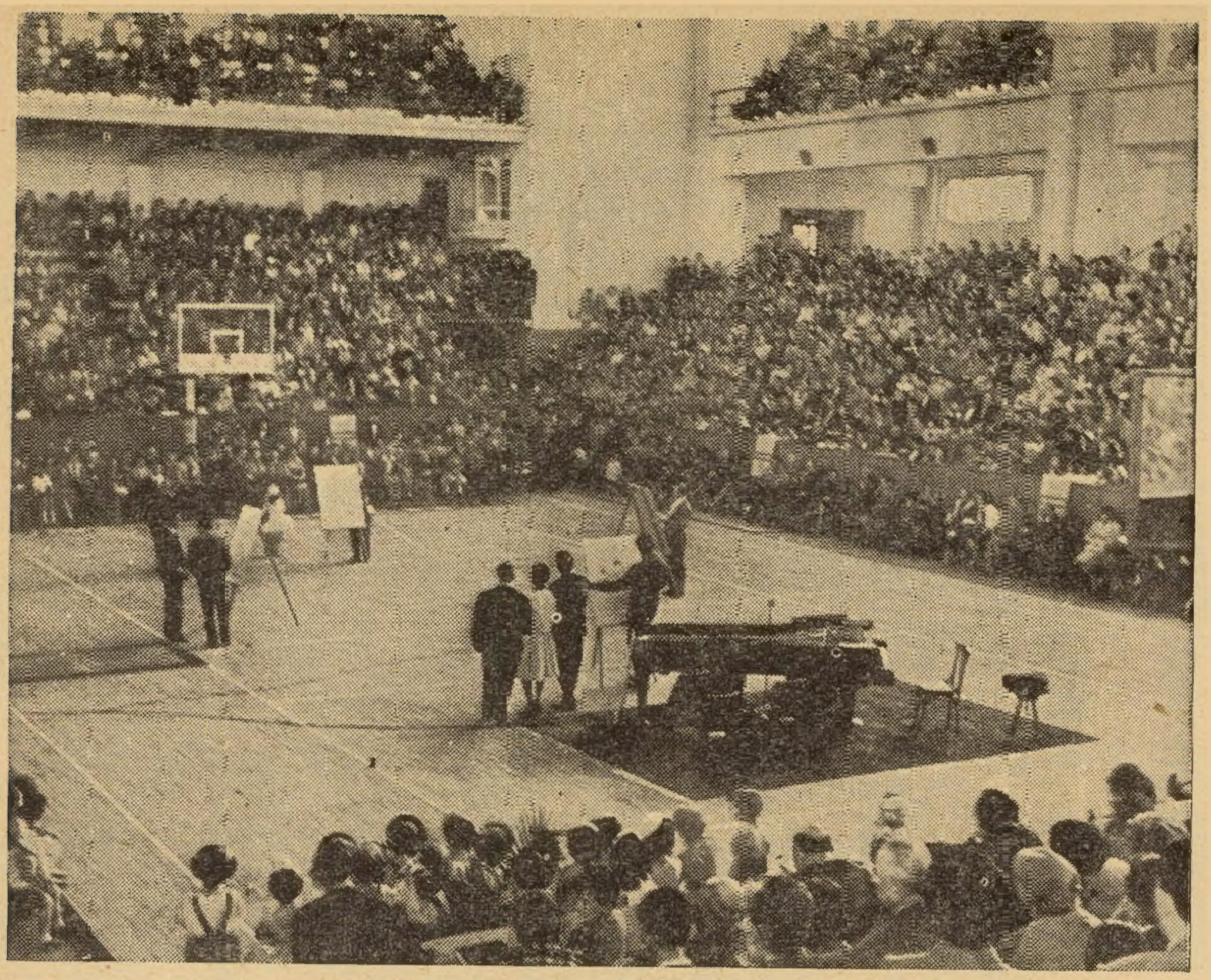

Doğan Kardeş 15 yaşını bitirdiği gün Spor ve Sergi Sarayı böyle hınca hınç dolmuştu.

SANAT MÜSAMEREMİZ

23 NİSAN'da Doğan Kardeş'in 15 yaşını doldurması münasebetiyle, İstanbul'da Spor ve Sergi Sarayında tertiplediğimiz «Sanat müsameresi» büyük ilgi topladı. Çoğu çocuk olmak üzere 6000'e yakın davetli koca salonun tribünlerini hınca hınç doldurmuştu. O gün, hava da pırıl pırıl, günlük güneşlikti.

MÜSAMERE AÇILIYOR

Müsamereyi, Vedat Nedim Tör saat 14.10 da şu sözlerle açtı :

«Huzurunuzda Doğan Kardeş'in 15 yıllık emektar dadısı, hepinize hoş geldiniz derim. Bugün üç bayramı bir arada kutluyoruz : Biri, Millî Hâkimiyet Bayramımız, biri Çocuk Bayramımız, biri de bizim Doğan Kardeş'in bayramı. Biliyorsunuz ki, Doğan Kardeş, bugün 15 yaşını doldurdu. Memleketimizde çocuk dergileri her nedense uzun ömürlü olamıyorlar. Doğan Kardeş bugüne erişebilmişse, bunun başlıca sebepleri şunlardır : Evvelâ, çocuklarının kafa gıdası üzerinde titizlikle duran, yavrularının akıl sağlığını, iki eli tabancalı, suratı maskeli haydut ve gangster edebiyatının zehirlerinden korumak isteyen analar, babalar, Doğan Kardeş'in daima en büyük dostları olmuşlardır. Bu mutlu günümüzde onları, çocuklarına karşı yüklendikleri büyük eğitim sorumluluğunu kavramış olan büyükleri şükranla selâmlarız. Sonra, basın ailesi, Doğan Kardeş dergisini ve kitaplarını daha ilk çıktığı günden beri daima teşvik edici yazılarla desteklemişlerdir. Kendilerine buradan da teşekkürlerimizi tekrarlamaktan büyük bir zevk duyuyoruz.

Kaliteli çocuk yayınları alanındaki büyük boşluğu yakından bilen maarifçi-

lerimiz de Doğan Kardeş'i her zaman korumuşlardır. Onlara da candan teşekkürlerimizi tekrarlamak en büyük vazifemizdir.

Doğan Kardeş'i yaşatan büyük kuvvetlerden biri de, siz çocuklarsınız. Eğer siz, Doğan Kardeş'i sevmeseniz, onu her ay merakla, heyecanla beklemeseniz, Doğan Kardeş bu kadar uzun ömürlü olamazdı. Fakat bir yaş gelecek, siz de artık Doğan Kardeş'in yüzüne bakmaz olacaksınız. Çocuk dergilerinin talihi böyledir. Onlar, daima yeni yeni okuyucular aramak, bulmak zorundadırlar. Fakat ben eminim ki, siz büyüyünce, kendi çocuklarınıza her halde Doğan Kardeş okutacaksınız!

Doğan Kardeş'in en büyük kuvvet kaynağı, «DOĞAN» ın, bu kara bahtlı çocuğun ruhudur. Bundan 21 yıl önce, İsviçre'de yine böyle bir Nisan günü, bir dağ kayması sonunda, kocaman bir kayanın altında kelimenin tam mânasiyle yok olan Türk çocuğunun adı Doğan'dı. İşte Doğan Kardeş, böyle bir felâketin çocuğudur.

İstanbul Şehir Tiyatrosu artistlerinden Esen Görkmen de Doğan Kardeşin eski sanatçı kardeşlerinden biridir.

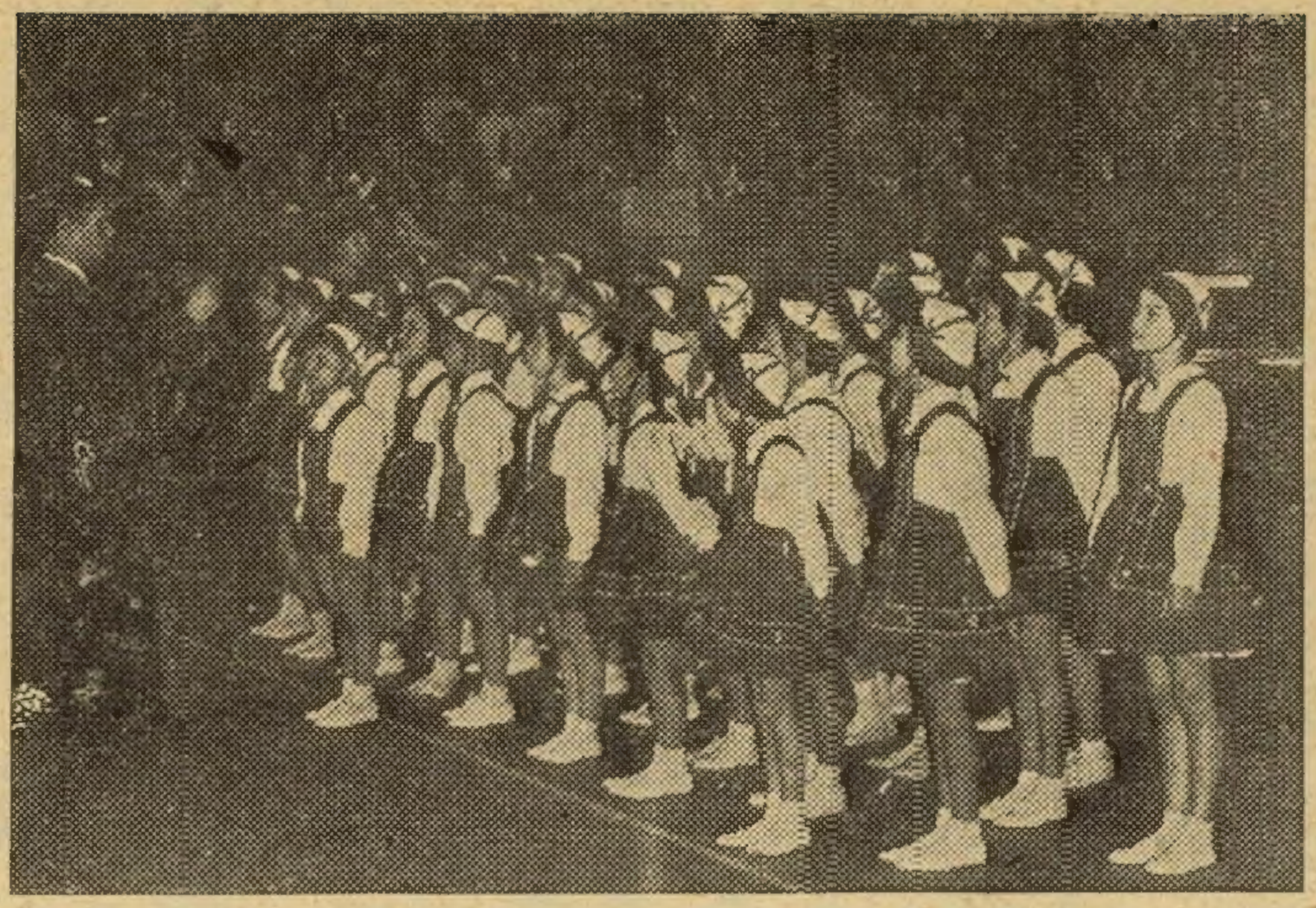

O gün Radyo Çocuk Kulübü de müsameremize katılmıştı.

Adı, bütün Türk çocuklarının yararına çalışan bir kültür hizmetine bayrak olan bu yavrunun güler yüzlü ruhu, ben eminim ki, şimdi burada, bizim aramızdadır. Sizi bu acı hâtırayı anlatmakla üzdümse, beni hoş görünüz. Fakat O'nu bu mutlu günümüzde rahmetle, sevgiyle anmadan geçemezdim.»

Vedat Nedim Tör, bu sözlerden sonra 6 yaşındaki şair kızımız Serpil Kenber Başak'ın, Nisan sayımızda çıkan «Doğan İçin» adlı şiirini okudu ve arkasından müsamere programına geçildi.

Günün misafiri :
RADYO ÇOCUK KULÜBÜ

Doğan Kardeş yayınlarına ilk çıktığı günden beri büyük değer veren Çapa İlkokulu Başöğretmeni ve İstanbul Radyo Çocuk Kulübü idarecisi Bayan Nadide Arcan, Doğan Kardeş'in bu mutlu gününe Radyo Çocuk Kulübü ile katılmıştı. Gayet zarif kıyafetleriyle kız - erkek 30 kişilik Radyo Çocuk Kulübü korosu güzel şarkılar söylediler, Nasreddin Hoca hikâyelerini temsil ettiler. Salon alkıştan çınladı.

DÜNÜN KÜÇÜKLERİ

Arkasından, geçen yıllarda yapılan Doğan Kardeş Sanat Müsamerelerine henüz çocukken katılıp da, bugün «meşhur» olmuş kardeşlerimizden İstanbul'da bulunanların programı başladı :

Cemal Reşit Rey'in yetiştirdiği kıymetli piyanistlerimizden Mayda Arkan, bundan 14 yıl önce, yine bir Nisan gününde yapılan Üçüncü Sanat Müsameremizde de çalmıştı. Şimdi Filârmoni Derneğinin mükâfatını ka-

Hem Karikatürist, hem opera sanatçısı Selma Emiroğlu

Dünün istidatlı çocukları günümüzün tanınmış sanatçısı oldular.

Mayda Arkan — **Elçin Karamehmet**

zanmış bir sanatkâr abla olarak küçük kardeşlerine güzel bir konser verdi. Alkışlar dinmek bilmedi. Arkasından, yine bir zamanlar Doğan Kardeş'in sanat müsamerelerine bale öğrencisi olarak katılan Esen Görkmen, şimdi Şehir Tiyatrosunun genç artistlerinden biri olarak Lafontaine'den «Karga İle Tilki» ve «Ağustos Böceği İle Karınca» hikâyelerini gayet canlı, sevimli, bir ifadeyle okudu. Onu da şevkle alkışladılar. Arkasından, bir zamanlar Doğan Kardeş'in kapak resimlerini yapan, kedileri ve köpekleriyle meşhur Selma Emiroğlu ablamız, şimdi İstanbul Operasının kıymetli sopranolarından biri olarak mikrofona çıktı ve bize Mayda Arkan'ın piyano eşliğinde Franz Schubert'in güzel bir şarkısını okudu. O da büyük heyecanla karşılandı. O'nu Elçin Karamehmet ablamız pek güzel çaldığı bir piyano parçasıyla takib etti. Programa göre Elçin yerine Arın Karamürsel çalacaktı. Aksilik bu ya, Arın bir diş iltihabından yüzü şiştiği için müsamereye gelemedi. Vedat Nedim Tör bunu misafirlere anlatırken «Arın, herhalde Doğan Kardeş'in öğütlerini dinliyerek her gece yatarken dişlerini güzelce uvmadığı için şimdi bu genç yaşında ihmallerinin cezasını çekiyor» diye herkesi güldürdü. Arın Karamürsel'in müsameremize katılamamasına çok üzüldük. Fakat buna karşılık Elçin Karamehmet'in Ankara'da vereceği konser başka bir güne bırakıldığı için İstanbul'da bulunması bizi pek sevindirdi. Çünkü o da bir zamanlar Doğan Kardeş'in sanat müsameresine katılmış olan küçük sanatkârlardandı. İdil Biret, Suna Kan, Ayşegül Sarıca, Gülây Uğurata gibi İstanbul'da olmayan bir zamanki küçük kardeşlerimizin ve şimdiki ünlü sanatkârlarımızın hâtıraları da hasretle anıldı.

KARİKATÜRİSTLER GEÇİDİ

Arkasından yine henüz çocukken ilk karikatürleri Doğan Kardeş Dergisinde yayınlanan günümüzün ünlü kari-

Doğan Kardeş'in ilk karikatüristleri bir bir kendilerini tanıttılar.

katüristlerinden Yalçın Çetin, Ferruh Doğan, Selma Emiroğlu, Yalçın Emiroğlu, Altan Erbulak, İbrahim Ersaraç, Güngör Kabakçıoğlu ve Mıstık, bütün davetlilerin önünde büyük sehpalar üzerine konulmuş levhalar üstüne karikatürler yaptılar. Her biri uzun uzun alkışlandı.

Karikatürist kardeşlerimizin mikrofonda takdim edilirken söyledikleri sözleri aşağıya alıyoruz.

YALÇIN ÇETİN : «İlk telif hakkı olarak gümüş bir lirayı Doğan Kardeş'den aldım. Onu çerçeveleyip astım. Ama hayat pahalanınca bozdurup harcadım!»

FERRUH DOĞAN : «Doğan Kardeş'e karikatür yaptığım zaman kısa pantolon giyiyordum. Şimdi görüyorsunuz büyüdüm, baba oldum!»

SELMA EMİROĞLU : «Doğan Kardeş'in sanatsever kardeşlerine tavsiyem, bıkmadan, usanmadan çalışmaları olacaktır. Bence her çocuğun içinde bir cevher gizlidir. Her çocuk bir parça ressam, şair veya müzisyendir. Yeter ki, bu kabiliyet keşfedilip üzerinde işlensin. Bu da biraz anne ve babalara düşer, çalışıp ilerlemek de çocukların ödevi olur.»

YALÇIN EMİROĞLU : «Küçükken vapurda, tramvayda hep Doğan Kardeş okurdum. Şimdi de hâlâ vapurda, tramvayda onu okurum!»

Yarının büyük balerinleri arasında bu kardeşleri selâmlıyabilecek miyiz?

ALTAN ERBULAK : «Ben de ilk karikatürümü Doğan Kardeş'e yaptım. O zaman ben de kısa pantolon giyiyordum. Geçen gün Vedat Nedim bana "Hiç büyümemişsin" dedi. Böyle kaldığıma ben de memnunum.»

İBRAHİM ERSARAÇ : «İlk karikatürüm Doğan Kardeş'de çıkmıştı. O zaman duyduğum sevinci kelimelerle izah etmek çok güç» diyerek bu ilk karikatürün kendisini bir öğretmenin dayağından nasıl kurtardığını anlattı.

GÜNGÖR KABAKÇIOĞLU : «Ben de Doğan Kardeş'de yetiştim. Uzun yıllar onun kapak resimlerini yaptım. Bana bu imkânı verdiği için Doğan Kardeş'e teşekkür ederim.»

MISTIK : «Küçükken duvarlara resimler, karikatürler çizerdim. Bunları bir gün kâğıda çizip Doğan Kardeş'e götürdüm. Beğendiler, bastılar. Hâlâ da basıyorlar. Hayret doğrusu!...»

Bale grupundan bir başka gösteri.

İSTANBULUN EN İSTİDATLI 18 ÇOCUĞU

Bundan sonra İstanbul'un en istidatlı 18 çocuğunu dinledik. Bayan Elizabet Tanyel'in öğrencilerinden Şule Güvenç (yaş 4), Mehmet Kasapoğlu (yaş 9), Zeynep Alam (yaş 9), Kaya Dinçer (yaş 7,5), Semra Turanlıgil (yaş 10), Nurseli Güney (yaş 10), piyano çaldılar.

Bayan Rana Erksan'ın öğrencilerinden Seher Dosdoğru (yaş 5), Lâl Ozansu (yaş 8), Nilden Tüzel (yaş 8), piyano çaldılar.

Bay Orhan Borar'ın öğrencilerinden 8 yaşındaki Nilgün Yılmazer keman çaldı. Bayan Verda Ün'ün öğrencilerinden: Bilge Erengül (yaş 8), Rüya Türeray (yaş 10) piyano çaldılar.

Bayan Lili Ştatzer'in öğrencilerinden 12 yaşındaki Ali Yıldırım keman çaldı.

Bayan Nejlâ Tiner'in öğrencilerinden: 10 yaşındaki Leylâ Pars ve Ferdi Ştatzer in öğrencilerinden Nana Mihaelidis (yaş 9), Garo Mafyan (yaş 9), Jessy Dilmen (yaş 10), Hülya Tarcan (yaş 11) piyano çaldılar ve hepsi uzun uzun alkışlandılar.

İstidatlı çocuklar geçidine katılan bu 18 Çocuğun yalnız 3'ü erkekti, bunlar erkek ço-

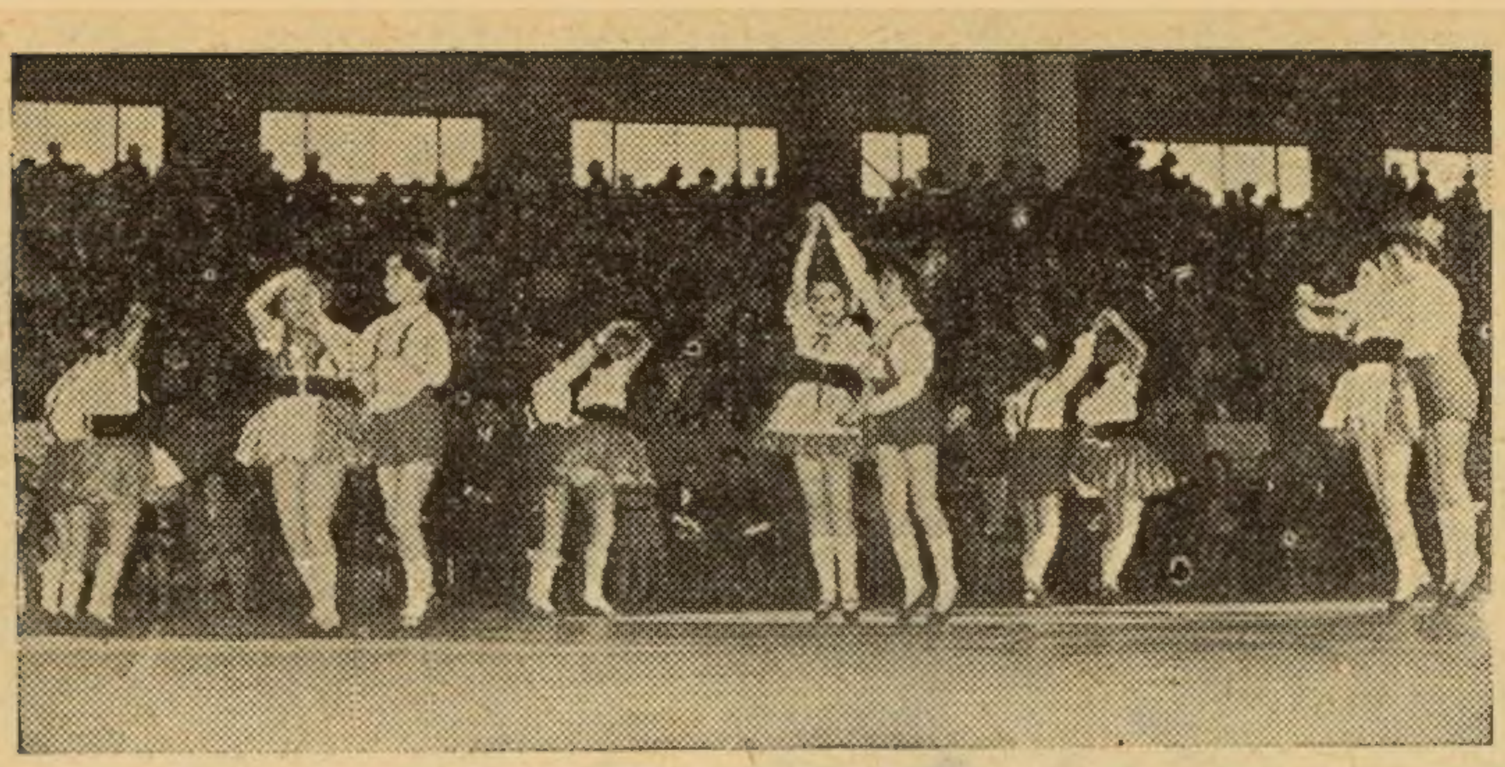

Küçük Balerinler.

cukların itibarını kurtarmağa çalışan nazar boncuklarıydı. Bu gibi müsamerelerde öteden beri daima kız çocuklarının ön plâna geçmeleri erkek kardeşlerimizi biraz düşündürmelidir.

Programın konser kısmı bittikten sonra, bale gösterileri başladı. Bayan Rezan Abidinoğlu'nun hepsi kız olan öğrencileri birbirinden güzel bale gösterileri yaptılar. Bunlar da büyük takdir topladılar.

Doğan Kardeş'in sanat müsameresi böylece sona erdi. Bakalım bu müsamereye katılan kardeşlerimizden hangileri 10-15 yıl sonra birer şöhret olacaklar?

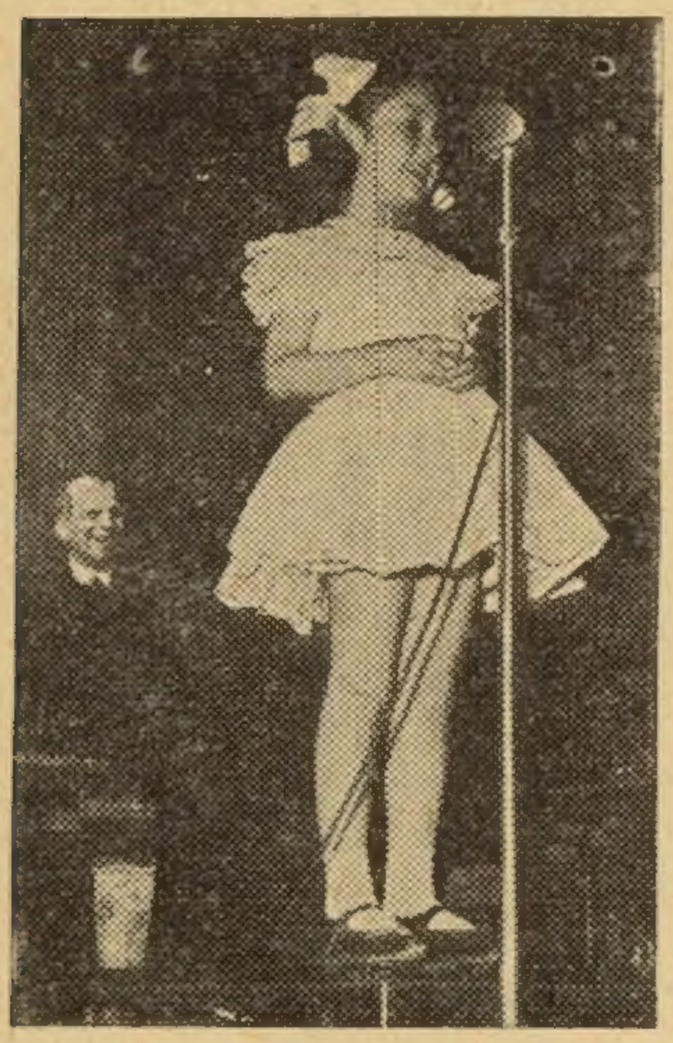

Şair kardeş Serpil Kenber Başak, şiirini okuyor.

KÜÇÜK ŞAİR

Programın sonunda Vedat Nedim Tör amca, misafirler arasında bulunan altı yaşındaki küçük şair Serpil Kenber Başak kardeşi mikrofona davet etti. Serpil kardeş çok alkış toplayan şu şiirini okudu :

CÜCELER

Rüyamda gördüğüm küçük cüceler
Sabah olunca yanıma gelirler
Cüceler benim elimi öper
Her sabah onlara şeker veririm

Nane şeker.

★

İstanbul dışındaki dostlarımızdan, okuyucularımızdan, Doğan Kardeş'in 15. yıldönümünü kutlayan pek çok telgraf gelmişti. Müsamerenin sonunda vaktin darlığı yüzünden bunlardan yalnız biri, Adanada bulunduğu için müsameremize katılamıyan yazar arkadaşımız Bayan Nihal Yalaza Taluy'un içtenlik dolu telgrafı okundu ve çok alkışlandı.

Teşekkür

- **Doğan Kardeş'in 15. yıldönümü münasebetiyle gazetelerinde kültür hizmetlerimizi teşvik edici yazılar yazan sayın yazarlara,**
- **İstanbul Radyosunda 23 Nisan Cumartesi günü saat 21.— de «Dereden Tepeden» saatinde sanat müsameremizi anlatan güzel konuşması için değerli şairimiz Ahmet Kutsi Tecer'e,**
- **İstanbul Radyosunun 1 Mayıs Pazar günkü «Çocuk Saati»nde sanat müsameremizin güzel bir röportajını yapan ve «Allah Rahatlık Versin» adlı Doğan Kardeş kitabındaki «Fıldırfış» hikâyesini çok güzel bir radyofonik temsil halinde veren bayan Nadide Arcan'a,**
- **İstanbul Radyosunun 24 Nisan tarihli «İstanbulda 7 Gün» saatinde sanat müsameremizden bahseden Faruk Yener ve Tarık Gürcan'a,**
- **Ankara Radyosunun «Çocuk Saati»nde yıldönümümüzden bahseden ve yayınlarımıza karşı daima yakın bir ilgi gösteren sayın Bayan Mükerrem Kâmil Su'ya,**
- **Müsameremizi filme alıp sinemalarda haftanın haberleri arasında gösteren «ads Haberler Ajansı» na,**

bu kıymet bilirlikleri için yürekten teşekkürlerimizi sunarız.

Şule Güvenç

Lâl Ozansu

Seher Dosdoğru

Mehmed Kasapoğlu

Nurseli Güney

Kaya Dinçer

Zeynep Alam

Nilden Tüzel

Bilge Erengül

Nana Mihaeljdis

Leylâ Pars

Nilgün Yılmazer

Jess Dilmen

Rüya Türeray

Garo Mafyan

Ali Yıldırım

Hülya Tarcan

Sanat Müsameremize katılan bu kardeşlerden bakalım kaçı yarının ünlü sanatçısı olacak ?

Yalçın Çetin

Ferruh Doğan

Selma Emiroğlu

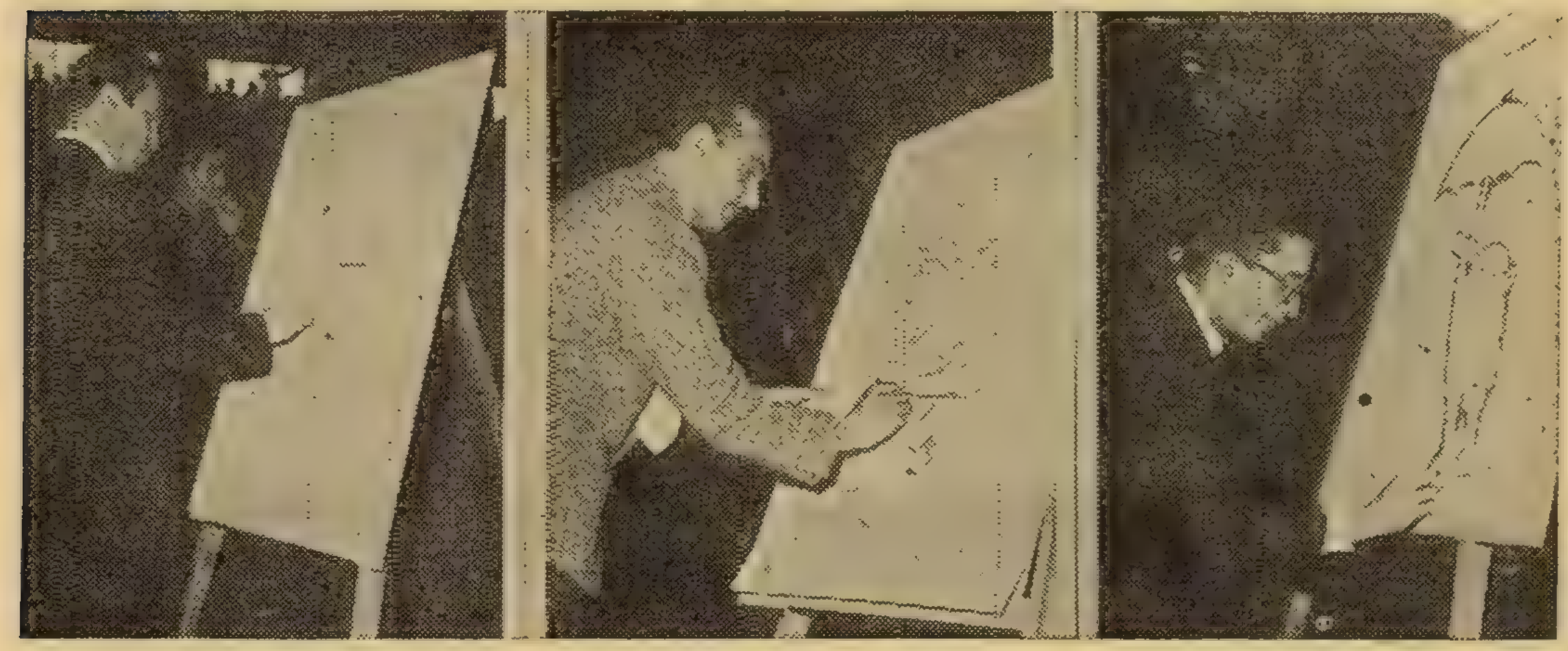

Yalçın Emiroğlu

İbrahim Ersaraç

Altan Erbulak

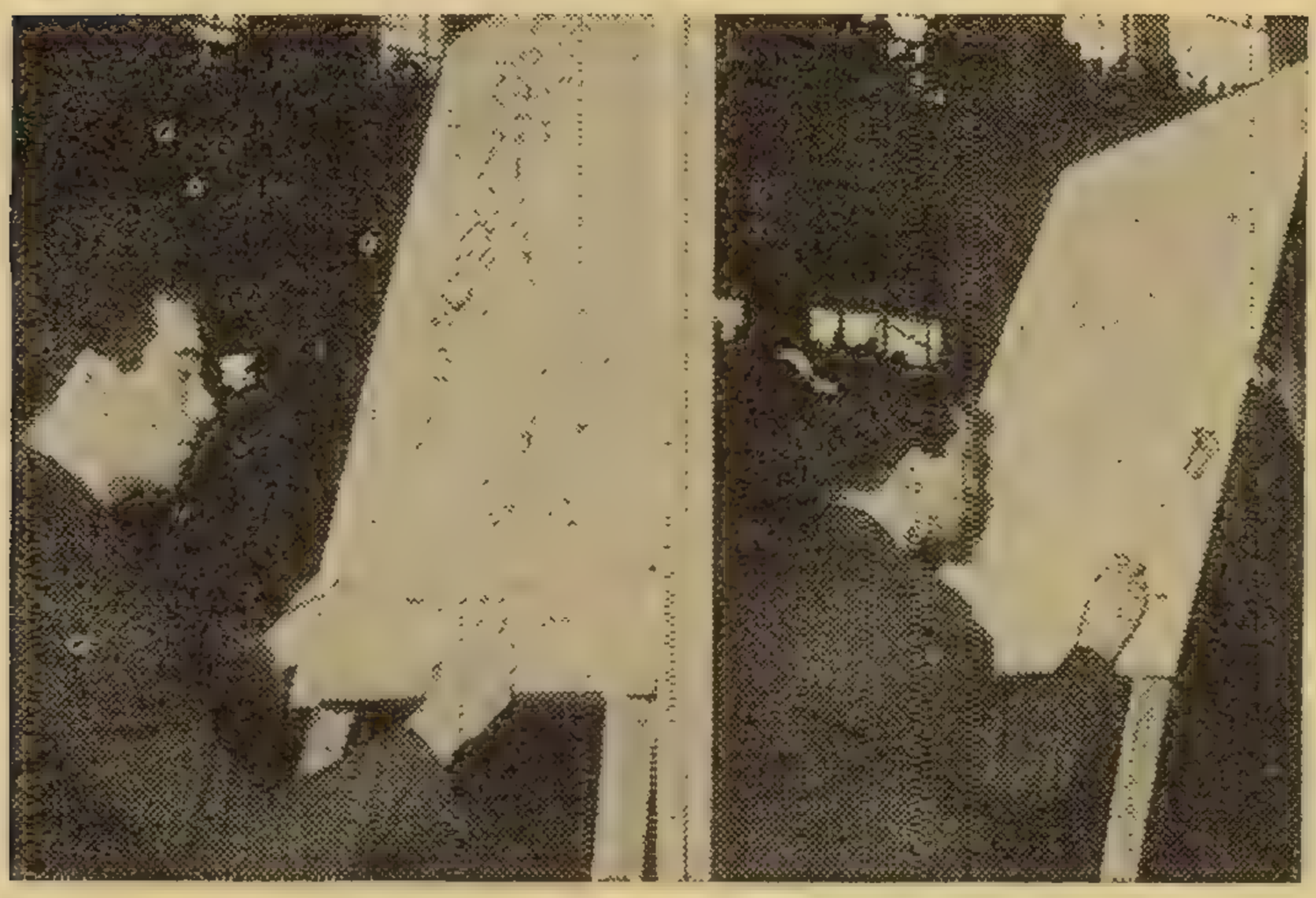

Güngör Kabakçıoğlu

Mustık

DÜNÜN KÜÇÜKLERİ GÜNÜN BÜYÜKLERİ

Bu sayfadaki resimlerde Doğan Kardeş'in 15 - inci yıl Sanat Müsameresinde karikatür çizen kardeşlerimizi görüyorsunuz. Onlar da 15 yıl önce sizler gibi çocuktular ve Doğan Kardeş okuyorlardı. İlk karikatürlerini Doğan Kardeş'te yayınladılar. Şimdi hepsi de birer ünlü sanatçı oldular.

«GEL bakalım, Özcan! Ben de seni düşünüyordum.»

Özcan'ı bu sözlerle karşılayan dayısı yazı masasının yanında bir koltuğa oturmuştu, elinde İngilizce bir dergi vardı. Dayı konuşmasına devam etti: «Bu dergide biraz önce okuduğum çok merak uyandırıcı bir makaleyi, otur da, sana tercüme edeyim. Başlıyorum: Geçen yılın Nisan ayında bir gün, Birleşik Amerika Ordularının Uzaktan-Haberleşme Laboratuarlarından yüksek bir memur Washington'da Pentagon'a girdi.

(Şuracıkta söyleyivereyim ki, «Pentagon» Birleşik Amerika'nın bütün savunma dairelerı teşkilâtını bir araya toplamış olan pek muazzam bir binalar grupunun adıdır, plânı beşgen şeklinde olduğu için pentagon denilmiştir, çünkü bu İngilizce «beşgen» demektir.)

«Evet, Pentagon'a girdi ve Ordu Uzaktan - Haberleşme dairesi müdürü generalin yanına çıktı, cebinden çıkardığı dört yanı sımsıkı mühürlü ufak bir paketi müdüre teslim etti. General paketi aldı, mühürleri dikkatle muayene etti ve bir makbuz imzalayıp memura verdi.

Memur çıkıp gittikten sonra müdür general paketi itina ile açtı ve içinden bir kübik cmt. hacminde, tavla zarı biçiminde, beyaz bir maddeden yapılmış mini mini bir kutu çıkardı.

Bu kutucuk son günlerde yapılmış olan ve son derece gizli tutulan her şeyi tam, mükemmel bir alıcı radar cihazı idi. Dinle Özcan, bak içinde neler varmış, büyük alıcı radar âletlerinin içinde bulunan şeylerin hepsi, fakat sayısı milyonları aşan ve ancak mikroskopla seçilebilecek minik parçacıklar halinde.»

Özcan daha fazla duramadı: «Anladım, 2000 inci yıl hayatı üzerine fennî bir roman,» dedi.

«Hayır, Özcan! aldanıyorsun, okuduğum yarınki dünyanın romanı değil, bugünkü gerçeğin hikâyesi. Gördüğün bu dergi Amerika'nın en ciddî, en önemli fen ve teknik dergilerindendir. Ne anlattıkları uydurma bir masal ne de minik radar cihazı bir hayal mahsulüdür. İkisi de gerçektir. Hem öylesine gerçek ki, 1959 Nisanı içinde doğan o ufacık cihazla fen ve teknik alanında yepyeni bir devir açılmıştır.

Yeni devrin ilk habercileri, zaten çoktan belirmişti. Bunların biri **transistor** sistemidir. Son yıllarda satışa çıkarılan sigara paketi, kibrit kutusu hacminde alıcı radyo cihazları bu **transistor** sistemi ile yapılmaktadır.

En güç, en uzun hesapları çar-çabuk yapıveren **elektronik beyinler** de ilk habercilerdendir.

Pul Köşesi

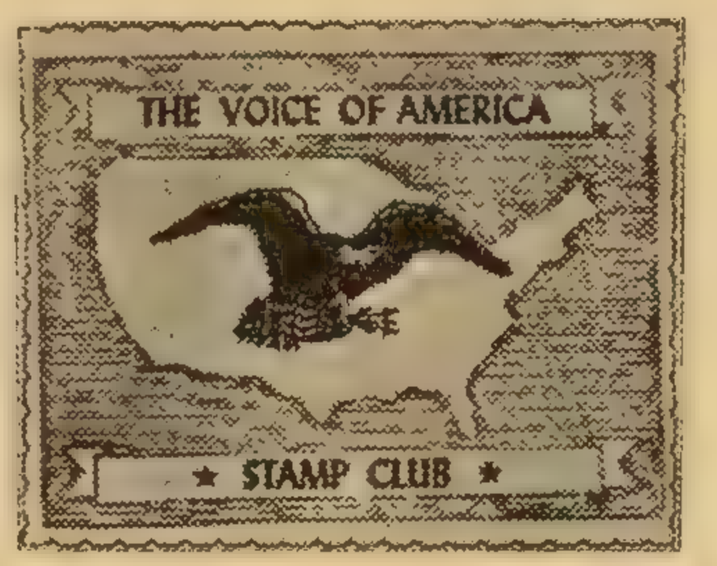

Dünyada pul toplıyanların sayısı büyük rakamlara ulaşmaktadır. Her meslekten, her yaştan bir çok insan pul koleksiyonculuğu ile uğraşır. Amerikanın Sesi Radyosu, dünyadaki pul koleksiyoncularına bir hizmet olmak üzere, çeşitli dillerden pulculuk saatleri düzenlemiştir. Bu programlar, dinleyicilerin pullar üzerine sordukları sorulara, pulların hikâyelerine, meşhur Amerikalıların biyografilerine, Amerika'da cereyan etmiş olan önemli olaylara, bu olaylar dolayısiyle Amerikan Posta İdaresinin bastırdığı pullar üzerine yapılan konuşmalara ayrılmıştır. Son zamanlarda hâtıra pulları basılmasına sebep olan olaylar, Lincoln'un 150. Yıldönümü, NATO'nun 10. Yıldönümü, Antarctic'in Keşfi Birleşik Devletler'e katılan 49. ve 50. eyaletler, petrol endüstrisi ve diş sağlığı gibi olaylardır.

Amerika'nın Sesi Radyosu'na her yıl dinleyicilerinden pul konusunda binlerce mektup gelir. Bu mektuplar cevaplandırılır, bir kısmı radyo programlarında yer alır.

Amerikanın Sesi Pulculuk Kulübü, dinleyicilerinin bu büyük ilgisine karşılık olmak üzere, yeni üyelik kartları düzenlemiştir. Pul meraklıları (The Voice of America, Stamp Club, Washington 25, D.C./USA) adresine yahut (Amerikan Haberler Merkezi Amerikanın Sesi Pulculuk Kulübü, Yenişehir/Ankara) adresine yollıyacakları bir mektupla bu kulübe üye olabileceklerdir. Üye olmak için gönderilecek mektuplarda, üyelik isteyenin adı, kitap harfleri ile, açık olarak yazılmalıdır. Üye olmak istiyen dinleyiciye, üzerinde Amerikanın Sesi Radyosu, Pulculuk Kulübünün arması bulunan bir zarf içinde, bir miktar pul ve üyelik kartı yollanır. Resimde üyelere yollanacak zarfın üstündeki arma görülmektedir.

lerdendir. Şimdi yazı makinası büyüklüğünde olanları yapılmaktadır.

Üçüncü haberci **güneş pilleri**dir, ki güneş ışığını elektrik akımına çevirmektedir. Bunlara **atom bataryaları** da ilâve edilebilir: Atomdan başlıyarak elektrik akımı vücuda getiren cihazlar.

Fakat ayrı ayrı birer hârika olan bu keşif ve icadlar hep pek basit bir esasa dayanıyordu. Kristallere, şu bildiğimiz kar, tuz, metal kristalleri yok mu? İşte böyle kristallere. Bu kristallerin tabiî birer elektrik makinası olduğu anlaşılmıştır. Bunların yapılarında kararsız bir denge hali var. Bu denge bozuldu mu, bir elektrik akımı peyda oluyor. Yapılacak iş o dengeyi bozmağa en elverişli bir atom seçip kristalin yapısına sokmaktır.

Kristallerin yapı dengelerini değiştirmek yolu ile elektrikten soğuk hava, radyo dalgalarından ses ve şekil ve renk, güneşten ve atomlardan elektrik akımı elde edilmektedir. Bir cmt. küp içine bu çeşitlerden bir milyonu aşan kristaller sıkıştırmak mümkündür. Nitekim yukarda bahsi geçen küçücük kutu işte böyle dolu bir kutu idi.

Artık sağırlar rahat rahat ses işitiyor ve konuşuyorlar, çünkü gözlük takıyorlar, yanlış söylemiyoruz, gözlük takıyorlar, fakat gözleri için değil, kulakları için, çünkü taktıkları gözlüklerin kulaklar üstüne oturtulan uzun kısımları içine yukarıdaki esaslara göre yapılmış minyatür işitme cihazları yerleştirilmiştir.

Roketlerde yol ve yön kılavuzluğu eden otomatik âletler de gayet ince hesapları kendiliklerinden yapmakta olan pek küçük ve hafif hesap makinalarıdır. Bunlar da hep yukarda bahsi geçen esaslara göre işler.

Kristallerin bu özellikleri fen ve teknik adamlarını bu gibi işlerde küçük elektrik makinaları yapmak için bobinlere tel sarmak, dişli ve dişsiz çarklar yapmak, demir saçlara delikler açmak zahmetlerinden kurtarmıştır. Türlü maksatlara göre iş görecek kristaller onların eli altında hizmete hazır bulunmaktadır.

Eki zamanların keramet ve mucizeleri, masallardaki sihirli fenerler gibi rivayet ve efsanelerden ibarettir. Asıl gerçek mucizeler devri son asırlarda ilim ve teknik adamları tarafından açılmıştır. Masaldaki sihirli halıyı bir düşün Özcan, bir de insanı tam bir rahat ve huzur içinde birkaç saatlik seyahatle dünyanın bir ucundan öbür ucuna ulaştıran jet uçaklarına bak. Biri hayal, biri gerçek. Halı bugün gerçekten var olsa seyahat için hangisini tercih edersin?

Bugünün gerçekleri dünün hayallerini çok geride bırakti artık.»

A. B.

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

Çocukluk

Çocuk olmak ne güzel şey!
Kumdan çakıldan yapılmış,
Evleri var dayalı döşeli.
Kapları kacakları tenekeden,
Eşyaları cicili bicili.
Ya o kızların gülen ağlıyan,
İçleri saman dolu bebekleri...

Çocuk olmak ne güzel şey!
Şimşir topaçları, renk renk bilyaları,
Değnekten atları var oğlanların.
Kimi yıldız şeklinde, ay şeklinde kimi
Kocaman uçurtmaları salınır gökyüzünde.
Yeşilli kırmızılı mavili.

Çocuk olmak ne güzel şey!
Kan dökmeden savaşan kurşun askerleri,
Tankları tüfekleri var öldürmeyen.
Tahtadan gemileri yüzer gider havuzlarda.
Pupa yelken!...

SABİH ŞENDİL

★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★ ★

ARILAR KONUŞUR MU?

Son yıllarda yapılan tecrübeler arıların bazı şekillerde birbirleriyle konuşup anlaştıklarını göstermiştir. İşçi arılar birbirlerine nereden bal topladıklarını anlatmak için bazı hareketler yaparlar. Böylece alınacak balın ve çiçek tozunun uzaklığı ile yönünü söylerler.

Bundan başka arılar koklama duyumu yoluyla da anlaşırlar. Her arı kolonisinin kendisine has bir kokusu vardır. Aynı kovanın arıları bu kokuyla birbirlerini tanırlar. Kokunun çeşidi beslenme şekline bağlıdır. İki ayrı kovanın arılarının yedikleri şeyler ne de olsa biraz farklı olduğu için arıların kokuları da başka olur.

İşçi arı bal özü toplamıya gidince bundan bir yerde bol miktarda bulursa oraya kendi kokusundan yayar. Böylece orası artık kendi kovanının olmuş demektir. Kovanın diğer arıları kokuyu alınca oraya üşüşürler.

Bir kovanın arıları kendilerine yaklaşan yabancı bir arıyı kokusunun farklı olması dolayısiyle hemen tanırlar. Sonbaharda arıların yiyecekleri azalınca arı kovanları arasında şiddetli savaşlar olur. Kovanın içi karanlık olduğu halde kendilerini müdafaa eden arılar koku alarak düşmanlarını birbirlerinden ayırt ederler. Bu savaşlarda binlerce arı ölüp gider.

★

Aboneniz bitmişse, hemen Yapı ve Kredi Bankasına 10 lira yatırıp abonenizi yenileyin.

İLK PARAŞÜT

BUGÜN hiç kimse André Garnerin'in Budapeştedeki kuleye niçin hapsedildiğini bilmez. Ama adamın mutlaka bir suçu vardı ki o yüksek kulenin tepesinde tek başına oturmaya mahkûm edilmişti. Kendisi orada kalmak istemiyordu. Her mahkûm gibi kaçmak için çareler arıyordu.

Hapishane o devre göre pek kötü sayılmazdı. Taştan yapılmış sağlam bir kuleydi. Günde üç defa belinde bir demet anahtar asılı olan bir gardiyan döne döne yükselen merdivenleri çıkar, mahkûma yemek getirirdi. Geri kalan zamanlarda André yalnız başına oturur, gündüz aşağıda uzanan ovaya, gece yıldızlara bakardı. Rahat bir de yatağı vardı. Onu diğer mahkûmlar gibi saman üstünde yatırmıyorlardı. Yatağının çarşafları, yorganı, battaniyesi, hasılı her şeyi tamamdı.

Bütün bunlara rağmen adam orayı sevmiyordu. Kimsenin kendisinin orada bulunduğundan haberi yoktu. Halbuki o herkesi hayran bırakacak işler yapmak, meşhur olmak isterdi. Bazen kulenin damının ucunda oturur, evlerin kırmızı damlarına, kıvrıla kıvrıla akan Tuna nehrine, ufukta uzayan mavi dağlara bakardı. Kulenin dibinde bir asma vardı. Bu pek ağır büyüyordu. André, kendi kendine ne hesaplar yapardı. Eğer asma aynı hızla büyümeye devam ederse kendisi kulenin dış duvarından aşağıya doğru sarkarak bitkiye ulaşabilecek durumda oluncaya kadar doksan yaşına gelecekti. O zaman da ihtiyar halinde öyle tehlikeli işlere atılamazdı.

Andre bu hesaplardan bıkınca vaktiyle okuduğu kitapları, duyduğu hikâyeleri aklına getirmeye çalışırdı. Böylece belki faydalanacak bir şey bulursa diye bütün bilgilerini kafasında evirir çevirirdi.

Bir gün kulenin damında otururken aklına İngilterede dinlediği bir hikâye geldi. Leormand adında bir bilgin hava basıncı ve bununla ilgili bazı teorilerini ispatlamak için yüksek bir taş duvarın üstüne çıkmıştı. Her iki elinde açık birer şemsiye tutuyordu. Aklında kaldığına göre o adam bir şey olmadan yere inebilmişti.

André Garnerin'in kulede şemsiyesi yoktu. Kendisine asla şemsiye vermiyeceklerini biliyordu. Onun için şemsiye ile kaçmak fikrini aklından çıkardı. Ama şemsiyeleri rüyalarından söküp atamıyordu. Yuvarlak şemsiyeler havada uçuyor, tam tutacağı sırada uzaklaşıyorlardı.

Şemsiyeler neden yapılmıştı? Kumaştan. Havada nasıl durabiliyorlardı? Şekilleri yuvarlak olduğu için. Yuvarlak sabun köpükleri de havada uçardı. Rüyasında

şemsiyelerle sabun köpükleri görürken bir gece ansızın uyandı. Telâşla yatağından fırladı. Yatak çarşafını alıp dama çıktı. Bütün gece elindeki çarşafla orada oturdu. Yıldızlara bakarak düşünüyordu.

Çok heyecanlıydı. Artık kendisine kurtuluş yolu açılmıştı. Hayatını tehlikeye atarak aklına gelen şeyi deneyecekti.

Yıldızların parlaklıkları kaybolup günün ilk ışıkları belirmeye başlayınca, ortalığı sanki hapishaneden kaçacak adamı korumak istermiş gibi bir sis kapladı. André Garnerin damın kenarında duruyordu. Elindeki çarşafın dört köşesine birer düğüm yaptı. Sonra bunların hepsini bir araya getirerek bir düğüm daha yaptı. Çarşafı havaya kaldırdı. Rüzgâr bezi balon gibi şişirdi. Şemsiyeye benzedi diye seviniyordu. Gözlerini kapadı. Kısa bir dua okuyarak kendini boşluğa fırlattı.

Yatak çarşafı havada daha çok şişmiş, adam iki eliyle düğümlere asılmıştı. İki yana sallanıp duruyordu. Hızla aşağıya inerken korkudan başı dönmesin diye gözlerini hiç açmıyordu. Bir çalılığın içine düştü. Kendisini gelip yakalamalarını korkuyla bekledi. Ama düşüşünü ne kimse görmüş, ne de kimse duymuştu. Kulede kendisine bakan bekçinin kulakları ağır işitiyordu.

André Garnerin artık serbestti. Hemen Budapeşte'den kaçarak doğru Fransa'ya gitti. Orada herhangi bir sebeple halk bir yerde toplanacağı zaman André büyük bir balona binerek havada yükselir, sonra aşağıda gördüğü insanlara el sallıyarak paraşütünü açıp aşağıya atlardı. Paraşütle atlamaya bayılıyordu. Gittikçe daha yüksek yerlerden atlıyordu. Adını duymayan kalmamıştı. Onu seyretmeye gelen insanlar avaz avaz bağırarak el çırpıyor, kadınlar bayılıyordu.

İlk zamanlarda havada sallanmaktan adamın başı dönüyordu. Böylece herkesi hayran bırakmanın tadını iyice çıkaramıyordu. Bir zaman sonra paraşütün tepesine bir delik açmayı akıl etti. Buradan geçen hava sallanmaya engel oluyor, bir kuş gibi dümdüz ve zarif bir şekilde yere iniyordu.

Belki aklınıza şöyle bir sual gelebilir. Bu adam sadece halka gösteriş yapmak için mi canını tehlikeye atıp hapishaneden kaçtı? Hürriyetine kavuştuktan sonra daha faydalı bir iş yapamaz mıydı? Ama ne olursa olsun bugünkü havacılar ona çok şey borçludurlar. .

S. Ö.

EVET Mİ?

HAYIR MI?

1. Çayın ana vatanı Çin midir?
2. Yabani ipek böceği var mıdır?
3. Dişi devekuşu kuluçka çıkarırken yumurtaların üstünde erkek devekuşundan daha mı çok yatar?
4. Okyanusların en derin yerleri ortalarında mı bulunur?
5. Ayda hava var mıdır?
6. Güneş sistemindeki en büyük gök cismi Jupiter midir?
7. Penguen uçar mı?
8. Örümceğin sekiz bacağı var mıdır?
9. Amber denilen güzel kokulu madde bir ağaçtan mı elde edilir?

(Cevaplar 48. sahifede)

PARA BİRİKTİREN KAZANIR

Hele parasını Yapı ve Kredi Bankası'nın İkramiyeli Aile Cüzdanında biriktiren daha çok kazanır. Her çekilişte Yapı ve Kredi Bankasından birçok çocuğa apartman dairesi ve çeşitli para ikramiyeleri çıkıyor.

★

Her Doğan Kardeş okuyucusu, yalnız bir tek YENİ okuyucu bulsa, Doğan Kardeş'in okuyucu sayısı birden bir misli çoğalır.

Ay Hırsızları

ÇOK eski zamanlarda gür, gölgeli bir bahçeye bir maymun sürüsü yerleşmişti. Her akşam, hava kararana kadar dallar arasında oynayıp zıplıyor, taklalar atıyor, birbirlerini ellerinden, kuyruklarından tutarak sallanıyorlardı. Kendileri eğlenirken bu halleriyle bahçe sahiplerini de eğlendiriyorlardı.

Bahçe sahibi hayvanları seven bir adamdı. Maymunlar, bahçede daha rahat eğlensinler diye meyva ağacı dikmiş, su içmeleri için ayrıca bir kuyu kazdırmıştı.

Maymunlar, onları bu derece düşünen bahçe sahibine karşı hiç de iyi duygular beslemiyorlardı. Hele sürübaşı Uzun Kuyruk... Bahçe sahibi, maymunların yerleştiği ağaçlara yaklaşır yaklaşmaz Uzun Kuyruk, eline ne geçerse adamcağızın kafasına atmağa başlardı. Hem atar, hem de arkadaşlarına cırtlak, çirkin bir sesle.

— Hadi ne duruyorsunuz, siz de atsanıza!... diye bağırırdı.

Bahçe sahibi bir bilgindi. Sonsuz bir sabır ve şefkatle haşarı hayvanların kalbini kazanmağı umuyordu. Ama Uzun Kuyruk'un yersiz huysuzluğu azalacak yerde günden güne artıyordu.

Ayın yusyuvarlak olduğu bir geceydi. Kuyunun suyuna vuran aksi pırıl pırıl göz alıyordu. Uzun Kuyruk bir dalda baş aşağı sallanırken ansızın durdu. Gözlerini kurnaz kurnaz kısarak:

— Demek bizim bahçe sahibinde de gökteki ayın bir eşi varmış!... diye söylendi. Sağlam yere sakladığını sanıyor, ama beni hesaba katmayı unutmuş.

Suratını buruşturup sırıttı,

Denizin Dalgaları

Deniz bitmeyen bir hareket halindedir. Kabaran köpüklü dalgalarında büyük bir enerji vardır. Bu enerjinin bir kısmı denizin yüzüne sürtünen rüzgârdan gelir. Rüzgâr, suyu dalga şekline sokar. Dalgalanma bir kere başladı mı, uzun zaman devam eder. Hızlı fakat düzgün bir şekilde etrafa yayılır. Nihayet sahile kadar ulaşır.

İlk çıkışlarında dalgalar büyük ve birbirlerine yakındır. İlerledikçe aralarında açıklık büyür, yükseklikleri azalır. Yalnız gittikçe hızları artar. Hattâ bunların çıkmasına sebep olan rüzgârları bile geçer. Dalgalar sahile yaklaştıkça denizin dibine sürtündükleri için hızları azalır. Hızlı giden dalgalar önlerindeki hızı kesilmiş dalgaların üstüne atılır. Böylece birleşen ağırlık ve kuvvet dalgaların sahile çarpıp köpürmesine sebep olur.

Deniz kayalıklı sarp kıyıları aşındırmak suretiyle karayı şekillendirir. Böyle yaparken ortaya çıkan döküntüleri başka bir yere yığar. Böylece sığ sahilleri doldurur, kumsalları meydana getirir.

Denizin devamlı bir yükselme ve alçalma hareketi vardır. Buna met, cezir denir. Cezirde deniz alçalır, sahilden geriye çekilir. Met zamanı gelince yükselir, bu sefer sahile doğru ilerleyip eski yerini doldurur. Bu hareketlerin sebebi ay ve güneşin çekimidir.

300 yıl önceye kadar ay ile güneşin met ve cezir hareketlerine nasıl sebep olduğu açıklanmamıştı. İngiliz bilgini Isaac Newton çekim kanununu bulunca met ve cezirin sebebi anlaşıldı. Bu kanuna göre ay dünyayı çektiği gibi dünya da ayı çeker. Bu güneş için de böyledir. Diğer yıldızlar dünyadan pek uzak oldukları için çekim kuvvetleri dünyayı etkilemez.

Dünya ile ayın hareket durumlarına göre, ay denizlerin karşısına gelince bunları çeker. Böylece deniz kabarır, yani diğer kısımlardaki sular buraya doğru akar ve met meydana gelir. Ayın çekiminin etkisi dışında kalan denizlerde cezir olur. Güneşin çekimi de dünya üzerinde etki gösterir. Yalnız güneşle dünya arasındaki uzaklık, ay ile dünya arasındaki uzaklığın dört yüz katı olduğu için güneş çekiminin yeryüzündeki denizlere etkisi pek belli olmaz. Eğer güneşle ay dünyanın aynı tarafında kalırsa, yahut dünyanın her iki yanında aynı doğrultu üzerinde bulunurlarsa, çekim kuvvetleri birbirine eklenir, deniz her zamankinden daha çok yükselir. Buna «yüksek met» denebilir. Bu çeşit metler umumiyetle bir ayda iki kere, ayın gökyüzünde en ince olduğu zamanla dolunay şeklinde bulunduğu zaman meydana gelir. Ayın gökteki ilk dördün ve son dördün durumlarında, yine ayda iki defa olmak üzere ayın çekim

kaşınmağa başladı; bahçe sahibine oynayacağı oyunu düşünüyordu. Tam o sırada adamın yanında birkaç ahbabiyle ona doğru yürüdüğünü görünce:

— Hey çocuklar! diye bağırdı. Şu saygısızlara hadlerini bildirelim. Burası bize ait. Nedir bu, ikide bir gelip rahatımızı bozuyorlar!

Ellerine ne geçtiyse gelenlere fırlatmağa başladılar. Misafirlerle ev sahibi güle-rek kaçıştılar. Uzun Kuyruk:

— Nasıl kaçırdım onları, gördünüz ya çocuklar! dedi. Sakladıkları ayın yerinde olup olmadığını görmeğe gelmişler besbelli. Uzun Kuyruk'un gözünden hiçbir şey kaçmadığını bilseler o ayı daha sağlam bir yere saklarlardı.

Maymun arsız arsız güldükten sonra devam etti:

— Aklıma bir şey geldi, arkadaşlar; hadi çalalım şu ayı!... Sonra en yüksek ağacın tepesine kaçar, bunu gökteki ayla karşılıklı tutarız. O ahmakların şaşkınlığına doya doya güleriz.

Maymunlara eğlence olsun da ne olursa olsun! Yalnız aralarından yaşlıca biri:

— İyi ama bunu kuyudan nasıl çıkarırsın? dedi. Kuyu derin; ipimiz de yok.

— Bu da mı iş!... İpi kendimiz yapar kuyuya ineriz.

— Nasıl yani?

Haşarı maymun kuyruğunu gösterdi.

Maymunlar, her taşın altından çıkan sürübaşılarını alkışladılar. Uzun Kuyruk plânını anlattı. Birbirlerinin kuyruğunu tutarak zincir yapacaklardı. Sonuncusu bir ağaç dalına tutunacaktı.

— En önde ben olacağım tabiî. Kuyunun dibine inip ayı yakaladıktan sonra size «H o o p...» diye bağırırım. Daldaki arkadaş bizi yukarıya çeker. Anlaşıldı mı?

Maymunlar anladıklarını söylediler. Yanındaki maymunun kuyruğuna iyice asılan Uzun Kuyruk:

— Hadi ben iniyorum; dedi, kendini kuyunun boşluğuna bıraktı.

Öbür hayvanlar da birbirinin kuyruğuna sımsıkı yapışarak peşinden inmeğe başladılar. Uzun Kuyruk arada bir seslenip, nereye kadar indiğini haber veriyordu. Sonunda:

— Müjde arkadaşlar, suya değmeme bir ayak kaldı! diye haykırdı. Elimi uzatıp ayı yakala...

Sözünü bitirmeden boğuk bir su şırıltısıyla kırılan bir dalın çıtırdısı duyuldu. İnce dal, bir sürü maymunun ağırlığını çekemeyerek kırılmıştı... Ay hırsızları kuyunun dibini boyladılar.

Gökten bu olayı seyreden gerçek ayın suya vuran aksinde alayla gülen bir hal vardı...

Nihal Yalaza Taluy

---

kuvvetiyle güneşin çekim kuvvetinin doğrultuları aynı olmaz. Böyle zamanlardaki cezirlerde deniz her zamankinden daha çok alçalır.

Met ve cezir her gün aynı saatte mi olur?

Hayır. Met ve cezir her defasında bir önceki güne nispetle 50 dakika gecikir. Bu hal ayın her gün bir öncekinden 50 dakika kadar daha geç doğmasından ileri gelir. Bu da dünyanın aynı zamanda güneş etrafında dönmekte olmasının ve saatlerimizin güneşe göre ayarlanmış bulunmasının neticesidir. Onun için met ve cezir hareketleri bizim ölçümüze göre 50 dakika gecikir.

Met ve cezir dünyanın her yerinde aynı şekilde görünmez. Denizin şekli, derinliği, genişliği suyun akışını değiştirir. Deniz yükseldiği zaman dar boğazlardan geçerse, oraları çok çabuk doldurur. Boşalması da yine aynı şekilde hızlı olur. Meselâ Kuzey Amerikada Nova Scotia'nın Fundy körfezinde çok dar bir boğazda deniz met zamanı 12-13 metre yükselir. Dünyada en yüksek met burada olur. Met ve cezir en ziyade büyük okyanusların sahillerinde görülür. Akdenizde met ve cezir az belli olur. Karadenizde ve Marmarada ise hiç olmaz gibidir.

Deniz dibi depremlerindeki sarsıntı suları dalgalandırır. Deprem dalgaları çok büyüktür. Bunlar sahillere çarptıkları zaman pek çok zararlara sebep olurlar. Bir deprem dalgası gelmeden önce bunun ilk işareti körfezlerden ve kıyılardan suyun birdenbire çekilmesidir. Pek kısa bir zaman sonra dalga bir duvar gibi yükselerek kıyıya saldırır, karada bir hayli ilerler. Sonra geriye çekilir ve tekrar gelir. Bu hareket saatlerce sürer, dalganın önüne çıkan her şey yıkılır, başka yerlere taşınır. Okyanusların kıyıları zaman zaman deprem dalgalarından çok zarar görmüşlerdir.

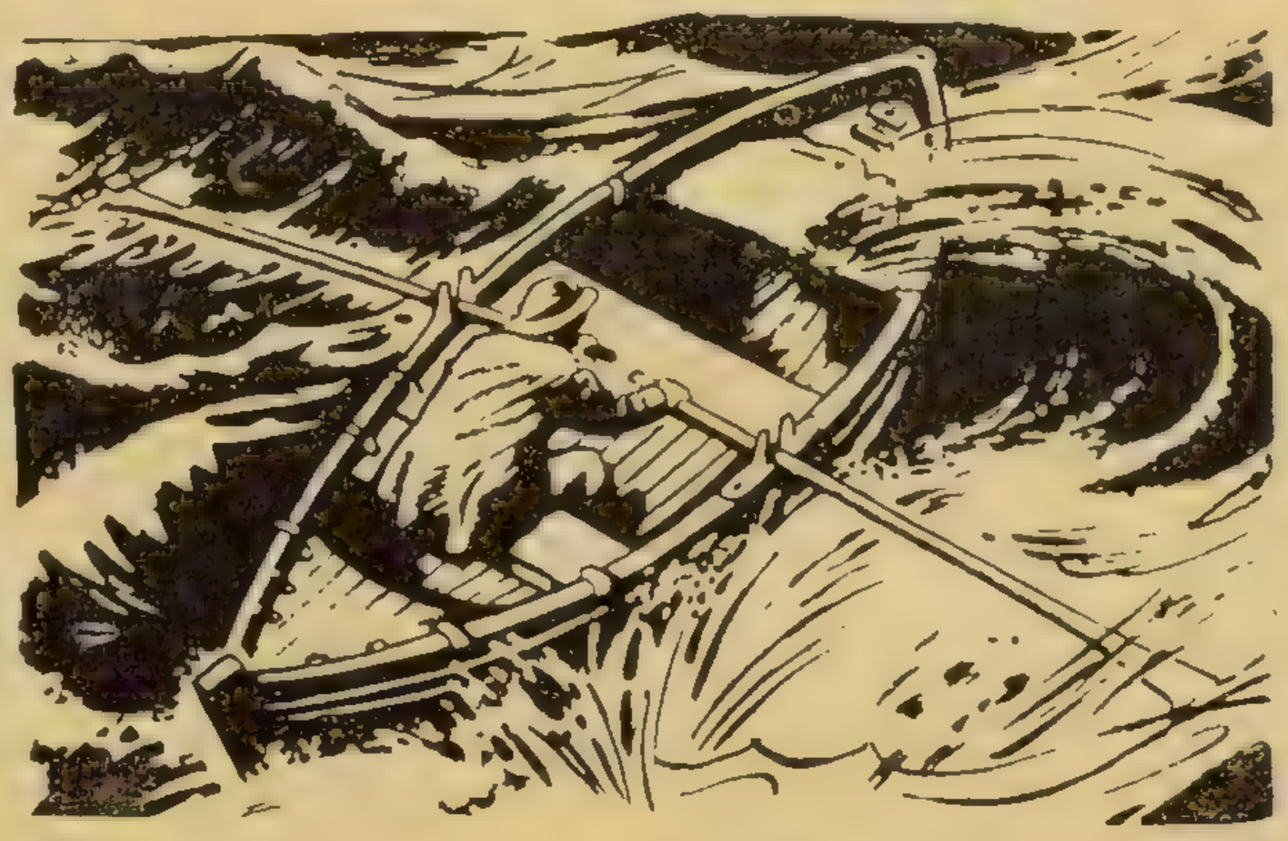

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Tatilde Neler Yapacağız?

Karagözcük — Artık babacığım tatil aylarına girdik. Öğretmen son derste bize tatil öğütleri verdi.

Karagöz — Anlat bakalım neler dedi?

Karagözcük — Her şeyden önce sağlığınızı koruyun dedi. Güneş çarpmamasına, midenizi, barsaklarınızı bozmamaya, denizde fazla kalıp ciğer, böbrek hastalıklarına yakalanmamaya dikkat ediniz, dedi.

Karagöz — Pekiyi etmiş, inşallah bu söyledikleri kulaklarınızda küpe olur da hastalıksız bir tatil geçirirsiniz.

Karagözcük — Daha bitmedi. Dişçiye gidip dişlerinizi iyice bir muayeneden geçirin dedi. Öğle yemeklerinden sonra en azından bir saat uzanıp yatın dedi.

Karagöz — Ah, bu öğütleri bir yerine getirebilsen.

Karagözcük — Sonra, günde en aşağı 15 - 20 sahife kitap okuyun dedi. Böylece tatilde 8 - 10 kitap okumağa çalışın dedi. Okumayan çocukların kafaları büyümezmiş.

Karagöz — Çok doğru söylemiş, öğretmeniniz. Daha başka neler söyledi bakalım.

Karagözcük — Doğan Kardeş yarışmalarına da katılmayı ihmal etmeyin dedi. Şiirler yazın, hikâyeler yazın, karikatürler yapın, böylece kafanızı işletin dedi. İşlemiyen makinalar paslanır, işlemiyen kafalar da. Onun için kafalarınızı çalıştırın dedi .

Karagöz — Çok doğru söylemiş öğretmeniniz.

Karagözcülük — Yazdığınız şiirleri, hikâyeleri hemencecik zarfa koyup Doğan Kardeş'e yollamayın dedi. Onları tekrar tekrar okuyun, düzeltin yeniden yazın, annelerinize, babalarınıza, büyüklerinize okuyun, onların yardımını istemeden üzerlerinde yaptığı tesire bakın, dedi. Güzel bir şiir yazmak, güzel bir hikâye yazmak sanıldığı gibi kolay bir şey değildir dedi. Çok çalışmak, çok işlemek gerek dedi. Basma kalıp şeyler yazmayın, okuduğunuz şeyleri taklide yeltenmeyin dedi.

Karagöz — Bakalım sen de neler yumurtlıyacaksın görelim.

Karagözcük — Arkadaşlarınızla mektuplaşın dedi. Sakın okul derslerinizi de bir yana atmayın. Arasıra onları da gözden geçirin dedi. Ne merakınız varsa onun üzerinde durun. Bir merakınız yoksa kendinize mutlaka bir merak edinin, meraksız çocuk kokusuz çiçeğe benzer dedi. Bir de tatilden faydalanarak bulunduğunuz şehri iyi tanımağa çalışın dedi. Şehir içi ve şehir dışı geziler yapın dedi.

Karagöz — Bütün bu dediklerini yaparsan hiç sıkılmadan güzel bir tatil geçirirsin.

Karagözcük — İnşallah babacığım, öğretmenin bütün bu öğütlerini yerine getireceğim!...

BUNLARI DÜŞÜNÜYOR MUSUN?

- **Hasta olmamak çok kere kendi elindedir. Nasıl? Düşünün bakalım.**
- **Bakalım tatilde boyun kaç santim uzayacak? Tatil başında boyunu ölçmeyi ve bir yere not etmeyi unutmadın ya?**
- **Tatilde boyunun uzaması için neler yapmalısın? Düşün bakalım.**
- **Can boğazdan gelir demişler, acaba neden?**
- **Güneş insanların hem dostu hem düşmanı? Ne zaman dostu ne zaman düşmanı? bir araştır bakalım.**
- **Tatil sonunda «ah yazık oldu bu tatile» dememek için şimdiden neler yapmalısın ?**
- **Tatil aylarını kullanmak için, her hafta bir tatil programı yapmayı düşünüyor musun?**

Tarihin Akışını Değiştiren Şifreler

HARP zamanında önemli haberler düşman eline geçmesin diye bunları şifre ile yazmak usulü çok eski devirlerde başlamıştır. Tarih boyunca savaşlar kazanılıp kaybedilmiş, devletler yükselip yıkılmıştır.. Bu gibi önemli tarihî olaylarda başarı ile başarısızlık, zaferle yenilgi arasında insanoğlunun kaderi şifrelere bağlı kalmıştır.

Aşağıda şifrelerle ilgili tarihte gerçekten olmuş hikâyeler bulacaksınız. İlk hikâye binlerce yıl önce eski Yunan'da geçiyor.

ISPARTA'YI KURTARAN HABER

Isparta ile Atina arasındaki Peloponez harbleri 27 yıl sürdü. Harbi Isparta kazandı. Böylece M.Ö. 404 yılında uzun harblerle yorgun düşmüş Yunan adalarında huzursuz bir barış devri başladı.

Atinalıları yenerek savaşa son veren meşhur Isparta komutanı Lysander, ordusuyla birlikte Sestos adında küçük bir Yunan limanında bulunuyordu. Bütün Yunanistan'a hükmeden bu büyük komutanı endişelendiren bir şey vardı. Bir aydan fazla bir zamandan beri Isparta şehrinden haber almamıştı. Kendisi yokken şehrin başına bir felâket gelmesinden korkuyordu. En şüphelendiği insan Farnabazus adında bir İranlı komutandı. Savaşlarda Isparta'nın tarafını tutmuştu, ama Lysander, fırsat bulursa onun devlete karşı hareket geçeceğini tahmin ediyordu. Çünkü İranlılar yüzyıllardan beri Yunanistan'ı almağa çalışıyorlardı. Şehirden haber gelmedikçe Lysander bir şey yapamazdı. Zaten Farnabazus'un davranışı hakkında kesin bir bilgisi yoktu.

Günlerden beri İsparta' dan gelecek haberleri bekliyordu. Tam ümidini kestiği bir sırada bir haberci çı kageldi. Aynı günde Isparta'dan gönderilen dört haberciden yalnız o hayatta kalmıştı.

Haberci Lysander'in karşısına gelince belindeki deri kemeri çıkarıp komutana uzattı. Kemerin iç tarafında birçok harfler vardı, ama bunlar okunup anlaşılmıyordu. Ispartalı kumandan belinde asılı duran ince uzun bir tahta parçasını eline aldı. Bu, Ispartalıların şifre okumakta kullandıkları bir âletti. Kemerin bir ucunu aletin deliğinden geçirdi. Sonra kemeri dikkatle aletin üstüne sardı. Deri kemerin sarılarak yanyana gelen parçaları arasında hiçbir açıklık kalmamasına dikkat ediyordu. Kemer bu şekilde sarılınca üstündeki harfler birleşerek kelimeleri meyda na getirdi. Bunların okunup anlaşılması gayet kolaydı.

Lysander şifreyi okurken çok heyecanlıydı. Tahminleri doğru çıkmıştı. Haberler çok kötüydü. Şehirde karışıklıklar baş göstermiş, Lysander'in yakın bir dostu öldürülmüştü. Farnabazus kendisine ve Isparta'ya karşı bir tuzak hazırlıyordu.

Kaybedilecek vakit yoktu. O gece Ispartalı kumandan Lysander ana yurdunun imdadına koşarak Isparta'nın işlerini yoluna koydu, böylece zamanında eline geçen bir haberle hem Isparta şehrini ve hem de kendi şerefini korumuş oldu.

Haberci belindeki deri kemeri çıkarıp komutana doğru yürüdü.

NAPOLYON'UN BÜYÜK HATASI

Şimdi 2217 yıl ileriye giderek tarihin başka bir sah-

nesine geçelim. 1813 yılında Fransa İmparatoru I. Napolyon ordusunu hazırladı. Almanya'da Leipzig önlerinde tarihte meşhur «Milletler Savaşı» yapılacaktı.

Düşmanlarının ordusu kendisininkinden daha kuvvetliydi, ama Napolyon Bonapart yine bir zafer kazanacağından emindi. O zamana kadar birçok defa kendi ordusundan daha büyük ordularla savaşmış ve kazanmıştı. Bu sefer de kazanırsa bütün Avrupayı eline geçirecekti.

Savaşın ilk günü Fransızlar ileri atıldılar. Düşman onların önlerinde biraz gerilemek zorunda kaldı. Akşama doğru Napolyon zaferin yaklaştığını hissediyordu. Ertesi günü de aynı şekilde devam ederse düşman tamamen yenilecekti.

Usta dalgıç, kaptan kamarasında bulduğu kutunun ne olduğunu merak edip onu yanına aldı.

Savaşın ikinci günü de iyi başladı. Fransızlar ilerlediler. Bu sefer düşmanın müdafaası daha kuvvetli oldu. Fransızlar geriye püskürtüldü. Düşman saflarını yarmak için yapılan hiçbir teşebbüs iyi sonuçlanmadı.

Karargâhta Napolyon kötü haberleri sessizce dinliyordu. Durum gittikçe korkulu bir şekil alıyordu. Karar vermek zamanı gelmişti. Ordunun büyük bir kısmı harpten zarar görmemişti. Sistemli bir çekilme hareketine girişmek mümkündü, ama imparator acele etmek istemiyordu. Bir gün daha savaşı uzatırsa belki bir şeyler elde edebilirdi. Derhal kumandanlarından biri olan Mareşal Augereau'ya şifre ile bir mesaj yazdı. Mareşal arkadan müfrezeler getirecek ve Fransız ordusunun rahatça çekilebilmesi için şehrin üzerinde köprüler kuracaktı. Çekilme hareketi o gece karanlıkta yapılacaktı.

Mareşal Augereau mesajı aldı ve cevap yazdı. Müfrezeleriyle birlikte gelecekti ama bu, istenildiği kadar kısa bir zamanda mümkün olamıyacaktı. Askerleri bir gün önceki yürüyüşten çok yorgun düşmüşlerdi, dinlenmeye ihtiyaçları vardı. Bu sebepten Napolyon'a biraz daha dayanmasını tavsiye ediyordu.

Mareşal burada çok önemli bir hata yapmış, mektubu yazarken şifre sembollerini karıştırmıştı. Bu sebepten mektup Napolyon'un karargâhına gidince kimse okuyamadı. Yardım kuvvetinin emredildiği gibi tam zamanında gelmesini beklemekten başka bir şey yapamadılar.

Napolyon öğleden sonra uykuya yattı. Kimse durumun kötüleştiğini haber vermek için kendisini uyandırmaya cesaret edemiyordu. O uykudayken düşman ordusu Fransız saflarını yardı. Yirmi bin esir alındı. Binlerce asker öldürüldü. Bir süre önce düzenli bir şekilde çekilmeleri mümkünken savaşa devam etmekle başlarına büyük bir felâket geldi. Napolyon'un ordusu bu yenilgiden sonra bir daha eski kuvvetini bulamadı. Hayat yolunun son dönemeci mağrur İmparatoru St. Helena adasında geçireceği esaret günlerine götürecekti. Bütün bunlara bir şifrenin okunamaması sebep olmuştu.

DENİZDEN ÇIKAN ŞİFRELER

Son hikâye kahraman bir İngiliz denizcisine ait. Bu adamın I. Dünya Savaşında başardığı işler nedense dünya ölçüsünde bir ilgi çekmemiştir.

Adı E.C. Miller'di. Alman denizaltılarının tehlikesini ortadan kaldırmakta çok faydalı olmuştu.

Harp başladıktan bir yıl sonra 1915 de İngilterenin Kent sahili açıklarında bir Alman denizaltısı batmıştı. İngiliz Amiralliğinin bu çeşit denizaltılarının yapısı hakkında bilgiye ihtiyacı vardı. Buna göre savunma tedbirleri alınacaktı. Bu iş Miller adındaki çok usta bir dalgıca verildi.

Denizaltı denizin dibinde duruyordu. Yan tarafından büyük bir yara almıştı. Dalgıç teknenin içinde müthiş bir manzarayla karşılaştı. Alman denizcilerinin cesetleri su ile oradan oraya sü-

rükleniyordu. Geminin her tarafına dikkatle bakıp, lüzumlu şeyleri iyice aklına koyduktan sonra kaptan kamarasına girdi. Burada küçük bir madenî kutu buldu. Bu kutudan çok kasaya benziyordu. Ne olduğunu merak ettiği için suyun yüzüne çıkarken onu da yanına aldı.

Kasa açılınca gemideki subaylar hayretler içinde kaldılar. Kasadan Alman deniz kuvvetlerine ait üç yeni şifre cetveliyle, düşman mayın tarlalarının kopyaları çıkmıştı.

Bundan sonraki aylarda Almanlar şifreleri İngilizlerin nasıl çözüp plânları hakkında esaslı bilgiler edindiklerini bir türlü anlıyamadılar. Almanlar şifrelerini sık sık değiştirdikleri halde yine de bütün denizaltıları batırılıyordu.

İngilizler bu yeni şifreleri her sefer nasıl ele geçiriyorlardı? Tabii bu alanda başardıkları her şeyi dalgıç Miller'e borçluydular. Her Alman denizaltısının batışında Miller iş başına koşuyordu. Her denizaltı kaptanı yeni şifre cetvellerini yanında taşıyordu. Bunları bulup sudan çıkarmak Miller için çok kolaydı. Hiçbir Alman sırrı gizli kalmıyordu. İngilizler ellerine geçen bütün şifreleri okuyup Almanlara karşı ona göre hazırlık yapıyorlardı.

Harb bitmeden önce yüzlerce Alman denizaltısı ve diğer Alman gemileri denizin dibine gömüldü. Alman deniz kuvvetleri dağılmış, deniz yolları İngiliz ve Amerikan gemilerine açılmıştı. Almanlar, müttefikleri savaş dışı etmek için denizaltılarına çok fazla güvenmişlerdi, ama kahraman bir dalgıcın şifrelerin okunmasına yarayacak sırları denizin dibinden çıkarması tarihin akışını değiştirdi.

Semra ÖZİN

Mimar Kuşlar

BİRÇOK kuşların yuvalarını büyük bir dikkatle ve umulmadık bir ustalıkla yaptıklarını bilirsiniz. Ama bunların içinde öyle kuş mimarlar vardır ki, yaptıkları yuvalar insanı şaşırtmaktadır. Meselâ Afrika'da yaşayan ve bizim ispinozlara benziyen «dokumacı kuşları» apartmanlarıyla A. B. D. nin gök delenleri kadar öğünebilir. Apartmanları bir çift kuş değil, yüzlerce çift kuş yapar. Bu büyük yuva kümelerinin çapı üç metreye yaklaşır. Küçük ot ve çöplerle örülmüştür. Bunlar birçok kuş yuvalarında olduğu gibi sadece üst üste konulmakla bırakılmamış, her dal veya ot parçası diğeriyle kaynaştırılmış, bazıları ise yuvanın yerinden oynamaması için ağaç dallarına bağlanmıştır. Bu büyük kuş apartmanlarında yüzlerce kuş ailesinin her biri kendi dairesinde oturur, kuluçka çıkarır.

Çamurlu bataklıklarda, met cezir hareketlerinin büyük olduğu deniz kenarlarında yaşıyan flâman veya flamingolar yuvalarını çamurdan yaparlar. Bu yuva 35-40 cm. yüksekliğinde ve silindir şeklindedir. Yumurta bunun en üstüne konur ve böylece met sularından, sızıntılardan korunmuş olur.

Afrika'da yaşayan ve flamingonun akrabası olan bir leylek, yuvasını daha büyük bir ustalıkla kurar. Bu yuva dal ve çöp parçalarıyla yapılmıştır. Üstü kapalıdır. Bir tarafında yuvarlak bir kapısı vardır. İçinde bir ev gibi bölmeler görülür. Bir salon, bir oturma odası ve bir yatak odası. Yatak odası yuvanın en üst kısmında bulunur. Yumurtalar burada durur, yavrular burada çıkar. Büyüyüp yatak odasına sığmadıkları zaman oturma odasına geçerler. Yuvanın kapısının arkasındaki salon, yuvaların buradan dışarıya bakmalarına yarar.

Afrika ve Asya'da yaşayan çok iri gagalı bir kuş vardır. Bunlar içi boşalmış ağaçlara yuva yaparlar. Dişi kuş yumurtlamak için bir ağaç kovuğuna girince kovuğun ağzını sağlam bir duvarla kapatır. Erkek kuşun dişiye gagasıyla yiyecek verebilmesi için duvarda yalnız ufak bir delik bırakılır. Yavrular çıkıp uçacak duruma gelinceye kadar dişi kuş bu hapishaneden kurtulamaz.

Çin'de ve Güney Asya' da kırlangıca benzer bir kuşun yuvası insanlar için pek beğenilen bir yiyecektir. Kuş, yuvasını tükrüğü ile yapar.. Çinliler yuvayı olduğu gibi kaynatarak bununla lezzetli bir çorba yaparlar.

OYUN - EĞLENCE

YAPILMASI KOLAY BEBEKLER

Yünden bebek:

Yünden bebek yapmak çok kolaydır. Annenizden biraz yün alırsanız bebeği kendi kendinize yaptıktan sonra birden bire ortaya çıkararak onu şaşırtabilirsiniz. Yünü 15 cm. kalınlığında bir kartonun üstüne epeyce dolayın. Bunların hepsini kartonun bir ucundan Şekil 1 deki gibi bağlayın. Sonra bunun biraz altından tekrar bağlıyarak başı yapın. (Şekil 2). İki kol için eşit sayıda yün ipliği ayırarak bileklerinden bağlayın. Kolları kısaltmak için ucunu kesin. Gövdeyi meydana getiren iplikleri de bel yerinden bağlayın. Bir iğneye iplik geçirerek gözlerle ağzı işleyin. Bebeğiniz hazır olmuştur. İsterseniz başına ve bileklerine üç tane uzun ip takarak bunu kukla gibi oynatabilirsiniz.

Bezden bebek :

Bebeği yapmak istediğiniz kumaştan 40 cm. çapında

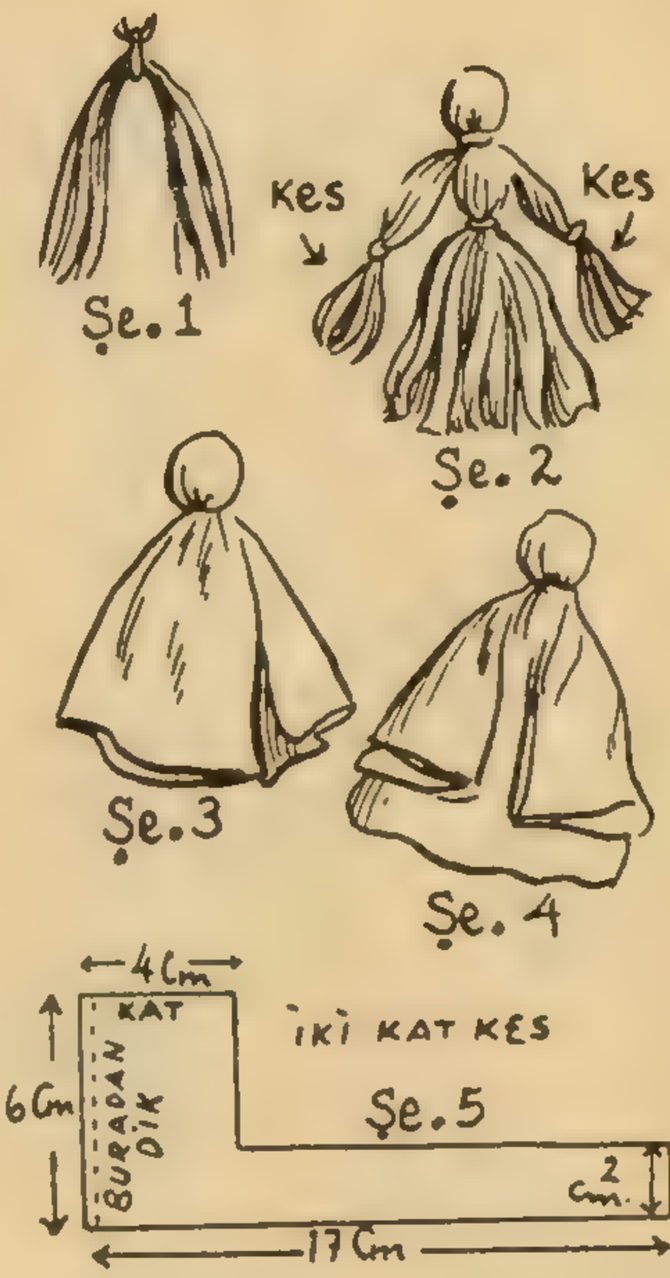

bir daire kesin. Bu kumaş beyaz, açık pembe, açık sarı gibi bir renkte olmalıdır. Kumaşın tam ortasına biraz pamuk koyarak baş şekli verin ve boynundan bağlayın (Şekil 3). Aşağıya sarkan kumaş bebeğin pelerini olacaktır. Bunu da şekil 4 deki gibi katlayın. Bebeğin yüzüne iğne iplikle göz ve ağız yapın. Sonra başka bir parçayı ortadan ikiye katlıyarak şekil 5 de gördüğünüz şekilde bebeğin başlığını kesin. Noktalarla gösterilen yerden dikin. Bebeğin başına giydirdikten sonra güzel bir fiyonk yapın.

★

ÇİÇEKLİ HEDİYE OYUNU

Arkadaşlarınızı evinize davet ettiğiniz zaman onlara ufak tefek hediyeler vererek hoşça vakit geçirmek için bu oyunu oynayabilirsiniz.

Kaç oyuncu varsa o kadar hediye hazırlayın. Meselâ şeker, çikolata, kalem, güzel resimler bu işi görebilir. Bunların her birini başka renkte bir kâğıda sarıp misafirleriniz gelmeden önce odanızın veya bahçenizin çeşitli yerlerine saklayın. Oyunculara bir ip ucu vermek için bu saklı hediyelerin yakınına birer çiçek koyun.

Oyuna başlarken her arkadaşınıza paketlerin üstündeki renklerden birini verin. Meselâ «mavi» olan çocuk mavi kâğıda sarılı hediyeyi arayacaktır. Bütün oyuncular renklerini alınca etraflarındaki çiçeklere bakarak saklı hediyeleri aramaya başlarlar. Kendi rengindeki paketi ilk önce kim bulursa o birinci olur. Herkes birinci olmak istediği için oyuncular birbirlerinin rengindeki paketleri bulurlarsa da hiçbir şey söylemeden görmemezlikten gelirler.

Doğan Kardeş'i seviyorsan onu bütün arkadaşlarına tanıt.

ÇİÇEK YAPALIM

Kâğıttan yapacağınız bu çiçeklerle evinizi, sınıfınızı güzel bir şekilde süsliyebilirsiniz.

Karanfil :

Kâğıttan 7 cm. çapında üç tane daire kesin. Şekil 1 deki gibi katlayın. Şekil 2. deki gibi kesin. Sonra üç kâğıdı üst üste koyarak ortasından bir toplu iğne geçirin. Yaprakları çiçeğe benzetecek şekilde kıvırın.

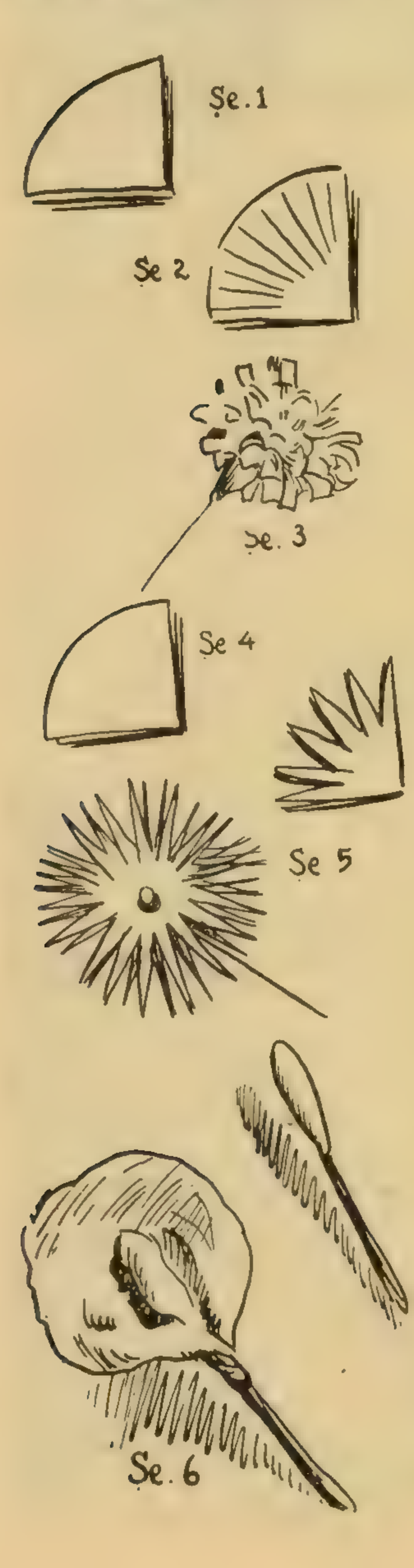

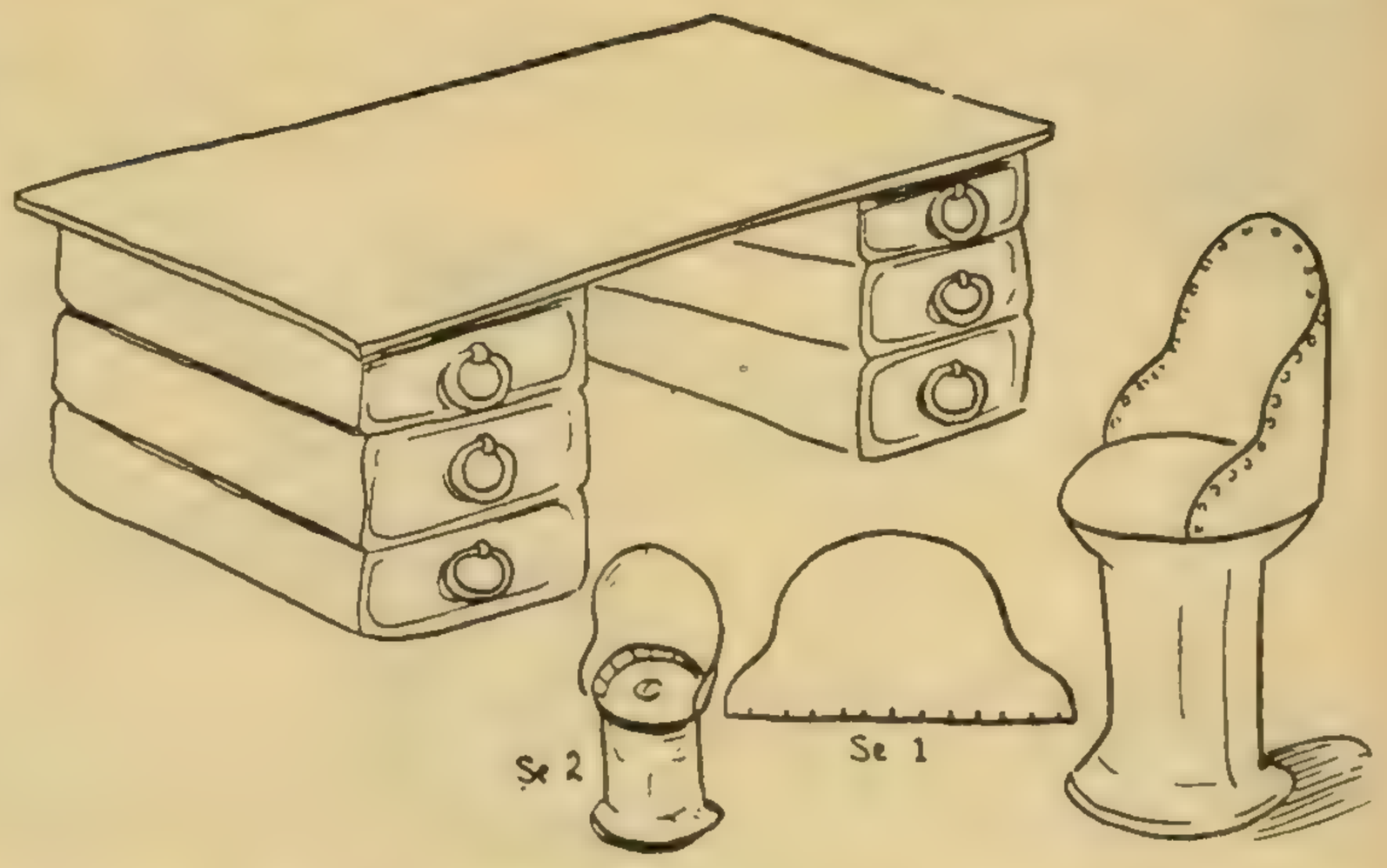

YAZI MASASI İLE SANDALYE

Altı tane boş kibrit kutusundan güzel bir oyuncak yapılabilir. Üçer tanesini üst üste koyarak yapıştırın. Masanın üstüne kalın bir karton keserek yapıştırın. Çekmecelerin yan taraflarını renkli kâğıtla kaplayın. Her çekmeceyi çekip kullanabilmek için duvara asılan resimlerin arkalarına takılan halkalardan alın. Bunlardan bulamazsanız iki ayaklı raptiyelerden de takabilirsiniz.

Bu çekmecelere pul, silgi, kalem ucu ve kalem açacağı gibi ufak tefek şeyler koyabilirsiniz.

Boş bir makaradan bir sandalye yaparak masanın karşısına koymak ister misiniz? Sandalyanın arkalığını şekildeki gibi bir kartona çizip kesin. Bunu alt tarafından kıvırarak makaranın üstüne yapıştırın. Oturacak yer için bunun üstüne bir kâğıt veya kumaş yapıştırın. Makarayı istediğiniz renge boyayın.

Papatya :

Beyaz kâğıttan 3 cm. çapında iki daire kesin. Dörde katlayın (Şekil 4). Sonra şekil 5 deki gibi kesin. Katlarını açıp üst üste koyun. Ortasından büyük başlı bir iğne geçirin.

Beyaz Zambak :

Beyaz kâğıttan 5 cm. çapında bir daire kesin. Bir kürdanın ucuna biraz pamuk dolayın. Kürdanı yeşile, pamuğu sarıya boyayın. Sonra şekil 6 ya bakarak kâğıdı kürdanın ucuna yapıştırın.

DOĞAN KARDEŞ

Doğan Kardeş'e yeni abone bulan kardeşlere candan teşekkür eder.

İKİ FIKRACIK

I

Bir apartmanın üçüncü katının penceresinde şöyle bir ilân göze çarpıyordu: «Satılık piyano».

İkinci katın penceresinde ise başka bir yazı okunuyordu: «Hele şükür.»

II

Bahçıvan — Hey, o ağacın tepesine çıkmış ne yapıyorsun?

Ağaçtaki çocuk — Bir şey yapmıyorum, yere bir elma düşmüştü de onu yerine koyuyorum.

Baharı Ispartada Görmeli

BAHAR denince akla gül gelir, bülbül gelir. Mayıs ve Haziran ayında gül ve bülbül diyarı Isparta yeşilliklerle donanır. Ovalara gül kokusu yayılır, sokakları gül kokar, insanları gül kokar.

Anneler çocuklarını gül türküleriyle uyutur, genç kızlar evlerinde gül türküleri söyler. Çocukların isimleri gül ile başlar gül ile biter.

Bir Haziran sabahı gün doğarken Isparta da göreceğiniz manzarayı size kısaca anlatayım :

Bütün şehir halkı fabrika düdüğü ile uyanmış, sevinçli bir telâş çindedir. Eşeklere binmiş miniminiler, birbirleriyle şakalaşan genç kızlar acele acele ovalara, gül bahçelerine koşuşurlar.

Bu telâş niçin diyeceksiniz? Koncayı güneşe göstermemek. Aksi halde o güzel kokular güneş ışıklarının tesiriyle uçar kaybolur.

Sepetler çuvallara, çuvallar arabalara dolar, eşeklere yüklenir. Aynı kafile yorgun, fakat vazifesini yapmış insanların sevinci ile türküler söyliyerek geri dönerler. Bütün bu işler 3-4 saat gibi kısa bir zamanda olup bitmiştir.

Siz hiç gülün kantarda tartılarak satıldığını gördünüz mü? Fabrika bahçesinde kurulmuş iki kantar, gelen gülleri tartar, ameleler tartılan gülleri işlenmek üzere depolara doldurur.

İşte çocuklar, o gün toplanan dağ gibi yığılan gül işlendikten sonra fabrikadan birkaç küçük şişe içinde gül yağı olarak dışarı çıkacaktır. O günün bütün telâşı bütün çabalamaları işte bu birkaç şişe gülyağı içindir. Kokusu ve göz alıcı renkleriyle evlerimizin, bahçelerimizin en güzel süsü olan gülün çok eski bir tarihi vardır.

Romalılar, Mısırlılar devrinde gülcülük büyük bir önem taşımakta idi. Roma hakimlerinden Şair Marsial'ın «Ey Mısırlılar bize buğday gönderirseniz size gül veririz» sözü gülün ekmek kadar değerli olduğunu ispat etmez mi?

Bilginlerin söylediklerine göre gül Orta Asyadan bütün Dünyaya yayılmıştır. 14000 çeşidi bilinen gülü süs ve yağ gülü diye iki grupa ayırmak gerekir. Süs gülleri çok çeşitlidir. Süt beyazdan

Hayat Sıkıcı mı?

İki arkadaş konuşuyordu : Aynur : «Allahım, hayat ne kadar da sıkıcı!» dedi.

Binay : «Ama niye? Ben hayatı çok tatlı buluyorum,» diye cevap verdi.

Aynur : «Aman, her gün okula gitmek!...»

Binay : «Tatili ve onun eğlencelerini unutuyorsun. Hiç tatili olmayan çok insan var.»

Aynur : «Ödev yapmak, ders çalışmak...»

Binay : «Ama, birçok şeyler öğrendiğimizi, bilgimizin genişlediğini unutuyorsun.»

Aynur : «Üstelik bir de ayağım burkuldu. Hiç kıpırdamadan yatakta yatmak ne kadar sıkıcı.»

Binay : «Seni ziyarete gelen arkadaşları, onların getirdikleri hediyeleri, pencerenin önünde öten kuşları

siyaha, kan kırmızısından sarı veya mavi renklisine, katmerlilerine kadar pek çok gül çeşidi vardır.

Ispartada yetişen yağ gülleri ise pembe ve beyaz olmak üzere iki çeşittir. Yağgülleri çabuk büyüyüp bol çiçek vermesi ve koku veren esansın (yağın) fazlalığı bakımından diğerlerinden ayrılır. Yağ gülleri yılda ancak bir ay, o da 20 Mayıstan Haziran sonuna kadar çiçek açar. Süs gülleri ise daha fazla dallarında kalır. Yediveren gülleri ise her mevsimde çiçek açar.

Isparta için en uygun gül dikim mevsimi Kasım ve Aralık aylarıdır. Bir dekar araziden gül bahçesi yapmak için 1200-1400 adet gül çeliğine ihtiyaç vardır.

Eski devirlerde gülyağı elde etmek çok zordu. O zamanlar gülleri tabakalar halinde kaplara yerleştirir ve aralarına da susam taneleri koyarlardı. Bu, kendi halinde 10-12 gün bırakılır, sonra da susam taneleri sıkılarak gülyağı çıkarılırdı. Bazan da güller zeytin yağının içinde günlerce bırakılır, sonra bu gülyağı olarak kullanılırdı.

Gülyağı imbikleri 11. asırda Mongol prenslerinden Nur-i Cihan tarafından icat edildi.

Gülcülüğü 1888 yılında Isparta'ya getirip yayan, servetini ve hayatını vakfeden Gülcü İsmail Efendidir. Gülyağı çıkarırken imbiklerdeki bir hatadan dolayı ilk üç senenin denemeleri başarısız olmuşsa da dördüncü yıl Kızanlıklı Ahmet Pehlivanın yardımiyle denemeler başarı ile sonuçlanmış ve gülcülük kısa zamanda Isparta'nın her tarafına yayılmıştır. İsmail Efendinin yaşadığı Mahalleye bugün Gülcü mahallesi denir.

Şimdi size gülyağının nasıl çıkarıldığını anlatayım: Köylerde ilkel imbiklerde, Isparta,'da ise fabrikalarda, modern metotlarla gülyağı elde edilir.

Yerli usulde imbiğe bir kısım gül, altı kısım su konur ve ısıtılır. Su buharı ile beraber çıkan gül esansı soğutma tertibatında yoğunlaştırılır. Bu ilk gülsuyu (maya) dır. Gülsuları tekrar imbiklere konup damıtılır. İkinci damıtmada gülyağı elde edilir.

Gülyağının yoğunluğu az olduğu için gülsuyunun üstünde toplanır. Bu yağ özel şişelere aktarılır. Geriye ise bol miktarda gülsuyu kalır. Bunlar da şişelere doldurulup satışa çıkarılır.

Bir tek gül ortalama olarak 2,5 gram gelir. Fabrika günde 25000 kilo çiçek yani on milyon çiçek kaynatıp yağ çıkaracaktır. On milyon gülden çıkan yağ ise ancak 8 kilodur. Ortalama olarak üç kilo gülden yani 1200 tane gül çiçeğinden bir gram gülyağı elde edilir.

Gülyağının az çok koyu sarı bir rengi ve baş döndürücü bir kokusu vardır.

Gül suyu ve gülyağı neye yarar? Eğer bilmiyorsanız cevabını ben söyliyeyim.

Dışarıdan yurdumuza gelen her çeşit esansın içinde gülyağı vardır. Diğer çiçeklerin esansları gülyağı içinde eritilir. Kısacası bütün esansların ana maddesi gülyağıdır.

Gülsuyu ise hafif gül kokusundan dolayı çeşitli kokulu sabunların yapımında kullanılır.

Geçen sene Isparta'da 1135 hektar gül bahçesinden 1294781 kilo gül çiçeği elde edilmiş, bunun işlenmesi ile 304 kilo gülyağı, 314 kilo konkret yağı elde edilmiş ve bunların satımından üç milyon liralık döviz memleketimize girmiştir.

Kenan OKAN

---

bir düşünsene. Sonra, her dediğinin yerine getirilmesi hoşuna gitmiyor mu?»

Aynur: «Değişmeyen bir hayat insanı sıkıyor.»

Binay iyice kızmıştı:

«Sen, bu hayatı haketmiyorsun,» diye bağırdı. Bir de Fatmayı gözünün önüne getir. Onunkini hiç sıkıntılı bulmuyorsun değil mi? Çünkü, sıkılmasına zaman yok. Okula gittiği halde, evdeki kardeşlerine bakmak, akşam üstü hasta annesini görmek için hastahaneye gitmek, dönüşte biraz para kazanmak için komşunun işlerini görmek... Söyle bakalım, seninkinden daha mı iyi bu hayat?»

Aynur: «Oh!... Binay, affedersin, dedi. Demin söylediklerimden utanıyorum. Gerçekten hayatımın kıymetini bilmiyormuşum ben. Şimdi halime şükrediyorum.»

Çeviren: **Füsun TOPÇUGIL**

Büyük Kâşiflerden

JAMES COOK

(ceymz kuk)

1728 - 1779

Yıl 1741 İngiltere'de bir vilâyette

Hızlı yürürsen bu akşam Staithes kasabasına varır. Mr. Saunderson'u evinde görürsün.

Bu ünlü bakkal sana yatacak yer, para ve yiyecek verecek.

Her akşam Allaha dua etmeyi unutma Çalış, adam ol!

Söz veriyorum dediklerinizi yapacağım

Sekiz saat yürüdükten sonra genç köylü sahile vardı

Deniz! Aman ne guzel şey

Aman ne güzel! Bu lezzeti, bu kokuyu hiç unutamıyacağım galiba.

Bakın aksiliğe ki bakkal Saunderson o vilâyetin «Fermanlı sarhoşu» idi.

Çırağın işi ağır olmasına rağmen aldığı yiyecek pek azdı

Çocuk bu mahrumlukları kabul etti. Çünkü bulunduğu yer küçük Whitby limanına yakındı. James işi bitince limana gidiyordu.

Bir gece, Saunderson her zaman olduğu gibi eve sarhoş dönerken

Ne oluyor?

Haylaz! bunu sen mahsus yaptın

Hayır efendim, yemin ederim ben yapmadım.

Bir çeyrek altınlık mal ziyan oldu. Ödiyeceksin bunu.

Ve o gece

Yediğim dayak için üzülmüyorum. Artık kararımı verdim.

James Cook bir kömür gemisine muço yazıldı. Her yanı simsiyah toz kaplı olan gemi ona cennet kadar güzel geliyordu.

Bir gün pek şiddetli bir fırtınada.

Teşekkür ederim küçük! Sen olmasaydın denize gıdiyordum. Dile benden ne istersen!

Okumak için matematik, coğrafya ve astronomi kitaplarınızı bana verir misiniz?

Küçük muço artık geceleri hep o kitapları okuyordu Çünkü onlar büyük dostu «denizi» ona daha iyi öğretiyorlardı.

27 yaşında Kıralın donanmasında subay oldu.

Quebec kuşatmasında.

Kaptanım, bu benim ilk savaşımdır Çok hevecanlıyım'

Sonraları heyecan gevşer Fakat deniz, yıldızlar, bak işte bunlardan hakiki gemici asla yorulmaz, bıkmaz.

Seferler esnasında Cook gördüğü astronomi ve coğrafya olayları üzerine önemli raporlar yazıyordu.

Londrada Kırallık coğrafya ve astronomi cemiyeti 1768 ocak ayında.

Verdiği kararla ertesi yıl güney denizlerinde pek önemli astronomi olayını gözgeçmeye James Cook'u memur etti.

Bu maksatla amirallık emrinize bir donanma verecek

Hayır, savaş gemileri yerli halkı korkutur. Bana düz altlı bir kömür gemisi versinler. Böylesi daha çok işime yarar

26 Ağustos 1768 de Dünyada ilk ilmî keşif seferi «Endeavour» gemisi ile İngiltereden hareket etti;gemide ilim adamları ile birçok ilim araştırma aletleri vardı.

Bir hafta sonra.

Kaptan, tayfalar yemeklerin hep aynı oluşundan şikâyet ediyorlar.

Pek iyi, kendileriyle görüşeyim.

Siz sığır eti ile birayı, çiğ lâhana ve limon suyuna tercih ediyorsunuz, öyle mi? Ama unutmayın ki İskorpit hastalığı fırtınalardan daha çok gemici öldürmektedir. Ben çiğ şeyleri sağlığınız için size yediriyorum.

Kaptan haklıdır

Bu yüzden şimdiye kadar kimse hasta olmadı

1769 Nisanı içinde «Endeavour» Tahiti adaları önünde demir attı.

İlim adamları Venüs'ün güneşin önünden geçişi üzerine çok faydalı yeni bilgiler elde ettiler.

Anlaşılıyor ki Cook yerlilerden güneyde büyük bir kıta bulunduğunu öğrenmişti.

Rani rarahu marani!

Sizin için «bir dünya arıyan adam» diyor.

Üç ay sonra Cook Yeni-Zeland'ı keşfetti ve 2400 mil uzunluğunda sahilinin boydan boya haritasını çıkardı. Sonra Pasifik okyanusunun büyük resiflerine gitti.

Gemi baştan kara etti!

Hemen bir sandal indirin. Büyük bocurgatla çapayı çekecek omurgayı kurtarırız.

Ve bu ustaca manevra ile.

Gemi kurtuldu.

Bir hafta sonra o zamana kadar bilinmeyen muazzam bir kıta ile karşılaştılar.

Çok şükur Tanrıya. İşte o esrarlı kıtaya yanaştık

17 Ağustos 1770 Cook törenle Avustralya kıtasını İngiltere kırallığına bağladı.

Tabiat bilginleri orada o zamana kadar bilinmeyen sayısız hayvan ve bitki çeşitleri buldular.

Buraya «Bitkiler körfezi» adı verilmeli.

Cook beş ayda bu muazzam kıtanın bütün sahillerinin haritasını yaptı.

1772 de büyük seyyah «Adventure» gemisi ile yeni bir keşif seferine çıktı. Güney kutbu denizini gezdi. Yeni-Kaledonya ile daha birkaç adayı keşfetti.

Her yerde insanlığı ve doğruluğu ile yerlilerle çok iyi münasebetler kurdu.

Onlara anlatın, bu hayvanlar buraya yerliler için getirilmiştir. Bunlara ne kadar iyi bakar ve üretirlerse o kadar fayda görürler.

1776 da Üçüncü bir seferde Cook Alaska ile Sibirya arasındaki boğazı, 1778 de de Pasifik'in ziyneti olan Haway adalarını keşfetti.

Fakat 1779 Şubat Owhyhee adasında.

Sandalımız kayboldu. Bunlar çaldılar

Acele etmeyin. Bu kadar çabuk, suçlandırmayın.

Al sana! Pis hırsız!!

Dur ateş etme.

Ve bu bir felâket oldu.

Dâhi gemici büyük kâşif Cook'un cesedi ömür boyunca bütün gönlü ile bağlı kaldığı denize törenle teslim edildi.

Son

Çörek Çocuk

ALİ, küçük kızkardeşi Gülçin'e resimli bir masal kitabı okuyordu. Köpekleri Fındık da sanki masaldan anlarmış gibi yanlarında durup onlara bakıyordu. Masalda, çocuğu olmıyan yaşlı bir kadın vardı. Bir gün hamur yoğurarak çocuk şeklinde bir çörek yapmıştı. Bu, o kadar güzel olmuştu ki, kadıncağız kendi kendine: «Ah ne olur, şu çocuk canlanıverse,» demişti. Çöreği pişirdikten sonra tam fırından çıkaracağı sırada çocuk canlanıp, sokakta koşmaya başlamış, başından türlü maceralar geçmişti.

Masal bitince Gülçin:

— Çok güzel, dedi. Keşke o çörek çocuğu biz de görseydik.

Ağabeyi gülmeye başladı.

— Ne kadar saf çocuksun. Masaldaki şeyler sahiden olmaz ki...

— Biliyorum olmaz, ama biz de böyle bir çörek çocuk yapsak. Gel gidip anneme söyliyelim.

O gün annelerinin çok işi yoktu. Onlara çocuk şeklinde güzel bir çörek yapmaya söz verdi. Hamuru yoğurdu, açtı ve bıçakla keserek tıpkı bir çocuğa benzetti. Çocuklara:

— Haydi bakalım, süslemesi sizden, dedi.

Kirli kapları musluğa taşırken az kalsın köpeğin üstüne yuvarlanıyordu.

— Aman Fındık, hep böyle ayak altında dolaşırsın, diye söylendi.

Çocuklar büyük bir heves le işe giriştiler. Üzümden burunla gözlerini, ince bir portakal kabuğundan da ağzını yaptılar. Elbisesinin düğmeleri yerine şekerler dizdiler. Üstüne biraz da susam ekti-

ler. Çörek çocuk fırından çıkınca ortalığı çok güzel bir koku kapladı. Gülçin:

BİLMECELER

- **Hangi istasyonlarda trenler durmaz?**
  Cevap: Feza istasyonlarında
- **Kimseye görünmeden bir sınıftan dışarıya ne çıkar?**
  Cevap: Gürültü.
- **Gece gündüz hiç durmadan kimin kolları çalışır?**
  Cevap: Saatin.
- **Kızıl denize sarı bir bez düşürse ne olur?**
  Cevap: Islanır.
- **Hangi yastık kirpiye benzer?**
  Cevap: İğne yastığı.
- **Hangi elma ağaçta büyümez?**
  Cevap: Yerelması.

— İyi pişmiş, dedi. Ama ne yazık ki canlanıp koşmadı:

Kızcağız biraz hayal kırıklığına uğramıştı. Ali:

— Çörek güzel oldu. Gel, babamı çağırıp gösterelim.

Babaları bahçeye çiçek dikiyordu. Çocuklar çağırınca işini bırakıp arkalarından geldi. Ama tepsinin içi bomboştu. Gülçin'in ağzı bir karış açık kalmıştı.

— Aaa... çörek çocuk gitmiş. Tıpkı masaldaki gibi. Keşke onu canlanırken görseydik.

Üzüntüsünden neredeyse ağlıyacaktı. Babası:

— Hiç öyle şey olur mu, dedi. Çörek burada bir yerdedir.

Mutfağın her tarafını aradılar, ama çöreği bulamadılar, Fındık da ortada yoktu. Gülçin:

— Belki biizm köpek çocuğu kovalıyordur, dedi.

Fındık o sırada mutfak kapısını iterek içeri girdi. Gülçin köpeğin başını okşadı. Birdenbire kahkahalarla gülmeye başladı. Gülmekten bir şey söyliyemiyor, köpeğin yüzünü gösteriyordu.

Fındık hiçbir şeyden haberi yokmuş gibi duruyordu, ama ağzının etrafındaki tüylere bir üzüm tanesiyle, küçük bir portakal kabuğu yapışıp kalmıştı.

BECERİKLİ İKİZLER

NURCAN ikiz kardeşi Aycan'ın yanına gelerek:

— Çok canım sıkılıyor, dedi. Kampa gidemiyeceğiz diye üzülüyorum.

Okul kapandığından beri aralarında buna benzer konuşmalar geçiyordu. İki kardeş o yıl ilkokulu bitirmişlerdi. Yaz tatilinde birkaç hafta bir kampta kalarak hoşça vakit geçirmek istiyorlardı.

Aycan:

— Bir haftalığı 25 liraymış, diyordu. Ama iki haftadan az kalırsak hiçbir şeye yaramaz. Görüyorsun ya, ikimize yüz lira lâzım. Ayrıca yanımıza biraz da harçlık almalıyız. Babam 50 lira vermeyi kabul etti. Ama paranın gerisini nereden bulacağız?

Çocuklar aralarında bunları konuşurlarken bahçe kapısı açıldı. Komşularından Güner hanım gelmişti.

— Anneniz evde mi çocuklar, diye selendi.

— Buyurun teyzeciğim. Annem mutfakta.

Az sonra açık pencereden misafirle annelerinin konuşmaları duyulmaya başladı. Misafir hanım şunları söylüyordu.

— Bu iş beni ne kadar sıkıyor bilemezsiniz. Erol doğum gününde mutlaka arkadaşlarını çağırıp eğlenmek istiyor. Gelecek çarşamba. Her yıl doğum gününü yapardık. Bu sefer hiç halim yok. O kadar işin altından kalkamıyacağım. Ne olur bir peri gelse de doğum gününde evin idaresini o üzerine alsa. Tabiî çocuğun arzusunu da kırmak istemiyorum. Bu yıl sınıfını pekiyi ile geçti. Doğum gününde eğlenmeye hak kazandı. Bakalım bu yıl evde neler yapacaklar. Geçen yıl arkadaşları masanın örtüsünü lekelediler. Evin içi alt üst olmuştu.

Bahçede bu sözleri dinliyen Nurcan kardeşine:

— Duyuyor musun, diye fısıldadı.

— Neyi?

— Güner teyzenin anlattıklarını. Aklıma bir şey geldi. Erolun doğum günüyle biz meşgul olursak biraz para kazanabilir miyiz dersin?

İki kardeş telâşla misafirin yanına koşarak para kazanmak istediklerini, doğum gününün bütün işlerini üzerlerine almaya razı olduklarını söylediler. Anneleri biraz şaşırmış gibi görünüyordu. Halbuki Güner teyze teklifi memnunlukla karşılamıştı. Annelerine:

— Bu yaşta çalışıp ihtiyaçları olan parayı kazanmak istemeleri gayet iyi bir şey, dedi. Peki, çocuklar bu işi başarabilecek misiniz? Kendinize güveniyor musunuz?

Çocuklar çok heyecanlanmışlardı. Aycan:

— Elimizden geldiği kadar

güzel, eğlenceli bir parti olmasına çalışırız, dedi. Çocukların beğeneceği oyunlar hazırlarız. Kaç çocuk gelecek biliyor musunuz?

— Erol kendi sınıfından on arkadaşını çağırmak istiyor. Hepsi erkek, kız arkadaşlarını çağırmıyor.

Aycan düşünceli düşünceli:

— Erkek çocuklarla başa çıkmak kolay değil, diye söylendi. Çok yaramaz oluyorlar. Beş lira verirseniz biz oyunları hazırlar, onları eğlendiririz. Yenilecek şeyleri yapması sizden, ikram etmesi bizden. Hiçbir şeyin kırılmamasına dikkat ederiz.

Güner hanım bütün bunları sevinçle kabul etti. Hattâ beş lira yerine on lira verecekti.

— İkram edilecek şeyleri hazırlaması kolay, dedi. Ben limonata ile kurabiye yaparım. Dışardan da pasta ile dondurma alırız, olur biter. Bana asıl zor gelen bunlar değil, çocuklarla uğraşmak.

Nurcan bilgiç bilgiç söze başladı.

— Siz o işi bize bırakın. Benim bir fikrim var. Çocukları eve sokmayalım. Bahçeniz çok güzel. Orada oturup oyun oynarlar. Siz de evden dışarıya çıkmazsınız. Bahçeye bir de masa koyarız.

Aycan:

— Bahçede olması çok iyi, dedi. İlk oyuna «fıstık aramaca» ile başlarız. Fıstıkları bahçenin çeşitli yerlerine gizleriz. En çok bulana bir hediye.

Güner hanım fıstıkla oyunlarda hediye edilecek şeyleri almaya söz verdi. Aycan da fıstıkları hemen alıp göndermesini istedi.

Çocuklar o gün hazırlığa başladılar. Erol'la konuşup doğum gününe çağırmak istediği arkadaşlarının listesini yaptılar. Sonra oturup davetiyeleri çok ufak ince kâğıtlara yazdılar.

«Arkadaşımız Erol, Çarşamba günü saat 15-17 arasında evinin bahçesinde yapılacak fıstık avı oyunu ve doğum günü toplantısına katılmanızdan büyük bir sevinç duyacaktır. .

«Not: Süslü giyinmeye lüzum yoktur. Eğlenceleri hazırlayanlar : Aycan ve Nurcan kardeşler»

İrice yer fıstıklarını ortadan kesip içlerini çıkardılar. Davetiyeleri bükerek bunların içine sığdırdılar. Fıstıkları kapatıp ince zamk-

li kâğıtlarla yapıştırdılar. Üzerlerine ince kordeleler bağlayıp bu orijinal davetiyeleri birer birer çocukların evine götürüp dağıttılar. Aycan:

— Erkek çocuklar bizim gibi süslenmeyi sevmezler. Davetiyelere o notu koyduğumuza iyi ettik, diyordu.

Doğum günü gelinceye kadar kızlar durmadan eğlenceli oyunlar düşündüler. Jelâtin kâğıdından küçük balıklar kestiler. Davetliler limonatalarını içtikten sonra kamışlarını atmıyacaklar, bunların içindeki havayı emerek uçlarında kâğıt balıkları tutup yürüyeceklerdi. Gülmeden bu şekilde en çok kim yürürse oyunu o kazanacaktı. Bundan başka daha bir sürü oyunlar buldular. Çarşamba günü sabahı bahçenin çeşitli yerlerine fıstıkları sakladılar.

Saat 15 olmadan bütün davetliler bahçede toplanmışlardı. Eğlenceler tam zamanında başladı. Çocuklar fıstıkları bulmak için bahçede aramadık yer bırakmadılar. Bundan sonra diğer oyunlara geçildi. Ama bunlar tahmin ettiklerinden daha kısa sürüyordu. Hazırladıkları bütün oyunlar bitince saat henüz 16 olmuştu. Nurcan Aycan'a yavaşça:

— Şimdi ne yapacağız, dedi. Davetlilerin canı sıkılırsa bir daha kimse doğum gününü bize yaptırmaz. Kampa gitme ümidimiz de suya düşer.

Aycan:

— Üzülme, nasıl olsa onları eğlendirecek birkaç oyun daha buluruz, dedi. Şimdi masayı hazırlayalım. Onlar da biraz dinlenmiş olur.

Masaya konulan yiyecekler bütün çocukların hoşuna gitmişti. Aycan mutfakta tabaklara ikinci defa dondurma koyarken:

— Eyvah, bunlar da bitiyor, diye telâş ediyordu. Saat daha 16.30 olmadı. Bu kadar zaman nasıl geçecek? İstersen Güner teyzeye sorup izin alalım. Yan bahçede basketbol oynasınlar. Bak, şu ağacın ön tarafındaki dallarını görüyor musun? İşte topu o açıklıktan geçirmeye çalışırlar.

Güner teyze basketbol oynamalarına izin verdi. Nurcan:

— Bir daha doğum günü yaparsak en heyecanlı oyunu en sona bırakalım. Hem

KÖSTEBEKLER

Köstebeklerin ön ayakları toprağı kazmaya çok elverişlidir. Gözleri küçük ve iyi görmezse de kuyrukları çok hassastır. İnsandaki parmaklar gibi köstebeklerde dokunma duyumunu sağlıyan şey kuyruklarıdır. Toprak altında kazdıkları yollarda öne ve arkaya doğru aynı kolaylıkla gidebilirler. Köstebekler toprak üstünde pek seyrek görünürler. Besinlerini de toprak altında bulurlar. Toprağı kazarken önlerine çıkan kurtçuk ve solucanları yerler.

★

KEMİRGEN HAYVANLAR

Sincap, fare, kunduz, kirpi gibi kemirgen hayvanların iki ön üst dişleri çok gelişmiştir. Bu dişler hayatları boyunca hiç durmadan uzar. Eğer herhangi bir sebeple hayvanın kemirici dişleri aşınmazsa dişler çok uzayarak ağzın açılmasına engel olur. Böyle bir şeye meydan vermemek için kemirgen hayvanlar sadece dişlerini aşındırmak maksadiyle besi değeri olmayan şeyleri kemirir dururlar. Evde Sincap besliyenler hayvanlara bu bakımdan kemirebileceği şeyler vermeyi unutmamalıdırlar.

Kirpi, gövdesinin üstü uzun uzun, sayısız dikenlerle kaplı bir hayvandır. Bu şekilde düşmanlarından kolayca korunabildiği için kirpi yavaş hareket eder. En soğuk yerlerde bile kış uykusuna yatmaz. Kirpi çok iyi bir kemirgendir. Bir kirpi kalın bir cam şişeyi bile kemirmiştir.

★

ATEŞ BÖCEĞİNİN IŞIĞI

Ateş böceğinin gövdesinin arka tarafında ışık çıkaran bir organ vardır. Bu ışık böceğin büyüklüğüne ve gücüne kıyasla hayli parlak sayılabilir. Işık çıkarken sıcaklık meydana gelmez. Buradan anlaşılıyor ki ateş böcekleri bugünkü elektrik mühendislerinden daha usta hayvanlardır. Bizim kullandığımız elektrik ampullerinin hepsi yanarken ısınır, yani enerjinin bir kısmı ısı enerjisine çevrilir. Eğer bu olay meydana gelmeseydi ampule verilen elektrik akımının hepsi ışık halinde görülür, enerji kaybı olmazdı.

Ateş böceğine yurdumuzun bazı yerlerinde «yıldız böceği» de denir. Bu ad karanlık yaz gecelerinde bu böcekler ortalıkta uçuşurken yıldız gibi göründükleri için verilmiş olabilir. Ateş böceği yıldız gibi yalnız ışık verip, sıcaklık vermediği için bu ad ona daha uygun düşmüyor mu?

de kitaplarımızı, dergilerimizi karıştırıp oradaki oyunları öğrenelim, diyordu.

Misafir çocuklar büyük bir hevesle basketbola başladılar. Dalların arasındaki açıklıktan topu geçirmeye çalışırlarken top yaprakların arkasına gizlenmiş bir arı yuvasına çarpmasın mı? Yuva parçalandı. Arılar bir bulut gibi bütün bahçeye dağıldılar. Çocuklar arı sokunca avaz avaz bağırıyorlar, ama nereye kaçacaklarını bilemiyorlardı. Nurcan ağlamaklı olmuştu. Onu da bir iki yerinden arı sokmuştu. Aycan ondan daha çevik davrandı. Bahçe suladıkları hortumu kaptı. Musluğu açarak suyu arıların üstüne doğru sıkmaya başladı. Bu hareketi çok faydalı oldu. Çocuklar da epeyce ıslandılar, ama ortalıkta bir tane bile arı kalmadı. Nurcan:

— İyi ki misafirlerin süslü giyinmelerini istemedik, diye gülüyordu. Anneleri sırılsıklam eve döndüklerini görünce kim bilir nasıl kızacaklardı.

Toplantının bitmesine az kalmıştı. Kızlar misafirlere bahçede koşmaca oynattılar. Çocuklar bu oyunda çok eğlendiler, arıların acısını unuttular.

Misafirler evlerine döndükten sonra kızlar orada kalarak masa ve sandalyeleri eski yerlerine taşıdılar. Güner Hanım onlara yepyeni bir on lira verdi. Erol da birkaç kere teşekkür ederek:

— Doğum günüm çok güzel geçti, dedi. Arıların ortaya çıkmasında sizin bir kabahatiniz yoktu.

Diğer çocuklar da doğum gününü çok beğenmiş ve çok eğlenmiş olacaklar ki, o yaz Aycan'la Nurcan hiç boş kalmadılar. Her hafta başka bir doğum günü çıkıyordu. Doğum günleri o aylara rastlamayan çocuklar bile evlerinde böyle bir toplantı yaparak arkadaşlarını davet ediyorlardı. İki kardeşin Ağustos gelinceye kadar epeyce paraları birikti. Bu kadar çalışmadan sonra iki hafta kampta kalıp dinlenmeyi, eğlenmeyi hak etmişlerdir, değil mi?

Merihli Adam

TÜLİN, «Şeytan Yamacı» diye anılan dimdik kayalığın tepesindeki eski evin önünde bir çam ağacının altına oturmuş, arkadaşı Meral'e :

— Burayı çok beğendim, diyordu. Manzara o kadar güzel ki... Tatili bundan daha hoş bir yerde geçiremezdim doğrusu.

Meral aşağıdaki yeşil çayırlara, ormanlık tepelerin çevrelediği küçük göle bakarak :

— Bizim ev buradan ne kadar küçük görünüyor, değil mi, diye sordu. Şu korunun yanındaki küçük evi görüyor musun? İşte orada dayım oturuyor. Çok bilgili bir adamdır. Yeni şeyler icat etmeye çalışıyor.

Evin içinden bir çatırtı geldi. Tülin endişeli gözlerle arkadaşına döndü.

— Evde kimse yok, değil mi? Meral, içime bir korku girdi. Buraya neden Şeytan Yamacı demişler. Şeytan filân yok ya?

Meral gülümsiyerek:

— Tabii yok kardeşim, dedi. Yalnız son günlerde Merihli Adam meselesi ortaya çıktı.

— Merihli Adam mı? O da kim? Ne olur, anlatsana.

— Kardeşim anlatsın daha iyi. Erdal pek heyecanla anlatıyor. O da nerede kaldı acaba? Yemek sepeti onda. Ben acıkmaya başladım. Çok yavaş yürüyor. İki adımda bir durup gördüğü böceklere bakıyor.

— Erdal, böcek koleksiyonu mu yapıyor?

— Evet. Bunlarla bir yarışmaya katılacakmış. Bazan ben de ona böcek buluyorum. Ama bir böcek var, bana resmini gösterdi. Onu bir türlü bulamadık. Kayalıklarda...

Tülin arkadaşının sözünü kesti:

— İşte geliyor. Dediğin gibi ikide bir yerlere bakıyor. Ne olur, şu Merihli Adamı bir an önce anlat. Çok merak ediyorum. Niçin buraya

Şeytan Yamacı demişler.

— Bunun sebebini ben de pek iyi bilmiyorum. Mağaranın duvarında acayip resimler var, belki de ondan. Resimleri orada çok eskiden oturan birisi yapmış. Tıpkı tarih kitaplarında gördüğümüz İspanya ve Fransa'daki mağaralara Taş Devrinde yapılmış resimlere benziyor.

— Şu mağarayı o kadar merak ediyorum ki... Bana ne zaman göstereceksin?

— Artık mağaraya giremiyoruz. Giriş yeri suyun altında kaldı. Geçen yıl set yıkıldı. Göl taşıp mağarayı doldurdu.

— Belki su mağaranın her tarafını kaplamıştır. Girecek başka yol bulamadınız mı?

— Çok aradık ama boşuna. Erdal'la ikimiz ne plânlar kurmuştuk, bir bilsen. Mağarayı seyyahlara gösterecektik. Burada da limonata, gazoz gibi şeyler satıp para kazanacaktık.

Tülin'in çok sabırsızlandığını gören Meral, Merihli Adamı anlatmaya başladı.

— Gölde çok acayip birini görmüşler. Suyun altına girip kaybolmuş. Zaman zaman Merihten dünyaya uçan daireler, insanlar geliyor diye söylentiler çıkar. Mutlaka duymuşsundur. İşte o lâflara inanan birisi bu Merihli Adam masalını uydurmuş.

— Peki, sen buraya gelmekten korkmuyor musun?

— Hayır. Annem dayıma Merihli Adamdan bahsettiği zaman kahkahalarla güldü. Ama birçok çocuklar buraya gelmekten korkuyor. Aklıma bir şey geldi. Bizim Erdal da çok korkak. Gel, biz eve saklanalım. Bakalım bizi göremeyince tek başına buraya gelebilecek mi?

Çocuklar evin içinde saklanmak için elverişli bir yer aramaya başladılar. Meral:

— Şu ocağa girelim, dedi. İçi çok büyük. Başını kaldırıp bak, gökyüzü görünüyor. Bacanın kenarında büyük bir çıkıntı var. Tırmanıp orada dursak Erdal bizi hiç göremez.

Tülin duvara tırmanmaya uğraşırken:

— Şuraya bak, Meral, dedi. Ne kocaman böcek!

— Nerede? Tamam! Erdal'ın aradığı böcek. Bir yakalasak!.. Sen burada dur. Böceği kaçırma. Ben kapının yanında gördüğüm şişeyi alayım.

Meral dönünceye kadar Tülin çıkıntılı yere tırmanmıştı.

— Burada demir bir kapı var. Fırın kapağına benziyor. Böcek kapının altından içeriye kaçtı.

İki arkadaş epeyce uğraşarak demir kapıyı açtılar. Böceği yakalayıp şişeye koydular. Kaçmasın diye şişenin ağzına bir mendil bağladılar. Tülin fırın sandıkları yerin içine girmiş, merakla ileriye bakıyordu.

— Arka tarafta bir kapı daha var, dedi. Böyle iki kapaklı fırın hiç görmemiştim.

Meral de onun yanına gelmişti. O sırada bulundukları yerin alt tarafından bir ses çıktı. Kızlar epeyce korkmuşlardı. Önlerindeki ikinci kapıyı açmaktan vazgeçerek aşağıya inmek istediler. Meral geriye doğru dönerken kapıya çarptı ve birdenbire kapı kapandı. İkisi beraber epeyce uğraştıkları halde bir türlü kapıyı açamadılar. Heyecan ve korkudan bitkin bir halde defalarca «Erdal, Erdal» diye bağırdılar, ama seslerini duyuramadılar. İkinci kapının altından biraz hava geliyordu. Belki oradan bir çıkış yolu vardır diye kapıyı zorlıyarak açtılar. Aşağıya doğru bir merdiven iniyordu. Şişeyi sonradan almak üzere orada bırakıp dikkatle basamaklardan aşağıya doğru gitmeye başladılar. İki taraflarında ıslak, soğuk duvarlar vardı. Kulaklarına yakın bir yerden su sesi geliyordu. Az sonra dar geçit genişledi ve kendilerini bir mağarada buldular. Bir taraftan durmadan su akıyordu. Mağaranın duvarlarında bir sürü resimler vardı. Meral:

— İşte aradığımız mağaraya geldik, ama buradan nasıl çıkacağımızı bilmiyoruz, dedi.

— Bakın hele, buraya bir yerden ışık giriyor. Eğer bir parça kafamızı yorarsak çıkış yolunu bulabiliriz.

Biraz sonra kayaların arasında bir fener gördüler. Işık buradan çıkıyordu. Suyun aktığı yerde küçük bir kumluk vardı. Meral birden bire arkadaşının kolunu tutarak:

— Görüyor musun, dedi. Çok tuhaf bir ayak izi. Böyle bir hayvan hiç hatırıma gelmiyor.

Tülin korkulu gözlerle etrafına bakınarak ağlamaklı bir sesle:

— Ah, ne yapacağız, diyordu.

Birden acı bir çığlık attı. Suyun derinliklerinden acayip bir yaratık çıkıyordu. Gözleri çok kocamandı. Kumsala gelince, durdu. Meral eline geçirdiği bir taşı havaya kaldırarak:

— Merihli Adam, diye bağırdı, bize dokunayım deme. Gözünü patlatırım senin.

Bunları söylerken korkudan bacakları titiriyordu. Merihli Adam acayip hareketler yapmaya başladı. Ağzı yoktu, ama korkunç sesler çıkarıyordu. Tülin:

— Aman Allahım, başı gövdesinden ayrılıyor, diye haykırdı.

Meral:

— Dayı sen miydin, diye bağırdı. Bizi öyle korkuttun ki. Demek Merihli Adam sendin. Ama bunu nasıl yaptın, bir türlü aklım almıyor.

— Çocuklar, affedersiniz, ne sizi, ne de kimseyi korkutmak istemiyordum. Sizler de beni şaşırttınız. Mağaraya nasıl girdiniz? Sudan başka bir giriş yeri olduğunu hiç bilmiyordum.

— Biz tesadüfen bir yol bulduk. Orayı size gösteririz. Peki, siz bu kılıkta, burada ne arıyorsunuz?

— Size hemen anlatmak çok güç. Yeni bir madde buldum. Dalgıç takımları bundan yapılırsa şimdikilerden daha hafif, daha sağlam, daha ucuz olacak. Bir gün gölde bazı denemeler yaparken suyun altındaki

ÇALIŞKAN BEBEKLER

AYSUN iki eline bakarak :

— Birbirlerine ne kadar benziyorlar, diyordu. Bu sağ elim, bu da sol.

Aradan birkaç dakika geçince hangi elinin sağ, hangisinin sol olduğunu unuttu. Bunları bir türlü öğrenemiyor diye annesi çok üzülüyordu. Aysun da artık büyümüş olduğunu düşünerek sağını, solunu ayırt etmek istiyordu. Bunun için çok çeşitli yollara baş vurdu. Sağ bileğine kırmızı kordele, sol bileğine de mavi kordele bağladı. Aradan zaman geçince bunları da birbirine karıştırdı. Sağ elini hep sağ cebinde tuttu. Bu da olmadı. Bir kere elini cebinden çıkarınca her şeyi unutuyordu. Sağ elinin üstüne mürekkeple bir (X) işareti yaptırdı. Elini yıkayınca bu işaret çıkıverdi. Aysun yine şaşırmıştı.

Bir gün postacıya kapıyı o açtı. Adam:

— Nasılsın yavrum, diyerek hatırını sordu.

— İyiyim amca. Günlerdir sağımı solumu öğrenmeye çalışıyorum, ama durmadan ellerimi birbirine karıştırıyorum.

Postacı gülümsiyerek:

— Sol tarafta kalb vardır, dedi. Bak elini kalbine koy, nasıl atıyor, değil mi?

Kalbinin atışını duymak küçük kızın hoşuna gitmişti.

— Bu atan yer sağda, değil mi, dedi.

— Hayır kızım, kalb soldadır.

Postacı gittikten sonra Aysun kalbinin sağda mı, solda mı olduğunu unutuverdi. Kendi kendine :

— Ben bu işten vazgeçtim, diye söylendi. Belki daha büyüyünce öğrenirim. Şimdilik iki elim de işimi görüyor ya.

Aysun bundan sonra bahçede top oynamıya başladı. Topu daha çok bir elinde tutup attığına dikkat etti. Bebeğine elbise dikerken makası, iğneyi yine aynı elinde tutuyordu. Yemekte çatalı, o eline alıyordu. Düğmelerini o eliyle iliklivor, kapıyı o eliyle açıyordu.

Heyecanla annesine koşarak:

— Şimdi anladım, dedi. Bu benim çalışkan elim. Bu da yardımcı elim. Topu bu elimle tutuyorum. Diğeri tutmama yardım ediyor.

— Aferin Aysun. Bundan sonra bir daha unutma. Çalışkan elin sağ, yardımcı elin sol. Bunlar senin ikiz bebeklerin olsun. Adlarını iyice öğren.

---

bir geçitten buraya gelebileceğimi anladım. Burayı keşfetmem denemelerim için pek elverişli oldu. Dalgıç takımını burada bırakıyor, lâzım olunca yüzerek gelip giyiyorum. Bir gün beni birisi gördü. Ama durumu ona açıklamak istemedim. Bir sürü meraklının başıma toplanmasından hiç hoşlanmam.

— Dayıcığım, bulduğumuz yolu biz açamaz mıyız? Duvarlara fenerler asar, Erdal'la beraber ziyaretçilere mağarayı gezdiririz.

Tülin arkadaşının sözünü keserek:

— Onları sonra konuşursunuz, dedi. Biz şimdi buradan nasıl çıkacağız?

Meral'in dayısı:

— Bugün hava sıcak, dedi. Islanmaya razı olursanız ben sizi kendi yolumdan götüreyim. O geçit gölün yüzünden çok derin değil. Sizi sahile, tam Erdal'ın oturduğu yerin karşısına çıkarırım. Biraz önce oradaydı. Ben onu gördüm, o beni görmedi.

Bu fikir Meral'in hoşuna gitmişti.

— Bizi görünce nasıl şaşıracak, çok merak ediyorum doğrusu, dedi.

Kızlar dalgıcın omuzlarına sıkıca tutundular. Önce biraz aşağıya, sonra da yukarıya doğru çıktılar. Erdal onları görünce yakalamaya çalıştığı örümceği unutarak:

— Gözlerime inanamıyorum, diye söylendi. Bunlar bizim kızlar. Hey! Merihli Adamla dost mu oldunuz? Keşke ben de sizinle gelseydim. Böceklere bu kadar dalacak ne vardı sanki!...

Meral:

— Öyle söyleme, dedi. Böceklerle uğraşman bizim işimize yaradı. Senin aradığın böcek bize mağaranın yolunu gösterdi. Elbiselerimizi değiştirelim de sana çok hoşuna gidecek bir şey vereceğim. Eğer demir kapıyı dışardan açabilirsek.

— Demir kapı? Mağara? Kuzum bunlar ne oluyor? Söylediklerinız Ali baba masalına benzedi.

— Sahiden benzedi, Erdal. Yalnız biz «açıl, susam açıl» yerine, «açıl böcek açıl» diyebiliriz.

★ ★ ★ ★ O DA BİR ÇOCUKTU ★ ★ ★ ★

AHMET VEFİK PAŞA

FİKİR ve sanat hayatımızın üç büyük Ahmet'i vardır: Ahmet Mithat Efendi, Ahmet Rasim ve Ahmet Vefik Paşa. Bu üç Ahmet'lerin ikisinin hayatından geçen sayılarımızda bahsetmiştik. Bugün de sıra Ahmet Vefik Paşada...

A. Vefik Paşa, 1823 de, yani zamanımızdan tam 137 yıl önce İstanbul'da doğdu. Seçkin bir ailenin evlâdıydı. Henüz dokuz yaşında iken onu, «Mühendishane» denilen okula verdiler. Zeki, şakacı, çalışkan bir çocuktu. Bu halleriyle derhal öğretmenlerinin dikkatini çekti, sevgilerini kazandı. Fakat, bu okulda üç yıl okuduktan sonra bitirmeden ayrıldı. Çünkü babası Ruhiddin Efendi, Paris Elçisi Büyük Reşit Paşanın yanına tercüman tâyin edilmişti; ailesini de beraber götürecekti.

Fransa'da tahsiline devam eden Ahmet Vefik, durmadan okuyor; bir şeyler, daha fazla şeyler öğrenmek için büyük bir istekle çalışıyordu. Hele yabancı dillere karşı büyük bir istidadı vardı. Bu arada Fransızcadan başka İtalyanca ve Lâtinceyi de öğrendi.

Neşeli, şakacı olmasına rağmen kendini eğlenceye kaptırmadan hırsla, yorulmak bilmeden bilgi dağarcığını doldurmağa çalışıyordu.

Liseyi Fransa'da bitirdikten sonra yurda döndüğü zaman tercüme işleriyle ilgili bir memurluğa girdi. İki yıl sonra da İngiltere Elçiliğinde vazife verilerek Londraya gönderildi. Burada da İngilizceyi öğrendi.

Ve nihayet çeşitli büyük memuriyetlerden başvekilliğe kadar yükseldi. Her yerde ve her işde dürüstlüğü, çalışkanlığı, hakseverliği ile kendini herkese sevdirdi. Gittiği her yerde resmî vazifesinin dışında araştırmalar yapıyor, o memleketin dilini öğreniyor, âdetlerini, hayatını inceliyordu. Sözün kısası, her şeyden faydalanmasını biliyordu. O, yabancı memleketlerde de, yurt içinde de halis bir Türktü. Türklük gurur ve şerefini yüceltmek için ne mümkünse yapıyordu. O zamanlar, yabancı ülkelerde elçilik binalarına, bağlı bulundukları milletlerin bayrakları asıl-

mazdı. Ahmet Vefik, İran'da elçi bulunduğu sıralarda elçilik binasına şanlı bayrağımızı çekerek bir haylı dedikoduya sebep olmuş; ama o, bunlara aldırış bile etmemişti.

O kadar önemli ve büyük mevkilerde bulunmuş olan Ahmet Vefik Paşa, tuhaf, gülünçlü olaylara adı karışmış bir insandır. Bir bakışta sadece güldürücü gibi gelen olayların biraz düşünülünce derin mânalar taşıdıkları anlaşılır. Meselâ, borcuna hiç de sadık olmıyan tanınmış bir kimseye yaptığı oyun, Ahmet Vefik Paşanın dürüstlüğünün derecesini gösteren bir örnektir: Bir gün, borcuna hiç aldırış etmeyen bu adamın alacaklılarından biri Paşaya şikâyete gelir. Elindeki mahkeme kararına rağmen parasını alamadığını söyler. Paşa: «Haydi sen git, sonra ben senin paranı ondan alır, gönderirim, hiç merak etme!» der. Birkaç gün sonra da meşhur batakçı, süslü püslü, çok kıymetli eyer takımları olan bir ata binerek Paşayı ziyarete gelir (Paşa, o zamanlar Adliye Vekilidir). Ahmet Vefik Paşa, bu hatırlı batakçıyı bir müddet lâfa tutar; dereden tepeden söz eder. Aradan epey zaman geçtikten sonra:

— Artık gidebilirsiniz! der.

Adam, dışarı çıktığı zaman hayretler içinde kalır. Çünkü Paşa, adamın atını ve eyer takımlarını pazara gönderip sattırmış, parasını da alacaklıya vermek üzere alıkoymuştu. Borçlu adam, tıpış tıpış yürüyerek geri dönmekten başka bir şey yapamamıştı...

Ahmet Vefik Paşa, çocukluğunun bir kısmını geçirdiği Fransa'ya 39 yaşında elçi olarak tâyin edilince kısa zamanda yalnız Fransa'nın değil, bütün Avrupa'nın takdir ve sevgisini kazandı. Onun mânalı, neşeli, babacan konuşmaları herkese zevk verirdi. Sözünü hiç esirgememesine rağmen her toplantıya çağırılırdı. Oralarda o kadar sevilmiş ve ün salmıştı ki, İstanbul'a gelen her Avrupalı, onu ziyareti bir vazife bilirdi. Vefik Paşanın tam alaturka evini görmek, alaturka sofrasında yemek yemek, yabancılar için büyük bir zevkti.

Onun ne derece yiğit, dürüst ve vatansever bir insan olduğunu anlamak için Fransa Elçiliği sırasında geçen şu olayı hatırlamak yeter:

İmparator III. Napoleon, her zaman beyaz bir araba ile dolaşırmış. Bir gün Vefik Paşa da tıpkı İmparatorun arabası gibi bir araba içinde gezmeğe başlamasın mı?... Şehirde bir yanlışlıktır başlamış!... Herkes, «İmparator geliyor!» diye bir kenara çekiliyor, saygı duruşuna geçiyormuş. Biraz sonra arabanın içinde bizim Ahmet Ve-

fik Paşanın bulunduğunu görüyorlarmış, ama ilk önce bir yanılmadır gidiyormuş. Türk Elçisine arabasını değiştirmesini söylemek kimin haddine?... Çünkü onu hem sevip sayıyorlar, hem de çekiniyorlar... Nihayet Fransa hariciyesi, İstanbul'daki Hariciye Vekilliğine müracaattan başka çare bulamamış. İstanbul'dan bizim elçi Paşaya durumu bildirmişler, arabasını değiştirmesini istemişler. Vefik Paşanın verdiği cevap şudur :

— Fransa Hariciye Nazırı, İstanbul'daki sefirlerinin Boğaziçinde dolaştığı kayığı görmüyor da, Türkiye Sefirinin Paris'te bindiği beyaz arabayı mı görüyor? İstanbul'daki kayık kalkarsa buradaki beyaz araba da kendiliğinden ortadan kaybolur!...

Paşanın, bu cevabı vermesinin sebebi sonradan anlaşılmış : Zira İstanbul'daki Fransız Elçisi, o zamanki padişah Abdülâziz'in bindiği özel kayığın bir benzerini yaptırmış; bununla gezermiş. Bunu gören Vefik Paşa bir misilleme yapmış!...

Böyle olduğu halde Vefik Paşa, Paris Elçiliğinden ayrılırken Napoleon kendisine :

— Memleketimizden ayrılışınıza çok üzüldüm, demişti, sizin gibi bir insanın bakanlarım arasında bulunmasını çok isterdim!...

Şu olay da, Vefik Paşanın hakkı ve hakikati ne kadar sevdiğini anlatan hoş bir fıkradır :

Paşa, Evkafta Bakanlık ödevini görürken halka, fakirlere yemek dağıtan yerleri, aş ocaklarını (= imaretleri) de sık sık kontrol edermiş. Bir gün yine teftişe çıkmıştı. Bir imarette kaynamakta olan kazanın yanına varmış ve aşçıya ne pişirdiğini sormuş. Aşçı da «zırva» denilen sarımsaklı paçayı pişirdiğini belirtmek üzere :

— Zırva pişiriyorum, demiş.

Paşa, kazandan bir kaşık alıp tatmış. Bakmış ki ne tadı var, ne de tuzu!... Yüzünü buruşturarak :

— Gerçekten zırva imiş!... demiş, bir daha böyle şey pişirmeyin!...

(Zırvanın bir anlamı da saçma sapan şey demektir. Paşa, tabiî bu anlamı kasdetmiş)

Ahmet Vefik Paşa, «İnsanın kaybedecek bir dakikası yoktur.» derdi ve durmadan okurdu. Yemek yerken bile... Parasını pulunu kitaba verirdi. Bu suretle hayatının sonuna kadar 15 bin ciltlik koca bir kitaplık meydana getirmişti.

Ahmet Vefik Paşa, tiyatro ile yakından ilgilenmiş bir insandır. Fransa Elçiliği zamanında boş vakitlerini hemen hemen bu konu ile uğraşarak geçirmiştir. Fransız tiyatro yazarı Molyer'in birçok eserini tanımış, sevmiş ve dilimize çevirmiştir. Bursa'da vali iken de bir Şehir Tiyatrosu kurarak Molyer'in piyeslerini oynatmıştır. İlk Şehir Tiyatromuz olan Bursa tiyatrosu bir müddet önce çalışmaya yeniden başlarken onun adını aldı: Ahmet Vefik Paşa Tiyatrosu...

Enver Naci GÖKŞEN

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ?

KURBAĞA NASIL BAĞIRIR?

Yaz gecelerinde kurbağaların bağırışını işitmemiş olan kimse hemen hemen yok gibidir. Kurbağa bu sesi boğazındaki esnek deriyi hava ile şişirip sonra bu havayı dışarıya verirken çıkarır. Boğazını bazan o kadar çok şişirir ki başından büyük bir balon gibi olur.

SALOMON ADALARI NEREDEDİR?

Salomon adaları Büyük Okyanus'ta Yeni Gine'nin doğusunda yanyana dizilmişlerdir. En büyük ada olan Bougainville, Avustralya'ya bağlıdır. Diğer adalar, Büyük Britanya İmparatorluğunun himayesi altındadır. Adaların nüfusu 155.000 kadardır. Halk çiftçilik yapar. Adanın en kıymetli ürünü kurutulmuş hindistan cevizi içidir. Diğer ürünler tatlı patates, ananas, muz, kakao v.s. dir.

YAVRU KUŞ

Kuşların yavrularını beslemesi büyük dikkat ve incelik istiyen bir işitir. Bu işi ana baba beraberce yaparlar. Bir yavru kuş her gün kendi ağırlığı kadar yiyecek yer. Bazı iyi kalbli insanlar yuvalarından düşmüş yavruları alarak, büyütmek isterler. Çoğu zaman bu yavrular bir gün içinde ölünce hiç kimse bunun sebebini anlıyamaz. Böyle kuşların pek çoğunun açlıktan öldüğü ileri sürülebilir. Çünkü insanlar yavru kuşu hiçbir zaman kendi annesinin gösterdiği titizlik ve sabırla besleyemez.

YENEN BÖCEK

Meksikalılar kın kanatlı böceklerin bazı cinslerinin kurtçuklarını yerler. Bunlar yağda kızartılır. Tadı kızarmış patates gibi olur.

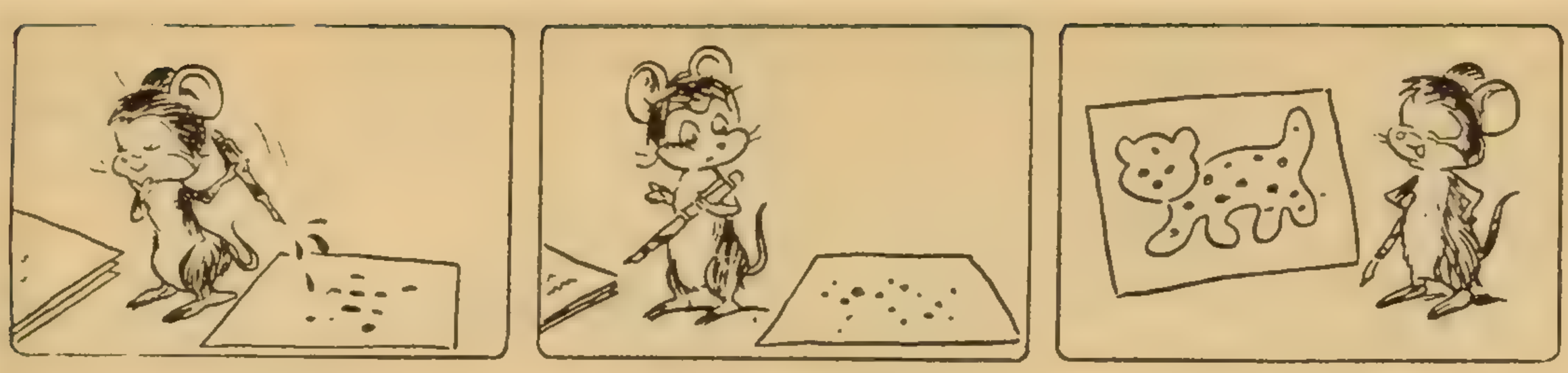

GÜLELİM

Doktor — Öksürüğünüz bu sabah kulağıma daha iyi geliyor,

Hasta — Öyle olacak. Çünkü bütün gece pratik yapıp çalıştım.

★

Anne çocuğuna :

— Niye öyle zıplayıp duruyorsun?

— Şimdi ilâcımı içtim. Yalnız şişeyi çalkalamayı unutmuşum.

★

Bir kadın üç oğluna bulaşıkları yıkamalarını söyliyerek çarşıya gitmişti. Geri döndüğü zaman sordu :

— Bulaşıkları yıkadınız mı?

Büyük çocuk :

— Ben yıkadım anneciğim.

Ortanca çocuk :

— Ben de kuruladım.

Sıra küçük çocuğa gelmişti.

— Ben de kırıkları süpürdüm.

★

Yeni okuma öğrenen bir çocuk yüksek sesle kitap okuyordu. Annesi sordu :

— Ne okuyorsun bakayım.

— Bilmem.

— Nasıl bilmezsin? Deminden beri bağıra bağıra okuyordun ya !..

— Öyle ama okuduğumu dinlemiyordun ki...

Öğretmen bir öğrenciye sorar :

— En sevdiğin yazarı kimdir?

— Babam.

— Nasıl olur? Baban ne yazıyor?

— Okula gelmediğim günler tezkerelerimi.

★

— Okulda en sevdiğin ders hangisi?

— Lâtince.

— Ama biz okulda lâtince okumuyoruz.

— İşte onun için seviyorum ya.

★

Baba — Tıraş fırçama bir şeyler olmuş.

Çocuk — Hayret doğrusu. Ben dün bisikletimi boyarken çok güzeldi.

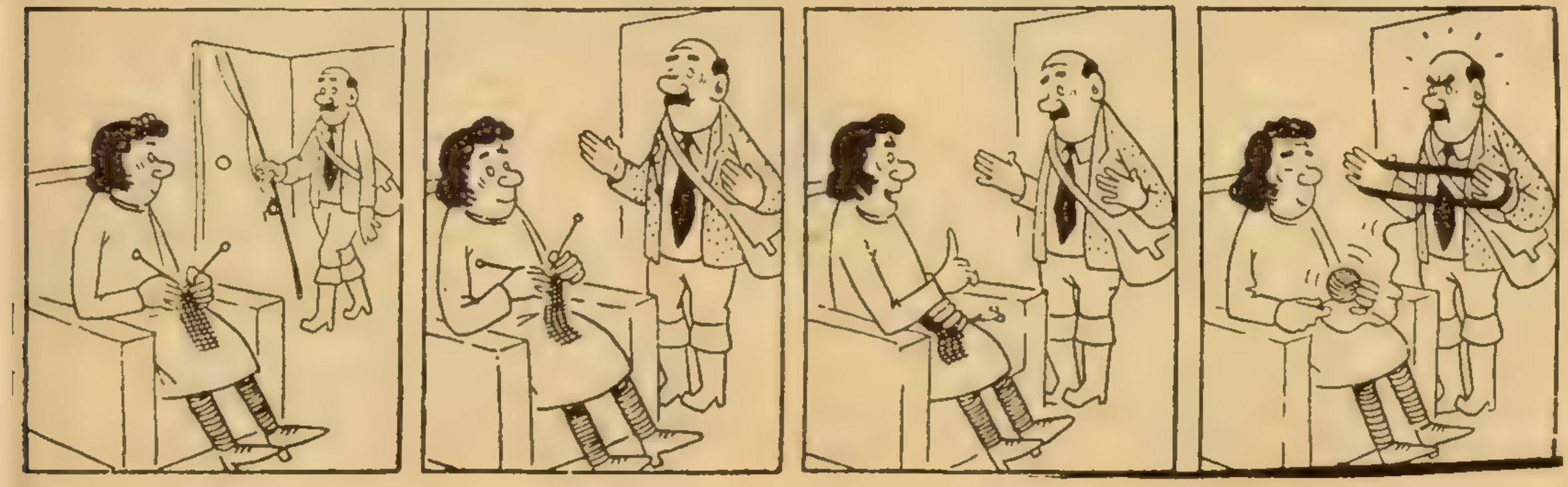

Penceredeki Kız

İNCİ, Güneş, Ayten ve Lâle beyaz boyalı büyük evin önünde duruyorlardı. Bu evi son zamanlarda bir bilginin kiraladığını duymuşlardı. Bu adam bütün dünyada yapılan feza araştırmalarını günü gününe okuyup öğrenir, ara sıra bu alandaki bilgilerini kullanarak hayali romanlar yazardı. Kızlar, ağabeylerinin elinde gördükleri bu romanların hepsini okumuşlardı.

Kapıyı çalarken biraz heyecanlıydılar. Kızlardan biri:

— Söyliyeceğin şeyleri sakın unutma İnci, dedi.

Kapı açılınca İnci hiçbir şey söyliyemedi. Kapıyı bilginin kendisinin açacağını hiç tahmin etmemişlerdi. Adam gülümsiyerek:

— Buyurunuz, dedi. Annemle oturmaya mı geldiniz? Çok memnun oldum. Şehirde daha kimseyi tanımıyoruz. Annem fazla yürüyemediği için evden çıkamıyor. Burada çok yalnız kaldı diye üzülüyordum.

Kızlar içeriye girerlerken İnci cesaretini toplıyarak:

— Efendim, biz aslında sizi görmeğe gelmiştik, dedi. Biz, dört arkadaş bir proje hazırlıyoruz. Sizin de yardımınızı rica ediyoruz.

Güneş, arkadaşının sözü biter bitmez:

— Tabii, annenizle de tanışırsak çok memnun oluruz, dedi.

İnci devam ederek:

— Kitaplarınızın hepsini okuduk, dedi. Ama ağabeylerimiz bizimle alay ediyorlar. Sözde kızlar hiçbir zaman feza seyahati yapamıyacakmış. Biz buna inanmıyoruz. İnsan oğlu bir gün o işi başarırsa tabii zamanla kadınlar da gidecek. Bu sebepten biz bir proje hazırlamaya karar verdik. Bitirince öğretmenlerimize de göstereceğiz.

Adam, İnci'nin söyledikleriyle ilgilenmiş gibi görünüyordu:

— Peki, projeniz hangi konuda olacak, diye sordu.

— Ay hakkında. Dünyaya en yakın olduğu için herhalde en önce oraya gidebileceğiz. Orada karşılaşacağımız her şeyi şimdiden bilmek istiyoruz. Bize bir de teleskop lâzım. Ayın yüzeyini uzun uzadıya inceliyeceğiz.

— Görüyorum ki siz her şeyi kararlaştırmışsınız. Teleskopu alabilecek kadar paranız var mı?

— İşte biz de bunu düşünüyoruz. Acaba çalışıp para kazanamaz mıyız? Bakalım kendimize göre bir iş bulabilecek miyiz?

Adam biraz düşündükten sonra:

— İsterseniz ben size bazı işler veririm, dedi. Her gün gelip annemle oturur, sıkılmadan hoşça vakit geçirmesine yardım edersiniz. Ona kitap ve gazete okursunuz. Çarşıdan aldıracak ufak tefek şeyleri olabilir. Bahçıvan her gün gelmiyor. Bahçedeki çiçekleri de sularsanız iyi olur. Gelin bunları annemle konuşalım.

Kadın, dört arkadaşı çok iyi karşıladı. Çok geçmeden her iki tarafı da memnun eden bir anlaşmaya vardılar. İşlerinin arasına bir de köpek gezdirmek eklendi. Evdeki köpeğin dört tane yavrusu vardı. Vakit buldukça köpekleri sokağa çıkaracaklardı. Yazar, boş kalan zamanlarında kızlara

projeleri için fikirler verecek, paraları birikince onlara elden düşme bir teleskop bulmaya çalışacaktı.

Çocuklar köpekleri alarak ilk defa yürüyüşe çıktıkları zaman penceredeki sarı saçlı kızı gördüler.

Nehrin kenarındaki eski bir evin penceresinden kendilerine bakıyordu. Solgun yanaklarından aşağıya iri iri gözyaşları iniyordu. Bir anda kemikli, derisi kurumuş bir kadın eli kızın önündeki perdeyi çekiverdi.

İnci arkadaşlarına:

— Pencereden bakan kızı gördünüz mü, diye sordu.

Lâle heyecanla:

— Bize el sallamak istedi, dedi. Ardından birdenbire ağlamağa başladı. Sonra da birisi sanki bize el sallamasına engel olmak istermiş gibi perdeyi çekti. Zavallı kız! Acaba niçin ağlıyordu?

Aradan birkaç hafta geçti. Dört arkadaş kendilerine verilen bütün işleri büyük bir istekle yapıyorlardı. Köpekleri gezdirmek için sokakta dolaştıkları zaman sarı saçlı kızı gördükleri eve bir göz atmadan geçemiyorlardı. Kızı bir daha görememişlerdi, ama evde hoşa gitmiyecek bazı şeyler olduğunu sanarak onu merak ediyorlardı.

En sonunda bir gün onu gördüler. Dört kız bir ağızdan heyecanla:

— İşte, diye bağırdılar.

Sarı saçlı kız evin alt katındaydı. Başını açık bir pencerenin kenarına dayamıştı. Çocuklar köpekleriyle yaklaşırlarken onları gördü. Lâle elini salladı. Sonra da yavrulardan birini kucağına alarak kıza gösterdi. O da sanki köpeği tutmak istiyormuş gibi pencereden dışarıya kollarını uzattı. Bir anda acı bir çığlık atarak gözden kayboldu.

Ayten:

— Yine o kadın kızı itti galiba, diye söylendi.

Kızın düşmesiyle çok büyük bir gürültü çıkmıştı. Ayten kendisini tutamadı, eve doğru koşmaya başladı. Diğerleri de arkasından geliyorlardı. Elindeki köpeği birine uzatarak:

— Tut şunu. Ben içeri gideceğim, dedi.

Pencere yüksek değildi. İçerde yana devrilmiş tekerlekli bir sandalya vardı. Sarı saçlı kız yüzü koyun yere düşmüş, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Sol bacağı mavi entarisinin altından upuzun çıkmıştı. Üstünde demir çemberler vardı. Ayten kızın bacağının kırık olduğunu, tekerlekli sandalyeye oturmadan hareket edemediğini anladı.

Kız başını kaldırarak Ayten'e baktı.

— Çok fazla eğilmişim, sandalyeden düştüm, dedi. Hiç düzgün durmuyor zaten. Çok rahatsız. Daha dikkatli davranmalıydım, ama köpekleriniz o kadar güzeldi ki...

Ayten hemen arkadaşlarını da çağırdı. Yalnız Güneş, köpeklerle aşağıda kaldı. Kızı yerinden kaldırıp odadaki yatağa yatırdılar. Kırık bacağını göstererek:

— Dört ay önce otomobil çarpmıştı, dedi.

Kızcağız o kadar hafifti ki İnci sonradan arkadaşlarına:

— Tüy gibi hafifti, diyordu. Ben onu tek başıma kaldırdım.

Çok geçmeden kapı açıldı. Haftalarca önce perdeyi çeken kemikli, buruşuk eli hemen tanıdılar. Kadın ortaya çıkınca çocuklar önceden onun hakkında çok kö-

tü şeyler düşündükleri için kendi kendilerinden utandılar. Kadın ufak tefek ve oldukça yaşlıydı. Yüzü bir hayli buruşuktu. İyi bir insan olduğu ilk bakışta anlaşılıyordu. Sakat kızı sevdiği de belliydi.

— Sağ olun çocuklar, dedi. Siz benden önce yetişip, Özden'i kaldırmışsınız. Durun bakayım, sizi tanıyacağım galiba. Köpekleriniz var değil mi?

İnci önce özür dileyerek kızın düştüğünü görüp kaldırmak için içeriye girdiklerini anlattı. Kadına karşı hâlâ bir çekingenlik duyuyordu. Ama merakını yenemiyerek sordu:

— Niçin bize bakmasına engel olmak istediniz? Perdeyi kapayan siz değil miydiniz?

Kadın üzüntüyle başını sallıyarak:

— Ah, bunu niçin yaptım, bir bilseniz, dedi. Burada oturmaktan o kadar sıkılıyor ki, sizin köpeklerle neşe içinde gezindiğinizi görünce üzüntüsünden ağlamaya başladı. Onun ağlamasına hiç dayanamam. İstemiyerek perdeyi kapadım. Ama şimdi köpeklerinizi görürse belki sevinir.

Kızlar bunu duyar duymaz hemen bütün köpekleri içeriye soktular. Güneş'i de çağırdılar. Özden köpekleri birer birer kucağına aldı. Düştüğü zamanki duyduğu acıyı unutmuş gibi görünüyordu. İhtiyar kadın:

— Özden'ler, babası öldüğünden beri burada oturuyorlar, dedi. Annesi bir mağazada çalışıyor.

Çocuklar bu kızın haline çok acımışlardı. Bütün gün tekerlekli sandalyede bir odada yalnız başına oturmak kolay değildi. Annesi işe gidince ancak bir ihtiyacı olduğu zaman ev sahibi kendisine bakıyordu, o kadar. İnci:

— Biz yarın köpekleri yine getiririz, dedi. İsterseniz buradan geçerken size sık sık uğrarız.

Kızcağız sevincinden ne diyeceğini bilemiyordu.

Dört arkadaş sokağa çıktıkları zaman o kadar heyecanla bir şeyler konuşuyorlardı ki, ağabeyleri görseler Ay projesinin unutulduğunu bunun yerini onlara daha heyecan veren başka bir şeyin aldığını hemen fark edebilirlerdi.

Köpekleri kulübelerine bırakıp, ev sahibinin yanına çıktıkları zaman ona da gördüklerini anlattılar.

Güneş:

— İyi bir tekerlekli sandalyesi olsa kızcağız evin içinde dolaşır, dedi. Annesi ona sandalye almak için para biriktiriyormuş, ama kim bilir daha ne kadar bekliyecek. Bizim bir plânımız var. Teleskop almaktan vaz geçtik. Sandalyeyi kazanacağımız parayla bir alacağız.

Kadın:

— Aferin çocuklar, dedi. Çok iyi düşünmüşsünüz. Kızların Aya gitmesine daha çok vakit var. O zamana kadar nasıl olsa bir Ay projesi yaparsınız.

Bir hafta sonra çocuklar bilginin evine geldikleri zaman orada bir sürprizle karşılaştılar. Çalışma odasında tekerlekli bir sandalye duruyordu. Şaşkınlık ve sevinçten gözlerine inanamıyorlardı. Adam gülerek:

— Yalnız siz mi proje yaparsınız, dedi. Biz de annemle yaptık işte. Düşündük ki sizin bütün yaz çalışıp parayı biriktirmeniz çok uzun sürecek. Biz bunu şimdiden aldık. Çalışmanıza devam ederek ödersiniz. Çocuklar, bir teklifim daha var. Bunun parası ödenince yine bizde çalışın. O zaman da istediğiniz teleskopu alırsınız.

İnci:

— İşte bu olmaz, dedi. Bizim şimdi en önemli projemiz Özden. Onun başka ihtiyaçları da var. Ama Aya gitmekten vazgeçmedik. Yalnız seyahatimizi biraz geriye bıraktık.

Semra ÖZİN

Çocuk Kimin?

Peygamber Hazreti Süleyman'ın insanların en akıllısı olduğu söylenir. Vereceği kararlarda uzun uzun düşünerek iyi bir sonunca varması, onun hem çok akıllı, hem de çok iyi kalpli olduğunu gösteriyor.

Bir gün Hazreti Süleymanın karşısına birbiriyle kavga eden iki kadın çıkarmışlar. Her ikisinin de birkaç gün arayla çocukları olmuş. Birbirlerini severler, dostça geçinirlermiş. Bir zaman sonra kadınlardan birinin çocuğu ölmüş ve kimseye göstermeden gidip arkadaşının çocuğunu almış. Kendi ölü çocuğunu da onun yatağına bırakmış. İkinci kadın kendi çocuğunun yerinde ölü çocuğu bulunca «Bu benim çocuğum değil» diyerek ağlamıya başlamış. Öteki kadının çocuğunu aldığını anlamış

Hiç kimse onları kavga etmekten vazgeçirememiş. Nihayet sağ kalan çocuğu alarak kadınları Peygamberin karşısına çıkarmışlar. Hazreti Süleyman iki kadını da dinledikten sonra demiş ki:

— Bana bir kılıç getirin. Mademki iki kadın da çocuğu istiyor, ortasından kesip ikiye böleriz, olur biter.

Çocuğun asıl annesi hemen yalvarmıya başlamış:

— Çocuğumu öldürmeyin de isterseniz benim elimden alın, razıyım.

Bunun üzerine akıllı peygamber kararını vermiş.

— Çocuğu bu kadına verin. Onun öldürülmesine kıyamıyan asıl annesidir.

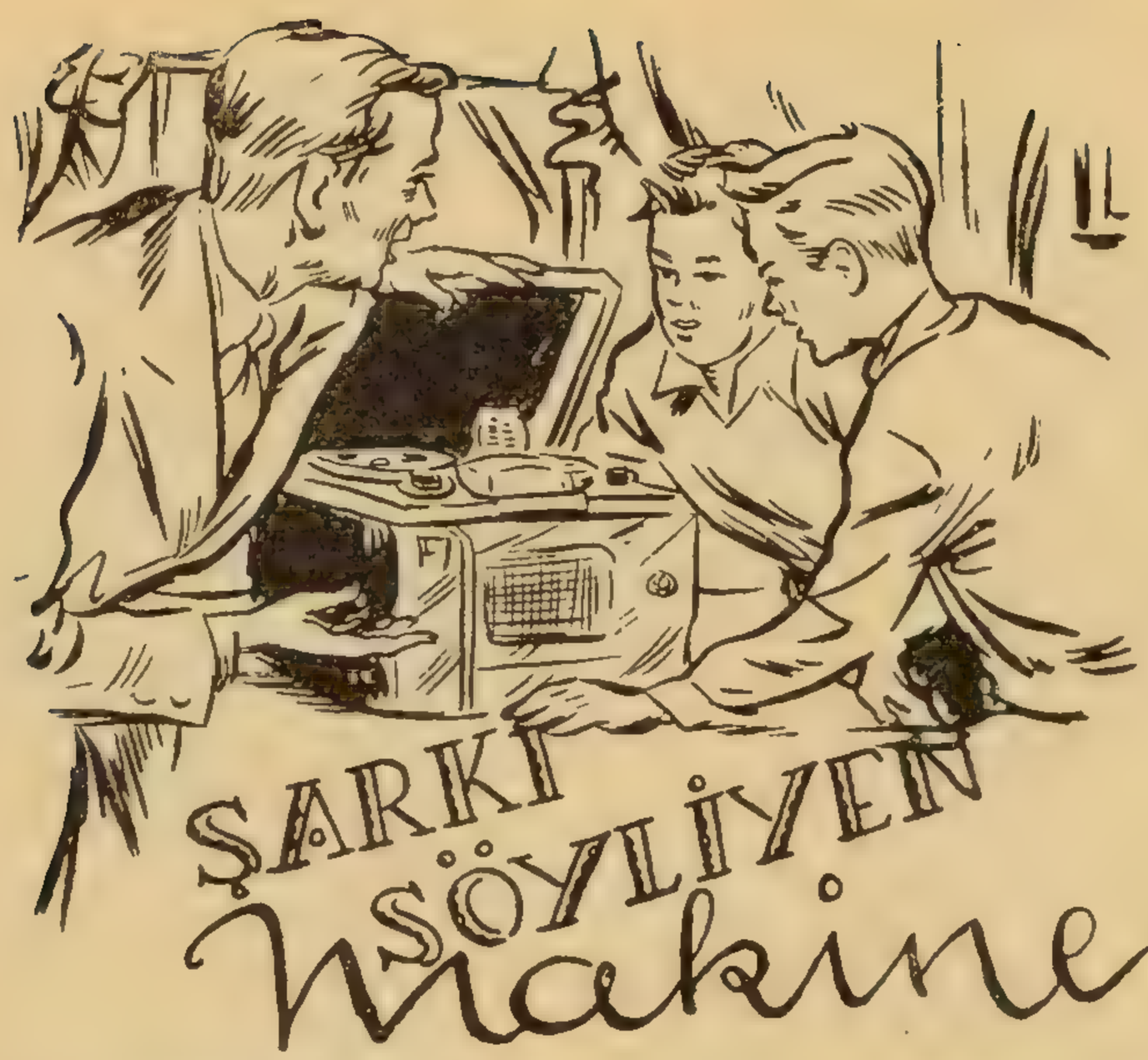

ŞARKI SÖYLİYEN Makine

ÖZER elindeki notaya bakarak arkadaşlarına :

— Hazır mısınız, diye sordu.

Tekin ile Metin müzik âletlerini çalmaya hazır durumda tutarak başlarını salladılar. Özer, «bir, iki, üç» diye saydı. O sayarken diğerleri de ayaklarıyla tempo tuttular. Önce Tekin gitarını çalmaya başladı. Metin akordeonuyla ona katıldı. İki kardeş birbirlerine bakarak gülümsüyorlardı. Arkadaşları Özer öne doğru bir adım atarak şarkıya başladı.

Şarkı bitince Özer :

— Bir daha tekrarlıyalım, dedi. Bugün çarşamba. Pazar sabahı yapılacak imtihana üç gün kaldı. Radyodaki programa katılabilmemiz için çok çalışmamız lâzım.

Tekin parmaklarını gitarın üzerinde gezdirerek:

— Merak etme, dedi. Senin o tatlı sesin varken, biz de bu kadar güzel çalarken kimse bizi geçemez. Haydi, başlıyoruz.

O sabah çalışmalarını bitirmeden şarkıyı iki kere daha söylediler. Üç çocuk bir yıl önce birleşerek aralarında bir trio kurmuşlardı. Aylarca sabırla çalıştıktan sonra radyoda bir amatör programına katılmaya karar verdiler. Bir mektup yazarak, bu isteklerini anlattılar. Aldıkları cevapta pazar sabahı saat 9.30 da yapılacak bir imtihana katılmaları söyleniyordu. Eğer beğenilirlerse üç hafta sonra radyodaki bir programda kendilerine yer verilecekti. Ondan sonra karşılarına başka fırsatlar da çıkabilirdi.

Perşembe günü çocuklar toplanarak yeniden çalıştılar. Bu sefer Metin'in parmakları eskisi kadar çevik hareket etmiyor, arkadaşlarından geri kalıyordu. En zor yerleri kendi kendine defalarca çalarak çalıştı. Terlemiş ve yorulmuştu. Özer'in de ikide bir sesi kısılıyor, şarkının arasında öksürüp duruyordu. Bütün bunlara rağmen çocuklar bıkmadan çalıştılar. Özer:

— Dün ne güzel olmuştu, diye söylendi. Müsabakada da böyle yaparsak bütün çalışmalarımız boşa gider.

Tekin:

— Üzülme, fazla heyecanlanıyoruz da ondan böyle oluyor, diye arkadaşına cesaret vermek istedi.

Çocuklar çalışmalarını bitirince ertesi güne kadar bir daha müsabakayı düşünmemeye karar verdiler. Belki bu şekilde heyecanlarını azaltabilirlerdi.

İki kardeş anne ve babalarıyla beraber öğle yemeğini yerken telefon çaldı. Tekin sofradan kalkarak:

— Ben bakayım, dedi. Belki Özer'dir. Acaba öğleden sonra da çalışmak mı istiyor?

Özer'in babası telefon ediyordu.

— Kötü haberler, Tekin, dedi. Hastaneden telefon ediyorum. Özer sizden ayrılıp eve gelince merdivenden düşmüş. Ayağı kırılmış, hemen bana haber verdiler. Hastaneye getirdim. İnşallah zamanla hiçbir şeyi kalmıyacak, yalnız en az on gün hastanede yatıracaklar.

Tekin şaşkınlık ve üzüntüsünden hiçbir şey söyliyemiyordu. Özer'in babası:

— Özer bacağının kırılmasından çok müsabaka için üzülüyor, diyordu. Ama ne yapabiliriz ki... Sizin aklınıza bir şey gelirse bana haber verin, olur mu?

Tekin yemek odasına gi-

Her çocukta bir sanatkâr gizlidir.

Resim, karikatür, yazı, şiir, hikâye, müzik, el işleri gibi sanat kollarından hoşlanmıyan çocuk yoktur.

Analar, babalar! Çocuğunuzdaki sanatkârın çıkmasına fırsat verin.

derek olanları anlattı. Herkes hayal kırıklığına uğramıştı. Metin:

— Hiç şansımız yokmuş, deyip duruyordu. Trioyu nasıl bozarız? Özer şarkı söylemezse biz ikimiz bir işe yaramayız. Onun yerine başka birini bulmak çok güç. Hem de imtihan gününe az kaldı.

Tekin:

— Keşke bugünkü çalışmamızı plâğa alsaydık, dedi. O zaman radyoda belki plâğı çalarlardı.

Babaları:

—Hayale kapılmayın, çocuklar dedi. Öyle şey olmaz. Ama, durun aklıma bir şey geldi. Yarın gece bu işin çaresine bakacağım.

Çocuklar babalarının ne düşündüğünü çok merak ediyorlardı, ama o bir türlü söylemiyordu. Ertesi günü hastaneye gidip arkadaşlarını gördüler. Özer çok üzgün duruyordu. Ona da babalarının bir şey yapacağını müjdelediler.

O akşam babaları elinde büyük bir şey taşıyarak eve girdi.

— Bakın çocuklar, dedi. Dairedeki ses makinasını getirdim. Çok işinize yarıyacak.

Ses makinasını açarak çocuklara gösterdi. Ses alınan şerit iki tekerleğe sarılıyordu. Ortadaki bir yerden ses üstüne kaydediliyordu. Bir de mikrofonu vardı.

Tekin:

— Şarkımızı banda mı alacaksınız, diye sordu. Ama bu işe yaramaz ki... İmtihanda mutlaka bizi çalarken görmek isterler.

— Ben başka bir şey düşündüm, çocuklar. Tabiî bütün trioyu ses makinasından dinlemeye razı olmazlar. Makinaya yalnız Özer'in sesini alacağız. Siz imtihanda kendiniz çalacaksınız. Bu şekilde trionuzu bir kere dinletiriz. Eğer beğenip radyo pragramına koyacak olurlarsa o zaman Özer'in de iyileşip geleceğini söyleriz. Bunu belki kabul ederler. Ne dersiniz?

— Yaşa baba! Biz ne kadar düşünsek bunu akıl edemezdik.

Ertesi günü, Özer'in babasıyla konuşup, yapmak istediklerini ona da anlattıktan sonra Metin ve Tekin babalarıyla beraber hastaneye gittiler. Ses makinasını, gitarla akordeonu da yanlarına almışlardı. Hastanede

Özer'e bakan doktor, çocuğun yattığı yerden şarkı söylemesine izin verdi. Bunun, bacağındaki kırığa bir zararı olmazdı. Neşesi yerine gelirse, belki de daha çabuk iyileşirdi.

Özer'in arkasına yastık koyarak yatağının içinde biraz doğrulmasını sağladılar. Hep beraber şarkıyı birkaç kere çalıp söylediler. Yalnız Özer'in sesi makinaya alınacağı zaman arkadaşları bir şey çalmıyacaktı. Çocuğun tek başına şarkı söylemesi hiç kolay değildi, ama o, bu işi güzelce başardı.

İki kardeşle babaları eve dönünce trionun çalışmasına devam edildi. Babaları çocuklara başıyla işaret verir vermez onlar parçayı çalmaya başlıyorlar, o da Özer'in şarkıya başlıyacağı yere gelince makinayı işletiyordu. Tam zamanında başlatmaya alışmak için birkaç defa deneme yaptılar.

Pazar sabahı erkenden kendi aralarında son bir prova daha yaparak radyo evine gittiler. Amatör programının hazırlanmasıyla meşgul olan kimselerin karşısına çıktılar. Çocuklar müzik âletlerini kendileri taşıyorlardı. Babaları da ses makinesini eline almıştı. Adamlardan biri :

— Trioyu sizler mi yapıyorsunuz, diye sordu. Ben mektubunuzu okurken hepinizin aynı yaşta olduğunuzu sanmıştım.

Tekin gülerek :

— Yaşlarımız az çok birbirine yakın, dedi. Babam ses makinasını işletmek için geldi. Triodaki üçüncü arkadaşımız şimdilik o makinanın içinde.

Bundan sonra babaları olanları bir bir anlattı. Eğer iki çocuk ses makinasıyla beraber o gün bir başarı gösterecek olurlarsa Özer iyileştikten sonra radyodaki asıl programa katılabilecekti. Çocukların bu işe çok hevesli olduklarını görerek onları o şekilde imtihan etmeye razı oldular. Hepsi beraber stüdyoya girdiler. İki kardeşin heyecandan yüzleri sapsarı olmuştu. Babaları makinayı hazırlarken onlara ce-

Ah şu Canan'ın nasırı!

YAZ geldi, dersler bitti. Kır gezintileri başladı. Çocuklar gezer de biz durur muyuz, onları gezdirmek bahanesiyle biz de toplandık, yemekler yapıp bu pazar Çamlıca'ya gittik. Grupumuzda kimler yoktu ki... Kutlu, Feyzi, Selçuk, Bekir, Şule, Canan, Nur... Daha da var, isimleri aklıma gelmedi şimdi.

Araba vapurunda cıvıl cıvıl kaynaştılar, salıncak ipi, voleybol ağı, başlıca konuşma konusu... hava da bir güzel, bir güzel... değme gitsin!

Üsküdar'a çıktık, Kısıklı'ya kadar tramvayla gittik, oradan da Çamlıca'ya yürüdük. Çok eğlendik, güzel bir gün geçirdik, temiz havadan, güneşten, Çamlıca suyundan çocuklar pek faydalandılar. Kıpkırmızı olan yüzlerinden sağlık fışkırıyordu. Akşam yaklaşınca, aşağı doğru inmeğe başladık, inerken de Boğazı, Marmarayı içine alan gurupla bir kat daha güzelleşen manzaraya doyum olmuyordu. Bir ara Canan'ın topalladığını farkettim, bizlere güçlükle yetişebiliyordu.

— Ne oldu Canan? Ayağına bir şey mi battı? diye sordum.

— Sabahleyin bir şeyim yoktu, Doktor amca; şimdi ayağım acıyor, rahat yürüyemiyorum.

— Çıkar bakayım pabucunu?

Çıkardı, dikkatle baktım, küçük parmağı üzerindeki nasırı kızarmış, kabarmış, çocukcağızı yürütmüyordu. Koluma girerek:

— Ben bir daha böyle yürüyüş yapamıyacak mıyım? dedi.

— Üzülme yavrum, dedim. Bu iyileşmiyecek bir hastalık değil, ama yine de kabahat senin.

— Neden?

— Neden olacak dar ayakkabı giyiyorsun da ondan. Nasırı yapan ayakkabıdır, alırken biçimine dikkat etmeli, pabuç dar olmamalı. Ayağı sıkmağa acıtmaya başlar başlamaz, hemen vuran yere ince bir kâğıt koyarak, cildle ayakkabının temasını kesmeli ve her gün aynı ayakkabı giyilmemelidir. Sıcaklar nasır derdini arttırır. Ayaklar şişince ayakkabı yer yer vurur, sürtünen deri ölür, ölü deri kat kat birikir ve böylece nasır başlar. Yalnız parmaklarda çıkmaz, ayak tabanında da olur, işte o zaman insan bir yerden bir yere kolay gidemez.

— Peki tabandaki nasırlara ne yapmalı?

— Tabanda nasır çıkmaması için ayakların derisini kuvvetlendirmeli, plâjda, kumlarda yalınayak yürümeli, Nasırdan kurtulmak için de ayaklar akşam sıcak su ile değil, ılık su ile yıkanmalı, alkolle masaj yapılmalı, çok iyi kurumalı, talk pudrası sürerek, dar pabuç giymiyerek nasırdan kurtulmalı.

Dr. Kâmran Şenel

saret verecek sözler söyledi.

İki çocuk parçayı hiç bozmadan çaldılar. Babaları da Özer'in sesini tam zamanında açtı. Onları dinliyenler eğer kendilerini görmeselerdi Özer'in sesinin makinadan geldiğini hiç anlamıyacaklardı.

Şarkı bitince çocukları tebrik ettiler. Trio çok beğenilmişti. Programı hazırlayanlardan biri:

— Üç hafta sonra programımıza katılacaksınız, diyordu. Eğer şarkıcınız hasta yatağında bu kadar güzel şarkı söylüyorsa, o buraya geldiği zaman eminim, trionuz büyük bir başarı kazanacak.

Perilerin Armağanı

GALLER memleketinde çok eskiden Anna ve Tudor adında bir karı koca yaşıyordu. Evlerinin bulunduğu yemyeşil vâdinin arkasında o gün, bu gün perilerin uğrağı diye bilinen bir dağ vardı. Periler dağdaki mağaralarda otururlar, ara sıra insan kılığına girerek köylülere misafirliğe gelirlerdi. Köylülerin çoğu iyi insanlardı. Yabancıları güler yüzle karşılarlar, sofralarında karınlarını doyurur, evlerinde yatırırlardı. Ama misafir perilere kötülük yapmak istiyenin başına mutlaka bir felâket gelirdi.

Galler memleketi halkı şarkı söylemeyi çok sever. Tudor da her zaman güzel şarkılar söylemek isterdi. Oysa ki sesi çok çirkindi. Zavallı adamcağız daha şarkıya başlarken arkadaşları gülerek yanından kaçarlardı. Tudor'u gücendirmek istemezlerdi, ama onun çirkin sesini beğenmediklerini belli etmeden dinliyecek kadar sabır ve nezaket göstermiyorlardı. Tudor sesinin güzel olmamasına çok üzüldüğü halde bir türlü şarkı söylemekten vaz geçemiyordu. Evinde yalnız kaldığı zaman, tarlada tek başına çalışırken şarkılar mırıldanırdı.

Bir akşam Anna evde yoktu. Tudor baltasına takmak için yeni bir sap yapıyor, bir taraftan da şarkı söylüyordu. Şarkısı bitince kapı çalındı. Tudor kapıyı açtı. Yağmurdan ıslanmış, yorulmuş üç adam gördü. Kim olduklarını bilmiyordu, onları içeri aldı, mutfakta bir masanın başına oturttu ve evdeki yemeklerden ikram etti.

Yolcular bütün bunlardan çok memnun kalmışlardı. İçlerinden birisi şöyle bir ricada bulundu.

— Kapıyı çalmadan önce şarkı söylediğinizi duyduk. Ne olur bize bir şarkı söyler misiniz?

Tudor misafirlerinin dileğini yerine getirmek için şarkı söylemeye başladı. Kulaklarına inanamıyordu. Sesi o kadar kuvvetli ve düzgün çıkıyordu ki ...

Yolcular gidecekleri sırada daha önce Tudor'un görmediği büyük bir paketi açarak bunun içinden bir harp çıkardılar.

— Bunu çalarak eğlenirsin, dediler. Ömrünün sonuna kadar sana iyi bir arkadaş olur.

Daha Tudor'un teşekkür etmesine vakit kalmadan üç adam gözden kayboldu. Böylece onların peri olduğunu anladı.

O günden sonra komşuları akın akın Tudor'un sesini dinlemeye koştular. Üstelik o kadar güzel de harp çalıyordu ki bütün Galler memleketinde ününü duymayan kalmamıştı. O harp çalarken herkes kendinden geçiyor, ortaya çıkıp oynamaya başlıyordu. Adam çalacağı parçayı bitirmeden bir türlü yerlerine oturamıyorlardı. Oynamaktan yorulunca Tudor'a «ne olur, çalma artık» diye yalvarıyorlardı.

O civarda Tudor'u sevmiyen bir adam vardı. Çalgısının sihirli kudretine inanmıyordu. Ömründe oyun oynamamıştı. Hem de böyle bir şey yapamıyacak kadar şişmandı. Bir gün Tudor'un evine giderek:

— Haydi çal da bir dinliyeyim, dedi. Göreceksin yerimden kıpırdamıyacağım.

Tudor çalmaya başladı. Adam hemen yerinden fırlamış, döne döne oynamaya koyulmuştu. Şişman olduğu için çabuk yoruldu. Oyunu bırakıp dinlenmek elinde değildi. Tudor'a «dur, dur» diye yalvardı. Tudor onu dinlemedi bile. Adamın kızgınlığı karşısında gülmekten kendini alamıyor, gittikçe daha hızlı çalıyordu. En sonunda kendisi yorularak çalgıyı elinden bıraktı. Adam hiçbir şey söylemeden yorgunluktan bitkin bir halde evden çıktı.

Tudor'a acayip bir şey olmuştu. İçinde bir üzüntü vardı. Ömründe o zamana kadar hiç yapmadığı bir şey yapmış, bile bile, istiye istiye bir insana kötü davranmıştı. Kendi kendini avutmak için çalgısını tekrar eline aldı, ama ondan artık hiçbir ses çıkmıyordu. Ertesi sabah uyandığı zaman evin içinde sihirli çalgısını bulamadı.

— Bunu çok geç anladım, diye söylendi. Perilerin armağanını kötü maksatla kullandım. O yalnız çalgıcının kalbindeki iyi duyguları canlandırmak ve dinliyenlere mutluluk getirmek için çalınmalıydı.

KARDEŞLERİMİZİN KÖŞESİ

SANDIĞIN ÜZÜNTÜSÜ

EVİMİZİN bir köşesinde eski, demirleri paslanmış bir sandık vardır. İçinde küçülmüş, eskimiş eşyalarımızı saklarız. Geçenlerde o eskileri fakirlere dağıttık, sandık boş kaldı. Ben de eşyalarımızı koymak için bir yer istemiştim, annem onu bana vermek istedi. Ama ben ağlayıp sızladım. «Ben öyle eski püskü sandığı ne yapayım? Şunun haline bak, neredeyse dökülüp parça parça olacak,» dedim. Bunu duyan annem çok kızdı ve odamın kapısını şiddetle kapayarak çıktı. Uykum gelmişti, yatağıma girdim. Annemi kızdırdığım için çok üzgündüm. Uykum da gelmişti, tam o sırada kulağıma bir hıçkırık sesi geldi. Allah Allah! Nereden gelmişti bu ses?...

Pencereyi açtım, sokağa baktım, yoldan tek tük insan geçiyordu. Tam karşımda yanan kısık ışıklı lâmbanın aydınlattığı loş sokakta hıçkıran hiç kimse yoktu. Geri yatağıma girdim, o sırada bir ses bana: «Korkma, dedi, ben senin beğenmediğin eski, kırık dediğin sandığım, çok ama çok yanlış düşünüyorsun. Benim hayatımı bir dinlesen böyle konuşmazsın.»

Çok fena oldum ve ona hayatını anlatmasını rica ettim. O da anlatmağa başladı:

«Bundan seneler önce ben koca bir meşe ağacıydım. Sağlam köklerim, muhteşem bir başım vardı. Önümden geçen bütün insanlar beni severler, gölgemde dinlenip bana teşekkür ederlerdi. Bundan çok haz duyuyordum. Fakat günün birinde iki adam, ellerinde testere ve baltalarla geldiler. Neye uğradığımı anlamadan paat!!!! diye bir gürültü oldu ve kendimi yerde buldum. Sonra da bir marangoz atelyesine götürüldüm. Orada parçalara ayrılarak işlenmeğe başladım, diğer kardeşlerim de aynı atelyedeydiler. Birbirimize elvedâ dedik ve kaderimizi beklemeğe koyulduk. Ben çok güzel bir sandık olmuştum. Kahverengi cilâlı, senin o paslı dediğin demirlerim de altın yaldızlıydı. Kimin eline düşeceğimi merak ediyordum. Nihayet bir çehiz sandığı olarak bir eve gittim, fakat burada çok durmadım, kız, kocası öldüğü için fakir düştü ve bütün eşyalarını sattı.

Yeni evim bir konaktı. Burada rahatım iyiydi, fakat zamanla yıpranıyordum. Konaktaki çocuklar üzerimi çiziyor, yaldızlarımı soyuyorlardı. Eski güzelliğim gitmişti. Artık hiç kimse beni beğenmiyordu.

Ondan sonra sahibim bir ihtiyar kocakarıydı. Bu kadın hiç kimseyle görüşmez, tek başına bir kulübede otururdu. Birkaç ay sonra öldü. Kulübesindeki iki, üç parça eşya da bir zengin tarafından satın alındı ve verdiği para, kadının cenaze masrafına gitti. Bu evde rahat rahat yaşıyordum. Günün birinde köşkte bir mezat oldu. Her şey satıldı. Nihayet eski eşya meraklısı baban beni satın aldı. İçime benim gibi eski eşyaları koyuyordunuz. Şimdi sen gençsin, tabii benim gibi ihtiyar bir sandığı istemezsin. Sana hak veriyorum. Ah, ah! şimdi beni kimse satın almaz, ancak sobada odun diye yakarlar beni,» dedi ve sustu.

Çok içlenmiştim. Hüngür hüngür ağlamağa başladım. O sırada annemin sesini duydum:

«Haydi yavrum, artık kalk da kahvaltını et, bak saat 9 olmuş,» diyordu.

Hemen yerimden fırladım:

«Anneciğim, ne olur akşam bu sandık için söylediğim sözleri unutun. Muhakkak ve muhakkak onu istiyorum. Katiyen başka bir sandık istemem, dün aksam onun hakkında söylediğim sözlerden dolayı çok, ama pek çok utanıyorum.»

Bilge TANYOL

«EVET Mİ, HAYIR MI» nın CEVAPLARI

1. Hayır. Bu bitkinin ana vatanı kesin olarak bilinmiyor. Hindistan'da Assam bölgesinde, Çin'de, Kore de yabani çay ağacına rastlanmıştır.
2. Evet. Çalılıklar ve fundalıklarda yaşar. Bunun çıkardığı ipekten de bazı memleketlerde kumaş dokunur.
3. Hayır. Erkek devekuşu daha çok yatar. Kuşların içinde yumurtaları ısıtmıya yardım etmiyen tek hayvan horozdur.
4. Hayır. Okyanuslardaki derin çukurlar daha çok kenarlara yani kıta yakınlarına düşer.
5. Hayır, çünkü Ayın çekimi bir hava tabakasını tutacak kadar büyük değildir.
6. Hayır. Güneştir.
7. Hayır, yüzer.
8. Evet.
9. Evet.

BİLMECE BULMACA...

BİLMECE BİLDİRMECE

Hiç konuşmaz cevap verir
Sesi dağlarda erir

Yankı

Ne başı vardır, ne deliği
Bilin bakalım bu iğneyi

Gramofon iğnesi

Kanadları vardır uçamaz
Döner durur oynamaz
Rüzgâr seven yaramaz.

Yel değirmeni

Topak çiçek, ak bulut
Biraz çiğne öyle yut

Karnabahar

Düşten güzeldir
Ömre bedeldir
Her şeyi öğretir bana
Doyamam hiç tadına

Kitap

Eli yok, ayağı yok, havuç burunlu,
Durdukça küçülüyor, kaybediyor boyunu

Mum

Tek gözlü çöpten çelebi
Girdiği yeri ısırır gibi

Dikiş İğnesi

KİM BULACAK?

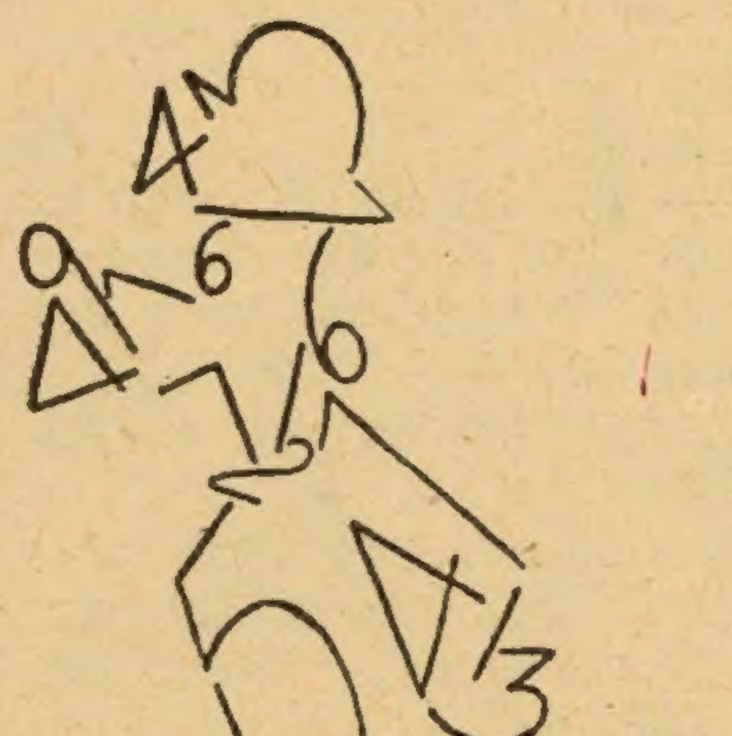

Gördüğünüz resim baştan başa rakamlardan yapılmıştır. Toplamının kaç ettiğini bakalım kim daha çabuk bulacak?

★ ★

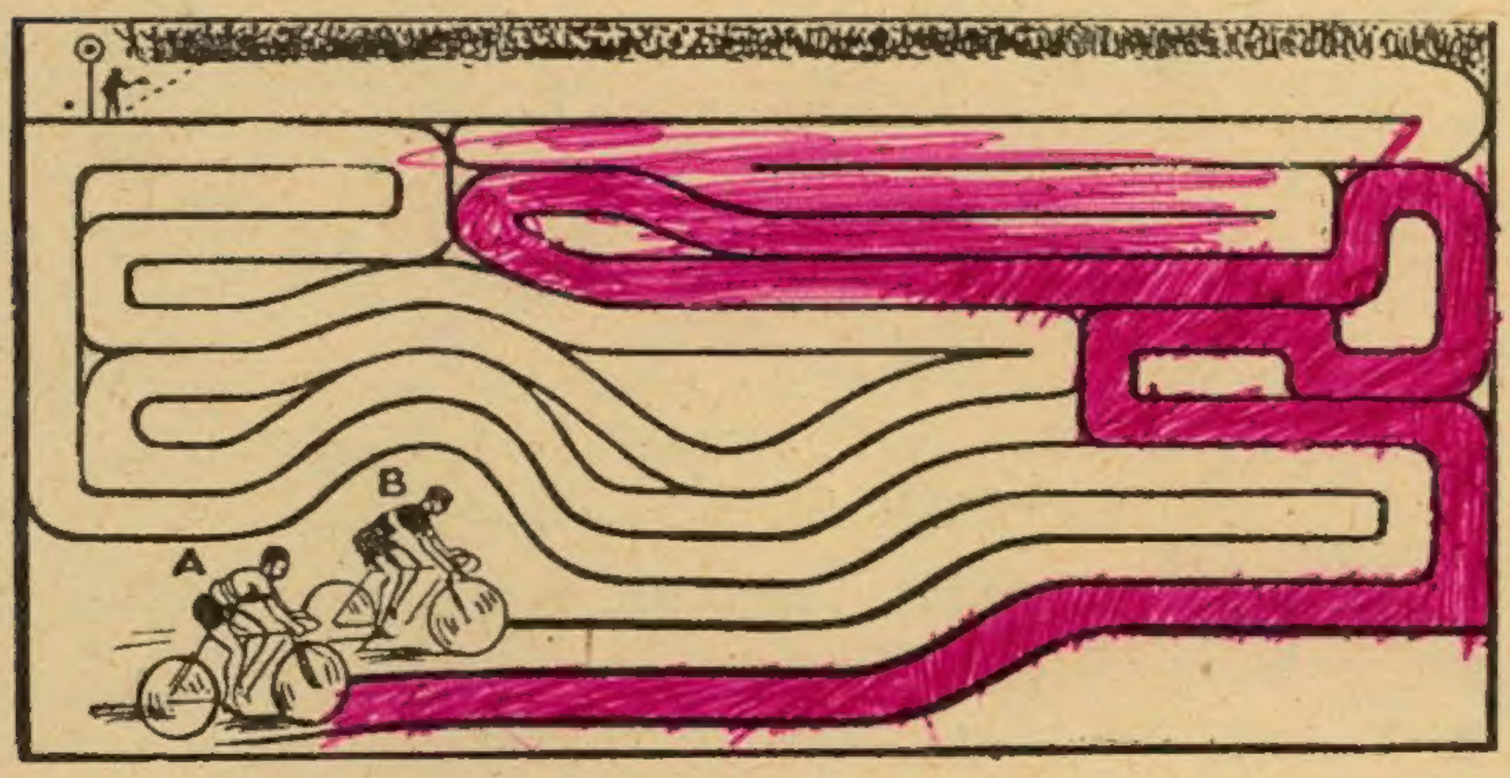

Iki çocuk bisiklet yarışı yapıyorlar. Önce bitiş yerine hangisinin varacağını tahmin edin. Sonra onun yolunu takibederek tahmininizin doğru olup olmadığını anlayın.

SEKİZİNCİ ÇİÇEK

Aşağıda yedi tane çiçek adı var. Yalnız harfleri birbirine karışmış. Her kelimenin içindeki harfleri düzene koyarak çiçek adlarını bulun. Bundan sonra hepsinin baş harflerini sırayla birleştirerek okuyun. Bir çiçek adı daha çıkacak.

LIZDIY — AZĞSLANAI — ÜBÜMLS — GANUVER — ŞEMENKE — NIIC — RNİSEG.

Cevabı :

Yıldız — Aslanağzı — Sümbül — Erguvan — Menekşe — İnci — Nergis.

Sekizinci çiçek : Yasemin.

Bu ağacın içine altı tane kuş gizlenmiştir. Kuşların hepsinin adı iki hecelidir. Burada karışık bir şekilde gördüğünüz heceleri birleştirmeye çalışın. Bakalım kuşların adlarını bulabilecek misiniz?

Her çocukta bir cevher gizlidir. Bu cevheri sabırla işleyen her çocuk yarının büyük sanatçılarından, bilginlerden araştırıcılarından biri olabilir.

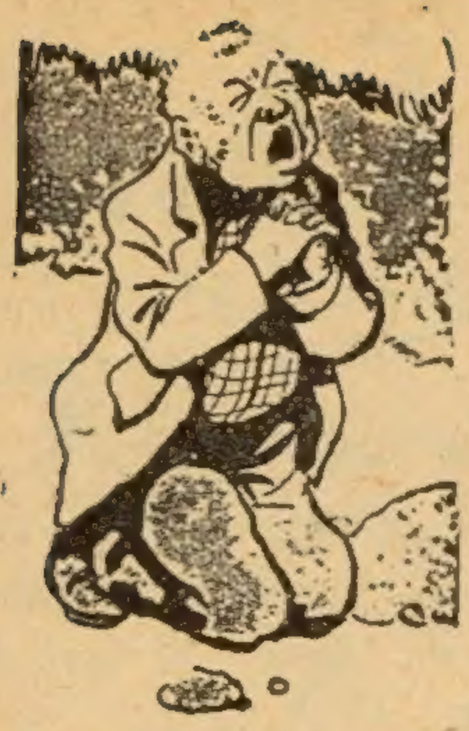

TİLKİ ADAM

BİR gün, bir avcı, ormanda bir tilki vurdu. Derisini yüzdü. En yakın bir şehre gidince satacaktı. Elinde yük olmasın diye kürkü sırtına, abasının altına koydu. Akşam hava kararmağı halde bir türlü ormandan çıkmamıştı. Yürürken, ağaçların arasında küçük bir ev gördü, gidip kapısını çaldı.

Evde ihtiyar bir karı koca oturuyordu. İyi kalpli insanlardı. O gece kalması için avcıyı nezaketle kabul ettiler. Kadın mutfakta yemek hazırlarken kocası güzel güzel hikâyeler anlatarak misafirini eğlendirmeğe çalıştı. Birden avcının abasının altından sarkan tilki kuyruğuna gözü ilişti. Çok korktu. Mutfağa giderek gördüğü şeyi karısına anlattı.

— Misafirimiz aslında tilki imiş, dedi. Abasının altından çıkan kuyruğunu gördüm. İnşallah bize bir şey yapmaz.

Kadın :

— Biz yine hiçbir şey farketmemiş gibi duralım, dedi. Ona karşı nazik davranırsak belki bize acır da bir şey yapmaz.

Kadıncağız sofrayı kurarken korkusundan tir tir titriyordu. Avcı, ev sahiplerinin davranışlarının niçin birdenbire değiştiğini merak etti. Abasının altından sarkan tilki kuyruğunu görünce işi anladı.

— Benden neden bu kadar çekindiklerini şimdi anlıyorum, diye düşündü. Beni tilki sanıyorlar.

Sonra ciddî bir sesle :

— Ey, iyi kalbli insanlar, dedi. Size doğruyu söylemeliyim. Ben aslında avcı değil, tilkiyim.

Bu sözlere inanan ev sahipleri :

— Lütfen Bay Tilki, bize acıyın, canımızı bağışlayın, diye yalvarmağa başladılar.

Tilki de :

— Korkmayın size bir şey yapmıyacağım, çünkü ikinizi de çok sevdim, dedi. Beni tilkilerin ilâhı buraya yolladı. İyi insanlar olduğunuz için sizi mükâfatlandırmak istiyor. Yarın gece damın üstüne para koyarsanız, ertesi sabah bıraktığınız paranın iki mislini orada bulacaksınız.

Karı koca adamın bu sözlerine hemen inandılar. Sevinçlerinden, ona durmadan teşekkür ettiler.

Ertesi sabah avcı kulübeden ayrıldı. Gece olunca ihtiyar karı koca yatmadan önce kulübelerinin damına bir altın koydular. Sabahleyin onun yerine iki altın buldular. Bu iş hoşlarına gitmişti. O gece beş altın koydular. Sabah tam bekledikleri gibi on altın buldular. Bunu görünce zengin olmak hevesine kapıldılar. Güçlükle gece olmasını beklediler ve dama ellerindeki bütün parayı koydular. Sabah bunun da iki mislini bulacaklarını sanıyorlardı.

Ertesi sabah damı aradılar, taradılar, bir kuruş bile bulamadılar. Kurnaz adam onların açgözlü olduğunu anlamış, ellerindeki bütün parayı almadan ormandan ayrılmak istememişti.

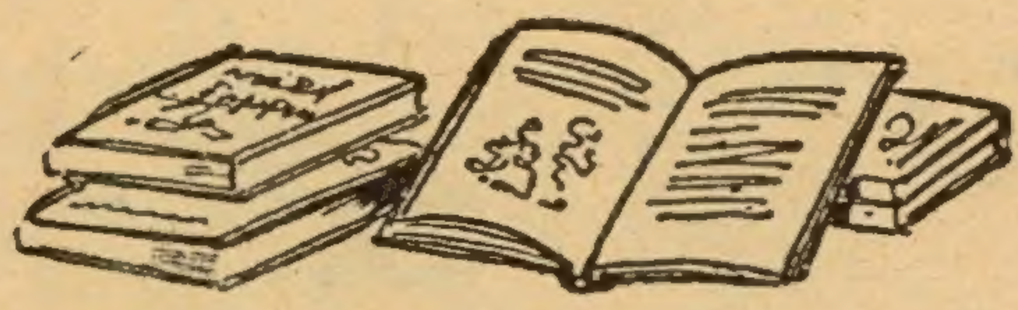

EN GÜZEL TATİL HEDİYESİ

ALLAH RAHATLIK VERSİN

Doğan Kardeş Yayınları arasında yeni çıkan bu kitapta şimdiye kadar hiçbir yerde okumadığınız birbirinden güzel 40 hikâye bulacaksınız.

İyi kâğıda basılmış, bez cildli, renkli, resimli olan bu kitap en güzel tatil hediyesidir. Fiatı : 10 lira.

Sipariş yeri : Doğan Kardeş Yayınları A. Ş. Divanyolu, Klot Farer Cad. No. 7
Posta Kutusu : 1146 - İstanbul

AVCI DAYININ MACERALARI

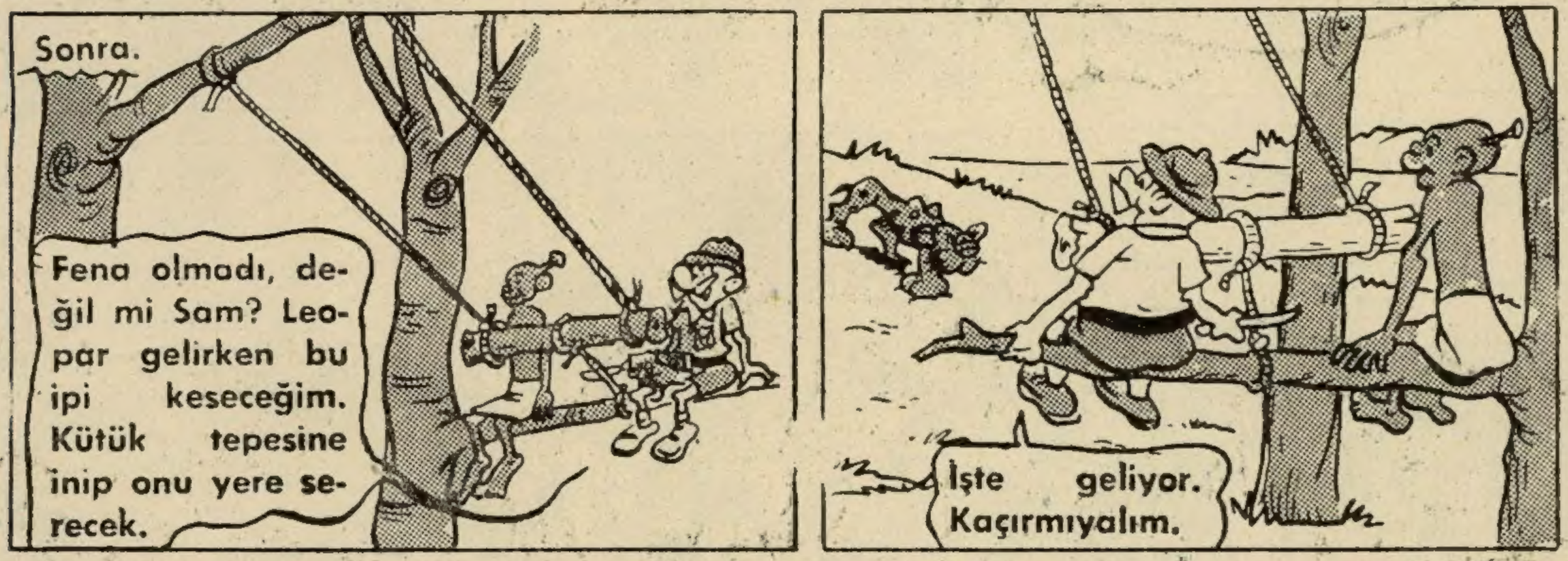

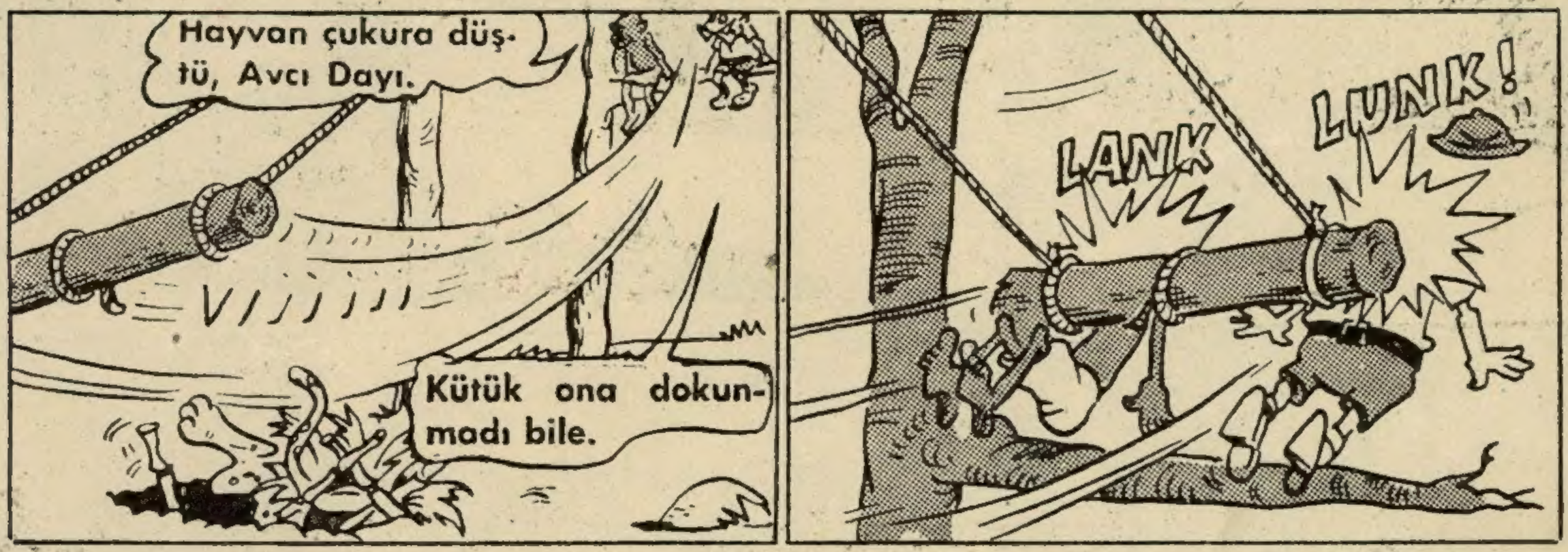

Prens Şımarık

HAYVANAT BAHÇESİNDE

Merhaba, bekçibaşı. Nooo? Kederli görünüyorsun. Ne oldu?

Sayın Prensim, filimin ayağı incindi. Hayvan ıstırap çekiyor, zorlukla, yürüyebiliyor.

Dur bakalım! Bir çare buluruz buna. Söyle de bana eski bir çizme getirsinler.

İşte oldu. Ben usulle filin kilometrelerce yolu rahat rahat yürür.

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.